

ENOTNOST V RAZNOLIKOSTI

Dandanes je Cerkev kot ustanova - božja in človeška - v stalnem dialektičnem odnosu do sveta in družbe. To je tudi vedno bilo, saj je prav skrb za vernike in verski nauk njeno osnovno, prvobitno poslanstvo.

Ni naš namen v teh vrsticah podajati kake širše ali ožje cerkvene zgodovine, pač pa pogledati nekoliko pogloblje v današnjo krajevno Cerkev, ki jo določeni dogodki in spremembe po svoje označujejo.

Izhodišče nam je lahko Cerkev v goriški nadškofiji, ki je prav ob koncu poletja in v začetku jeseni pred velikimi notranjimi spremembami. Poslavlja se namreč dosednji nadškof-metropolit p. Antonio Vitale Bommarco in pripravlja se prihod njegovega naslednika, ki je msgr. Dino De' Antoni. V goriški tako italijanski kot slovenski pa tudi furlanski javnosti vlada veliko zanimanje za prihod novega nadpastirja, ki prihaja iz Chioggie, kjer je bil do sedaj generalni vikar. Vse to nam lahko nudi nekaj snovi za razmišljanje.

Goriška nadškofija (pa tudi Trst) je od začetka bila narodnostno mešana, in to v državi (stari Avstriji), ki je bila že itak sklop številnih večjih in manjših narodov. Zato so tudi njeni nadpastirji že od vsega začetka skrbeli za to, da se posamezni jeziki v njej vsi uporabljajo in so torej enakopravni. Najlepši zgled je dal že prvi nadškof, grof Karel Mihael Attems, ki je to jezikovno cerkveno politiko že lepo uveljavil. Sam je uporabljal - poleg italijanskega oz. nemškega jezika - tudi slovenščino in furlanščino. Pred leti je v Gorici izšla zanimiva knjiga z Attemsovimi slovanskimi pridigami. Znan je tudi zgovoren primer, ko je nadškof zahteval od nemško govorečega plemiča, župnika v Vipavi, da se nauči slovenskega jezika. Ko se je po več letih vrnil na pastirski obisk v Vipavo, je ugotovil, da omenjeni dušni pastir še ne zna slovenskega jezika in ga je zato enostavno odstavil...

Kasneje je bila v goriški nadškofiji večina škofov slovenskega rodu. Naj le omenimo iz prejšnjega oz. našega stoletja nekatere, kot so bili nadškofje Andrej Gollmayer, Alojzij Zorn, Jakob Missia (nato kardinal) in Frančišek Borgia Sedej, tudi zadnji slovenski nadškof.

V zadnjem času smo zabeležili v krajevnem italijanskem dnevnem tisku razna pisma bolj ali manj dobro namernih zagovornikov furlanskega jezika s priporočili novemu nadškofu, da poleg slovenskega-upošteva tudi furlanski jezik. To je vse v redu, dokler ne izraža polemike zaradi slovenščine. Sicer pa naj zaključimo z ugotovitvijo, da mora biti v tem okviru vedno neka osnovna enotnost ljudi in vernikov še posebej za nadaljnji duhovni razvoj celotne skupnosti. Raznolikosti pa so seveda že same po sebi umevne.

Cerkev je duhovna skupnost vseh. Kljub vsem zgodovinskim problemom, težavam in izkušnjam (tudi negativnim) pa je Cerkev sveta, kot piše Maritain. In tako si želimo tudi mi danes.

ANDREJ BRATUŽ

Naše bralce in ljudi dobre volje pozivamo, naj po svojih močeh pomagajo trpečim in preganjanim s Kosova.

POMAGAJMO TRPEČIM IN PREGANJANIM!

Darove v denarju sprejema tudi naša uprava, ki bo poskrbela, da bodo prispevke nemudoma prejele pristojne ustanove in dobrotelne organizacije.

NOVI GLAS

ZASKRBLJUJOČE NIŽANJE RAVNI ZAŠČITE NAŠIH PRAVIC

ŽEJNI ČEZ VODO PA NE!

DRAGO LEGIŠA

Predsednik zbornice Violante je razpravo dal na dnevni red, da se predvsem naredi konec obstrukciji, ki jo je v pristojni komisiji izvajal tržaški poslanec Nacionalnega zavezništva Menia ob podpori še nekaterih svojih političnih prijateljev.

Če natančno proučimo prva dva člena, ki ju je odobrila pristojna komisija, moramo priznati, da smo imeli prav, ko smo v prejšnji številki omenjali potrebo po "prevladnosti in budnosti". V prvem členu se zakonodajalec sklicuje na tri člene republiške ustave in na Posebni statut avtonome dežele Furlanije-Juljske krajine, v drugem členu pa na Okvirno konvencijo o varovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki jo je odobril Svet Evrope in jo je italijanski parlament potrdil v avgustu leta 1997 (slovenski parlament je to konvencijo potrdil tri leta prej, torej leta 1994).

Zanimivo (in po našem tudi nesprejemljivo) je, da do zdaj v komisiji odobrena člena zakonskega predloga

V poslanski komisiji za ustavne zadeve naravnost polževo poteka razprava o t.i. Masellijevem zakonskem predlogu za zaščito pravic slovenske manjšine v Italiji. Do trenutka, ko pišemo te vrstice, je komisija z večino glasov odobrila prva dva člena zakonskega predloga, ki jih vsebuje, kot smo slišali, skupno 28. Četudi bi člani komisije še tako pospešili delo, ga po vsej verjetnosti ne bodo izčrpali do petka, 23. t.m., ko bi se morala o predlogu pričeti razprava na plenarnem zasedanju poslanske zbornice.

Sploh ne omenjata obveznosti, ki izhajajo iz bilateralnih sporazumov med prizadetima državama. Tu prihaja npr. v poštev Osimska pogodba, ki v 8. členu pravi, da bo vsaka stran "ohranila in veljavi notranje ukrepe, ki jih je sprejela pri izvajanju Posebnega

statuta Memoranduma o soglasju iz leta 1954 (po slednjem se je med drugim vrnila v Trst italijanska uprava). Vsaka stran bo dalje "v okviru svojega notranjega prava zagotovila pripadnikom zadevnih manjšin enako raven varstva, kot jo je določal poseben statut, ki neha veljati". Ko je Jugoslavija, ki je bila eden pogodbenikov, razpadla, je Italija priznala samostojno Slovenijo kot eno naslednic. Slovenija je torej nasledila tudi Osimsko pogodbo. Zakaj in čemu danes molk o obveznostih, ki izhajajo iz Osimske pogodbe?

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti v tiskovnem sporočilu opozarja, da je bilo prvotno besedilo prvega člena zakonskega predloga tako spremenjeno, da se ne omenja več "manjšina slovenskega jezika", temveč da je govor o "italijanskih državljanih slovenskega jezika, kulture in narodnosti". SSK opozarja, da gre za "znižanje ravni zaščite" v primerjavi s prvotnim besedilom. Očitno je vladna večina klonila pred opozicijo, seveda na naš račun!

V zvezi s to kočljivo, vendar zelo pomembno zadevo (kot seveda s celotno manjšinsko problematiko) je prišla kot naročena publikacija, katere avtor je Miran Komac in jo je izdal Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani. O njeni predstavitvi poročamo na drugem mestu. Publikacija na strani 15 ugotavlja, da je "razločevanje med kolektivnimi in individualnimi pravicami", ki je značilno za besedilo prvega člena zakonskega predloga, slovenske ustavne določbe kratkoma odpravljajo. Za varovanje manjšinskih skupnosti sta v Sloveniji odločilna "pojem narodnostno mešana ozemlje in sklop kolektivnih pravic, ki jih država priznava ne glede na

število pripadnikov narodnih skupnosti na narodnostno mešanem ozemlju. Kolektivne pravice gredo narodnim skupnostim kot objektivno obstoječim subjektom."

Publikacija, ki je izšla tudi v italijanskem jeziku, opozarja na "elemente v slovenskem modelu varovanja narodnostnih skupnosti", ki opravičujejo trditve, da zakonske določbe o varovanju manjšin "dosegajo in celo presegajo standarde, ki veljajo v mednarodni skupnosti. Slovenija se pri tem ravna po konceptu t.i. "pozitivne diskriminacije". Ta koncept predvideva "pravico do veta", ki je priznana predstavnikom manjšin (italijanske in madžarske) na vse odločitve zakonodajalca o zadevah, ki se tičejo posebnih pravic narodnih skupnosti. Kot državljani republike Slovenije imajo seveda še enake pravice kot ostali državljani, kar pomeni, da je pripadnikom italijanske in madžarske manjšine priznana dvojna volilna pravica in se torej lahko odločajo tudi po svojem svetovno-nazorskem in ideološkem prepričanju. Tako se dogaja, da sta v sedanjem slovenskem državnem zboru dejansko dva poslanka italijanske narodnosti: enega so izvolili italijanski volivci, vpisani v ustrezni "manjšinski" seznam, drugi pa je bil izvoljen kot kandidat Združene liste socialnih demokratov (ZLSD).

Mislimo, da so za nas ti podatki zelo dragoceni zlasti sedaj, ko je v teku razprava o zaščiti naše manjšine, pri čemer je slepomišljenje na strani italijanske večine tako rekoč stalnica. Narediti moramo vse, kar zmoremo, da nas ne bodo peljali "žejne čez vodo". Zlasti v tem pogledu je omenjena publikacija za nas v tem trenutku temeljnega pomena.

NOVI GORIŠKI NADŠKOF SE PREDSTAVLJA

Na tretji strani objavljamo daljši intervju, ki smo ga imeli z novim goriškim nadškofom msgr. Dinom De' Antonijem (na sliki levo).

02 Vida Valenčič
UROK KENNEDYJEV

02 Janez Povše
VZGIB DEMOKRACIJE V IRANU

03 Andrej Bratuž, Jurij Paljk / intervju
MSGR. DINO DE' ANTONI

05 Danijel Devetak / pogovor
P. FRANČEK BERTOLINI

06 Ivan Žerjal
BOGAT DUHOVNI SVET VZHODA

06 Mihec in Jakec
ČUDNA BRATOVŠČINA...

12 Erika Jazbar
SKRITE LEPOTE NADIŠKIH DOLIN

15 Igor Cotič
MED BRZICAMI LEPOTICE SOČE

15 Miran Mihelič
KMEČKE IGRE NA BOVŠKEM

16 Jurij Paljk
O VARSTVU NARODNIH MANJŠIN

SVET OKROG NAS

MINISTER BAVČAR V TRSTU

Dne 15. julija je na sedežu deželne vlade v Trstu potekalo srečanje med slovenskim ministrom za evropske zadeve Igorjem Bavčarjem in predsednikom deželne vlade F-Jk Robertom Antonionem. Pogovarjala sta se o trenutnem položaju Slovenije v procesu

vključevanja v EZ ter o dvostranskem čezmejnem sodelovanju. Na srečanju je bil tudi dosežen dogovor o razvojnih načrtih EZ za obdobje 2000-2006. V Palermu bo 8. oktobra letos prvi sestanek na tehnični ravni. Na tržaškem srečanju je bil govor tudi o med-

deželnem sodelovanju in o začetku čezmejnega sodelovanja s Hrvaško. Velik pomen predstavlja sodelovanje na gospodarskem področju za obnovo Balkana. Govor je bil še o sodelovanju med graško, tržaško in ljubljansko univerzo.

Nerešeni vprašanja ostajata mejni prehod Golo Brdo in zaščita manjšin, zlasti slovenske manjšine v Italiji. Finančni predlog za dokončanje ceste je bil sprejet, zato je minister Bavčar izrazil upanje, da bo mejni prehod Golo Brdo čimprej odprt. Kar se pa tiče zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, je prišlo le do izmenjave informacij. Ob ugotovitvi, da ni več proceduralnih ovir, je Bavčar izrazil upanje, da bo v juliju razprava v parlamentu končana. Slovenska stran pričakuje od F-Jk, da poseže pri italijanski vladi, da bo zaščitni zakon čimprej sprejet.

IŽ

PREJELI SMO

ŠE O DOMU

Spoštovani odgovorni urednik!

Na podlagi italijanskega zakona št. 47, 8. člen z dne 8. 2. 1948, prosimo za objavo popravka v zvezi s člankom z naslovom SSO o Domu, ki je bil objavljen v Novem glasu dne 24. junija 1999 na 2. strani.

V prejšnjih dneh smo v slovenskem zamejskem časopisu brali tiskovno sporočilo SSO-ja v zvezi z ukinitvijo našega petnajst dnevnika Dom. V omenjenem sporočilu so napisane nekatere trditve, s katerimi se na Domu ne strinjamo, saj ne razkrivajo realnega stanja, temveč ga še bolj zamešano, kar je v protislovju z nalogi, ki bi jo morala odigrati tiskovna sporočila.

Naši sogovorniki pri SSO-ju so bili mogoče prepričani da se šalimo, ko smo jim predstavili naše težave in tudi naše projekte, katerim bi morali jamčiti finančno kritje. Tega nismo desegli, tako da našemu ustaljenemu delovanju nismo mogli dati novega elana in za prihodnost časopisa in pred-

vsem za vlogo, ki jo odigrava v našem slovenskem kulturnem prostoru, nam je bilo onemogočeno planiranje kateregakoli novega projekta.

V ta namen predložimo jasno smernico in prošnjo gospoda Giorgia Banchiga (predsednika SSO-ja za videmsko pokrajino), osebe, ki uživa pri SSO-ju veliko zaupanje. 14. marca 1998 je omenjeni pisal predsedniku Zadruga Dom, katere član je bil, sledeče: "Videl sem, da v programih Zadruga ni več predvideno, da bi vzeli v službo novega novinarja, kar je bilo lanske leto prioriteto... Ne vem iz katerih razlogov se odpovedujemo temu projektu, hotel bi le podčrtati, da za redno izhajanje našega časopisa in za kvaliteto le-tega, je nujno, da ima redakcija v svoji sredi še enega časnika, ki bi me moral vsaj nadomeščati, ko sem na dopustu ali v primeru bolezni."

Za boljše razumevanje te prošnje povejmo, da ima odgovorni urednik druge obveznosti, ki mu ne dopuščajo, da bi sledil nastajanju vsake številke časopisa, za katerega samo jamči s svojim podpisom, kakor predvideva pač zakon. Vključno z vsemi sitnostmi. Zaradi tega je celotno ured-

niško delo opravljal urednik Banchig in njegovi sodelavci, ki so mu postojno pomagali. Od lanskega leta dalje je to delo prevzela druga oseba, ki si je zato, *gratis et amore Dei*, naprtila dodatnega dela za svoje nespečne noči.

Taki so torej naši interni problemi. Gre v bistvu za probleme, ki izhajajo iz zunanosti in so odvisni od tega, ali nam je ali ni omogočeno finančno kritje za opravljanje dostojnega dela. SSO je za to imel gluh ušesa, saj ni sploh upošteval naših potreb, o katerih smo spregovorili na začetku, se z nami ni dogovarjal ali diskuterjal o uresničljivosti projekta in o racionalnih motivacijah naših prošenj. Potem ko nam je SSO določil vsoto, ki se je nje mu zdela pravilna, trdi, da ne gre za problem denarja. Smo spremenili jezik, ali iste besede imajo različne pomeni?

Temu zapisu dodajamo besedilo naše resolucije z dne 19. aprila 1999. Branje le-te bo dalo razumeti tistim, ki si tega želijo, realno stanje in razloge za našo izbiro. Vse se ujema.

Za Predsednika Zadruga Dom

FINANČNI DIREKTOR
NATALINO ZUANELLA

TRAGIČNA SMRT ŠE ENEGA KENNEDYJA

UROK KENNEDYJEV

VIDA VALENČIČ

Sin ameriških sanj, tistega *american dream*, zaradi katerega današnja Amerika ne bi bila taka, kakršna je, je utonil. John Kennedy Jr. je umrl smrti, ki je tipična za vse člane dinastije Kennedy: nenadna, nasilna, ekstremna. Če je že sama po sebi ekstremna vsaka smrt, je pa res, da je ta ameriška družina preizkusila tragiko neskončnega sosledja nasilnih nesreč. John Kennedy Jr. je celo življenje nosil v sebi željo, da bi postal filmski igralec; tragični film o eni najbolj idealiziranih in najbolj nesrečnih ameriških "političnih družin" pa je bilo njegovo življenje.

Zivljenje je pač ena sama ironija, en sam paradoks. Oče JFK, stric Bob, vse nezgode strica-senatorja Teda, nemuna smrt na smučeh bratranca Michaela, rakasta tvorba JFK-jeve vdove Jacqueline, pa še ogromno depresij, mamil, potočenih solza in predvsem stisnjenih zob v premagovanju bolečin, ki ti jih prizadeva življenje. Ob tragičnem incidentu z zasebnim letalom, ki je terjal življenje mladega Johna (in ne več Johna Johna, kot so ga vedno nazivali časnikarji bulvarjskih časopisov), njegove žene Carolyn, ki je poosebljala newyorški visoko izobraženi - in visoko premožni - sloj, ter svakinje Lauren, so se ameriški komentatorji raz-

pisali o neustavljivem "pohlepu po življenju" Kennedyjevih. Ne po denarju, ne po oblasti, temveč po nezadržnem uresničevanju lastnih sanj. Johnov oče, mitizirana figura ubitega ameriškega predsednika, je o sebi govoril kot o idealistu brez iluzij. Vsak po svoje so bili člani Kennedyjeve družine veliki idealisti. Človeške pravice, boj za obnovo revnejših getov, demokracija, socialni projekti: s takimi ideali so se Kennedyjevi močje podali v osrčje Amerike in uspeli. Johna juniorja so redno vabili v politično sfero, s svojim imenom bi se lahko povzpeli tudi na najvišjo stolico. In vendar se je do konca tega branil, in kdor ga je dobro poznal, ve, da bi se za politično udejstvovanje ne odločil. John ni samo vedel, da so se "ameriške sanje" razblinile, da se ne namlja več na politiko, ampak na ekonomijo. Vedel je, da bi za predsedniško mesto ne zadoščali več običajni "kenedyjevski" glasovi delavcev, sindikatov, izobražencev, srednjega sloja in mestnih priseljeniških manjšin. Kolo se danes vrti drugače. John bi sicer že lahko bil primeren za politiko, vendar politika ni bila primerna zanj, ki je do konca zagovarjal predvsem z dejanji svojo željo po normalnosti in odmaknjenosti od javnega življenja. Vse njegovo kratko, a polno živ-

ljenje je bilo eno samo dokazovanje *joie de vivre*, enkratnosti življenja in načela, ki mora veljati za vsakogar od nas: biti zvesti predvsem sam sebi, svoji naravi, svojim vzgibom, držati vajeti svoje ga življenja v rokah, vendar imeti obenem dovolj poguma, da se prepusti toku življenja in da brez strahu srkaš njegovo vodo. John si je sam izbral lastno življenjsko pot. Seveda so se mu na stežaj odprla marsikatera vrata, kljub tem pa je prostovoljno zaprl tista, ki niso vodila do cilja, ki se mu je zdel bistven v življenju: spoznavati sam sebe in živeti le po poteh, ki si jih sam začrtal.

Prav gotovo ni bilo lahko živeti s takim priimkom, zlasti pa s takim poslanstvom na grbi; zato se je sam zavestno odločil, da bo očetove, pravzaprav družinske idealne udejanjal v popolnoma različni sferi. Novinarstvo mu je pomenilo ustvarjanje politike, vendar z drugačnega zornega kota. Biti odmaknjen, pa vendar hkrati tudi prisoten. Imel je tisoč načrtov, tisoč novih intervjujev za svojo *glamour*-politično revijo *George*, vendar nihče se tega ne bo nikoli spominjal. Bil je pač to, kar Boris Banchieri označuje kot "simbol utopične dimenzije", predvsem pa človek, ki je stremel za normalnostjo in svobodnim življenjem.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

DRAGOCEN VZGIB DEMOKRACIJE V IRANU

Nastop iranskih študentov in profesorjev se zdi zgolj presenetljiv, čeprav v še večji meri pogumen. V kolikor pa dogodek osvetlimo globlje, v njem hitro prepoznamo pomenljiv vzgib demokracije, se pravi želje po večji osebnosti ter družbeni svobodi. Marsikdo seveda poreče, da ni upanja v srečen izid protestov v Iranu. Toda na ta način bi se že poistovetili z delom vrhovne iranske oblasti, ki misli točno tako, kot so mislile točno tako vrhovne kitajske oblasti pred krvavim obračunom na trgu Tienamen. Dejstvo je, da duh demokracije deluje povsod, kjer koli na tem svetu in v kateri koli na tem našem planetu. Pomeni, da prihaja od znotraj, iz človeka, iz posameznika, ne glede na to, v kateri in kakšni državi se nahaja. Ta duh je stremenje po uveljavitvi vseh različnosti, enakopravnosti, po večjem prostoru za vsakega posameznika, njegovo večjo svobodo, da bi človek ne bil le opeka v izgradnji velikih sistemov, pač pa zares bitje ustvarjeno po božji podobi. In Bog z lahkoto zmaga, za kar se ljudje mukoma borimo skozi vso našo zgodovino: podarja namreč svobodo na način, da je nikomur ne jemlje. Edino po tej poti je prav vsakemu posamezniku na tej naši zemlji dosegljiva svoboda, v kolikor bo seveda ta posameznik to svobodo pridobil tako, da jo bo dajal in ne drugim odvzemal. Edino po tem ključu bo na svetu lahko živelo deset milijard ljudi in še več in bo dovolj prostora za vse. Vzhib za vse večjo posameznikovo svobodo pa je z drugimi besedami vzgib demokracije.

Vzgib demokracije v Iranu je prav gotovo izjemno dragocen. Kot vsak podoben vzgib v sedanosti in preteklosti ne more biti poražen, lahko je le v krvi zatrt. Vsak vzgib demokracije, ki je bil vedno tvegano dejanje, kot je sedaj v Iranu, je nameč ostal v zgodovini živ in je pomenil osnovo za naslednji vzgib kdaj kasneje. Kot rečeno vzgib demokracije prihaja od znotraj, zato je v bistvu os življenja, človekove zgodovine in tistih človekovih sanj, ki so močnejše od vsake stvarnosti, sanj po božjem kraljestvu na zemlji. Oblast navadno ne razmišlja tako in je v imenu te ali one ideje, ne da bi trenila z očesom, prepogosto zaustavljala vsakršen vzgib svobode, če ni šlo drugače tudi z nasiljem. Oblast je skušala v vseh časih dokazati, da razvoj svobode pravzaprav ne obstaja, da je zgodovina le stalno ponavljanje in da se v več tisočih letih ni nič spremenilo, zato se ne sme spremeniti niti sedaj. Vzhib svobode oziroma demokracije pa točno ve, da je ravno obratno: smisel človekovega življenja in vse njegove zgodovine je prav ustvarjanje večje svobode, razvoj svobode je osrednji človekov cilj, namreč povečevanje prostora za sobivanje različnosti, narodnostnih, rasnih, verskih in drugih. Razvoj svobode je torej najmočnejši, čeprav tolikokrat oviran dejavnik uresničitve smisla človeka in vseh ljudi. Skrajno pogumni protesti v Iranu to resnico potrjujejo in zlahtno dopolnjujejo.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / MSGR. DINO DE'ANTONI

PRIHAJAM Z ODPRTIM SRCEM

ANDREJ BRATUŽ
JURIJ PALJK

Kot predstavniki slovenske narodnostne skupnosti v Gorici vam izrekamo dobrodošlico. Po Vašem nedavnem imenovanju za goriškega nadškofa bi Vas radi predstavili našim bralcem, zato Vas vlijudno naprošamo, da bi kaj povedali o sebi.

V ponedeljek sem imel rojstni dan in sem dopolnil 63 let. Sem torej predstavnik starejše generacije. Prihajam iz tipične ribiške družine, kakršnih je nekoč bilo v Chioggii zelo veliko. Oče je bil ribič in večina bratov se je tudi ukvarjala z ribištvo. Sem dvanajsti otrok, torej izhajam iz patriarhalne družine, v kateri so bile krščanske vrednote temeljne in sestavni del vsakdanjega življenja. Naša družina je bila čisto preprosta družina, kakršnih je bilo takrat v Chioggii zares veliko. Zrastel sem v senci zvonika, če smem tako reči. Dejansko sem odrasčal v salezijanskem oratoriju, ki je v mestu še danes živ. Salezijanec sem hvaležen še danes za vzgojo, ki sem jo pri njih prejel. Klik k duhovništvu je torej zrastle prav med njimi in tudi sam sem si zaželel postati salezijanec. Bil pa sem še zelo majhen in me oče ni zato pustil, da bi šel kot deček takoj po vojni odšel iz mesta k salezijancem. Tako sem vstopil v semenišče v Chioggii in me je takratni rektor prepričal, da lahko postanem salezijanec v mestu. Tako sem ostal. Tu sem dokončal v semenišču teologijo in takoj po posvetitvi so me naprosili, naj ostanem v semenišču kot predavatelj. Poučeval sem veliko predmetov, saj me je za to naprosil tukajšnji takratni škof msgr. Cavanis, ki mi je tudi omogočil študij na papeški lateranski univerzi. Tam sem dokončal študije iz cerkvenega prava. Res sem začel kot predavatelj v semenišču, a sem kot duhovnik tudi skrbel za duhovniške poklice v naši škofiji, zato sem seveda hodil po vseh župnijah, ki vanjo spadajo. Tri leta sem bil tudi namestnik rektorja v semenišču.

Kar se pa tiče pastoralnega dela, sem bil tudi sam župnik za nekaj časa na neki majhni župniji, kjer sem se srečal z do tedaj nepoznanim kmečkim svetom, saj sem sam izhajal iz ribiške družine. Pa me je kaj kmalu škof spet poklical v Chioggio, kjer sem bil za nekaj časa penitenciarij v katedrali. Njegov naslednik pa me je premestil na novo delovno mesto. Od leta 1981 do 1988 sem bil stolni župnik. Te življenjske izkušnje se zelo rad spominjam, ker sem imel izredno dobre odnose z verniki in ljudmi. Ne smemo namreč pozabiti, da duhovnika izoblikujejo tudi njegovi verniki, ljudje in ne samo sobratje duhovniki in študij. V sedmih letih, ko sem bil stolni župnik, sem se veliko naučil od vernikov. Nato me je škof Sennen poklical na škofijo, kjer sem postal generalni vikar. Z njim sem ostal leto in pol, vse do trenutka, ko je odšel za škofa v Pordenon. Njegov naslednik Alfredo Magarotto me je na mestu generalnega vikarja potrdil. Tako tudi sedanji škof Angelo

Msgr. Dino De'Antoni je bil pred časom imenovan za novega goriškega nadškofa, o čemer smo že poročali. Dogovorili smo se za pogovor z njim in rad nas je sprejel na sedežu škofije v mestu Chioggia. Je prijeten in hiter, bister sogovornik, ki počaka na vprašanje, a se že med vprašanjem pripravlja na odgovor. Po pogovoru z njim smo med sprehodom po mestu in po ogledu katedrale tudi videli, da je izjemno priljubljen med svojimi someščani, ki so ga vsi kar po vrsti pozdravljali.

Daniel. V presledkih, ko so si škofje sledili drug drugemu, sem bil škofjski administrator.

To bi bilo v glavnem vse o mojem delu. Lahko pa še pristavim to, da že 26 let veliko delam pri cerkvenem sodišču Treh Benečij v Padovi, kjer sem od leta 1990 tudi namestnik glavnega sodnika. Največ seveda rešujemo primere zakonskih ločitev, se pravi vprašanja krščanskih zakonov. Več časa sem bil tudi predsednik sodišča za te sodne primere v škofiji v Trevisu, ki je odgovorno tudi za Emilijo in seveda za provinco Treh Benečij.

Prihajate iz Chioggie, iz Veneta, od koder smo v Gorici že imeli nadškofa, saj je bil tu za škofa pater kapucin Hijacint Ambrosi. Kakšni občutki vas navdajajo, ko se pripravljate na prevzem goriške nadškofije, ki je po svoje precej različna od drugih italijanskih, in to zaradi področja državne meje, srednjeevropskega prostora, kjer živimo različni narodi in se govori več jezikov?

Takoj vam bom povedal, da sem v trenutku, ko sem zvedel, da me je papež imenoval za goriškega nadškofa, imel iste občutke, kot jih najbrž ima oče, ko mu povejo, da se mu bo rodil otrok, in to otrok, katerega ni pričakoval, a se prav zato mora pripraviti na njegov prihod, ga mora osvojiti in ga seveda ljubiti. Po eni strani sem se seveda takoj zavedel velike odgovornosti tega tako pomembnega očetovstva. Po drugi strani pa je to dar, ki ti je darovan, in to predvsem zato, ker je goriška nadškofija večjezična in jo sestavlja več narodov. Seveda me je ta stvar tudi zaskrbel, saj lahko iskreno povem, da bolje poznam Veneto kot pa goriško nadškofijo. Vseeno pa sem pomislil, da je to božji dar, ki mi ga daje Gospod. Moja zaskrbljenost mora zato biti dana Gospodu, njemu jo moram prepustiti, ker mi jo je on dal. Še enkrat ponavljam, da sprejemam novo nalogo kot božji dar. Zavedam se pomena goriške nadškofije, pomena njene kulture. Vse to me bo gotovo prisililo, da bom svoje srce še bolj odprl. Človeško lahko rečem, da imam odprto srce, a mislim, da bom moral biti tudi intelektualno odprt, da bom moral biti zelo pozoren. To pa predvsem zaradi tega, ker različnosti goriške nadškofije je to od mene zahtevajo. Rad bi pa tudi povedal, da sem trdno prepričan, kako so te različnosti pravi vir bogastva, saj vsakega človeka bogatijo, ga silijo k temu, da je še bolj odprt drugemu. Prihajam z željo, da bi veliko poslušal, se veliko naučil, ker vem, da se bom moral veliko naučiti. Prihajam s ponižnostjo

v srcu, ker tudi vem, da bo med goriškimi verniki in ljudmi veliko dobre volje, da bi novemu goriškemu nadškofu radi kar najbolj pomagali.

V zadnjem času je bilo objavljenih veliko cerkvenih dokumentov, ki kažejo na skrb za narodne manjšine in za njihovo zaščito in to vse od papeža Janeza XXIII. in njegove enciklike Pacem in terris do zadnjih dokumentov sedanjega papeža. Kako gledate na različnosti v naši nadškofiji?

Kot sem že prej omenil, gledam na to danost kot na velik dar, ki mi je darovan in tudi kot na veliko možnost, da bom lahko vse te različnosti združeval v edinosti, ki je za Cerkev značilna. Seveda je potrebno do te enotnosti in edinosti priti z največjim spoštovanjem do vsake posamezne tradicije, zgodovine, identitete. Prepričan sem, da je bratstvo dar in to tudi takrat, ko bratstvo nosi v sebi različnost, ki jo je treba spoštovati. Oče nima nikdar otrok, ki bi si bili med sabo podobni, ampak so si različni. Oče pa mora vse ljubiti enako in skušati med njimi vzpostavljati bratsko ljubezen in edinost. Tako v bistvu gledam na to. Še enkrat pa tudi ponavljam, da ne poznam dovolj razmer pri vas, da bi že sedaj lahko dajal neke ocene, in prav zato prihajam z odprtim srcem, da bi lahko stanje pri vas razumel in dojel v razmeroma kratkem času. Skušal bom razumeti in seveda istočasno ljubiti! To seveda ni vse, ker je potrebno tudi znanje, kompetenca, a sem istočasno tudi prepričan, da mi bosta predvsem čas in vaša pomoč dala možnost, da bom lahko dostojno opravil svojo nalogo. Z veliko ponižnostjo prihajam in z velikim nepoznavanjem. To rad povem, ker bi bilo zgrešeno in neodgovorno, če bi sedaj govoril, da že vse vem, da vse poznam. Vašo pomoč potrebujem!

Gotovo bi bilo zanimivo vedeti tudi kaj več o katoliškem izobraževanju. V Gorici je bilo izjemno živo semenišče, v katerem so skupno študirali semeniščniki različnih narodov od Istre do Vidma. Danes semenišča ni več, tudi goriška nadškofija je

manjša. Imate v tem pogledu morda kakšen načrt?

To je izjemno težko vprašanje, na katerega sedaj gotovo še nisem pripravljen. Zato bom odgovoril s preprostimi besedami, za katere upam, da ne bodo tudi cenene. Problem semenišča so rešili trije škofje iz dežele Furlanije-Juljske krajine in vaši škofje so poznali in poznajo stvarnost gotovo bolje kot pa kdo drug. Gotovo je semenišče v Castelleriji najboljši odgovor v sedanjem času. Zato bi sedaj rekel, da bi bilo neodgovorno in tudi nesmiselno, da bi sam govoril o teh stvareh, ker nekdo ne more in ne sme govoriti o stvareh, ki jih še ne pozna. Jasno je, da imam veliko želja in se še kako dobro zavedam nezamenljive vloge semenišča, ker sem se tudi sam v Chioggii zelo zavzemal, da je semenišče ostalo v mestu tudi v najtežjih časih. Za vsako škofijo je namreč izjemno važno mesto, kjer se vzgajajo njeni novi duhovniki.

Gorica bo v letu 2001 slavila svojo tisočletnico omembe naselja. V teku so že priprave na ta pomembni jubilej. Kaj bi lahko storila goriška nadškofija in goriška krajevna Cerkev, da bo slavlje lepše?

Jasno je, da se moramo zavedati pomena zgodovine. Če se ne motim, ima goriška nadškofija sedaj 250 let... (se nasmeje). Kot vidite sedaj študiram, skušam se poglobiti v goriško zgodovino in se dokumentiram, rad bi se čim več naučil... Prav te dni berem zgodovino oglejskega patriarhata, ki je izšla v zbirki *Scrittori Aquileiesi* izpod peresa prof. Fedalta, in vidim, da je to zelo zahtevna snov, ki tudi od mene zahteva veliko napora, pa čeprav tudi v zgodovini nisem popoln tujec, saj sem se v zgodovino precej poglobil. V sedemdesetih letih sem se sam veliko posvečal pro-

učevanju preteklosti in sem tudi sam mislil, da bo to moja pot, saj mi je bila zgodovina od vedno všeč, a so potem moji predstojniki odločili, da sem se posvetil pastoralnemu delu, za kar sem jim še danes zelo hvaležen. Pastoralno delo je namreč najlepši del duhovniškega poklica. Ko sem to povedal, seveda lahko rečem, da je važno biti pri tako pomembnih stvarih zraven. Zato bom po prihodu v Gorico takoj vstopil v stik z odborom, ki se pripravlja na tisočletnico mesta, ker je gotovo za mesto, široko okolico in za vso skupnost v stoletjih odigrala krajevna Cerkev pomembno vlogo. Zato bom pozorno spremljal vse priprave, saj je goriška nadškofija s svojo zgodovino dokazala, kako važen dejavnik je bila in je zato danes še kako prav, da bi tudi o tem zvedeli vsi kaj več.

Morda bi se v pogovoru dotaknili še vprašanja dela in zaposlitve, saj je Gorica kot obmejno mesto tudi na tem področju znana po svoji specifičnosti. Na Goriškem prevladuje namreč trgovina, in to tako obmejna mala trgovina kot tudi mednarodna trgovina, in mala industrija, pa tudi brezposelnost nam ni tuja. Bi morda povedali nekaj besed o tem.

Nadškof, ki bo prišel k vam, bo gotovo izredno pozoren na ta svet dela, brezposelnosti in tudi delavcev, saj sem se s težavami brezposelnosti že veliko soočal. Sam vidim - bolje - sam sem spoznal, kako je prav brezposelnost tista, ki v družbo s seboj prinaša vrsto odtujitev, vrsto težav, ki bi jih sicer ne bilo. Te težave se seveda še povečajo, če so brezposelni mladi ljudje, ki pred seboj ne vidijo nobene prihodnosti, ker nimajo dela. Gotovo se bom tem težavam z vso vmeno posvečal in že sedaj bi rad povedal podjetnikom, naj se pri svojem delu vedno držijo načela, da človek veliko več velja kot pa vsi dobički skupaj. Človek velja več kot vse tisto, kar se lahko proizvaja, človek velja več kot tisto, kar sam napravi! Sam ne vem, kako je z zaposlenostjo na Goriškem, in zato ne vem, ali je tudi na Goriškem visoka brezposelnost taka, kot jo imamo tu pri nas v Chioggii. Zato dobro vem, kakšne so posledice brezposelnosti! Poglejte: Chioggia in njena okolica sta seveda zavezani ribištvo, turizmu in deloma tudi vrtarstvu. Mladi ljudje pa danes ne dobijo dela in jih je zato veliko brezposelnih. Cerkev se mora na tem področju veliko truditi, potrebnim nuditi pomoč, iskati rešitve, pomagati ljudem v težavah, biti vidno prisotna med ljudmi in vedno pozorna do vsakega posameznika!

Danes se govori veliko o Evropi, a ne samo kot o Evropi narodov, jezikov, ampak tudi kot o Evropi veroizpovedi. Kako gledate danes na stanje vere in verovanja v Evropi, ki ima na Zabodu svojega zavetnika v svetem Benediktu, medtem ko je prav papež Janez Pavel II. določil za evropski Vzbož zavetnika sv. Cirila in Metoda?

Današnji problem vere in verovanja vidim v tem, da je sedanja družba zares potrebna nove evangelizacije, kar sveti oče govori venomer. To je tudi največja naloga Cerkev v tretjem tisočletju.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA OB BOGOSLUŽNIH BERILIH V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

17. NAVADNA NEDELJA

"Nebeško kraljestvo je podobno zakladu, skritem na nji-
vi, ki ga je nekdo našel in spet skril. Od veselja nad njim je
šel in prodal vse, kar je imel, in kupil tisto njivo.

Nebeško kraljestvo je tudi podobno trgovcu, ki išče lepe
bisere. Ko najde en dragocen biser, gre in proda vse, kar
ima, in ga kupi.

Nadalje je nebeško kraljestvo podobno mreži, ki jo vržejo
v morje in zajame ribe vseh vrst. Ko se napolni, jo pote-
gnejo na obrežje, sedejo in odberejo dobre v posodo, slabe
pa pomečejo proč. Tako bo ob koncu sveta: prišli bodo
angeli in ločili hudobne od pravičnih. Pahnili jih bodo v
ognjeno peč. Tam bo jok in škripanje z zobmi."

"Ste doumeli vse to?" Rekli so mu: "Smo." Tedaj jim je
dejal: "Zato je vsak pismouk, ki je postal učenec nebeškega
kraljestva, podoben hišnemu gospodarju, ki prinaša iz
svojega zaklada novo in staro." (Matej 13, 44-52)

PRINAŠATI IZ SVOJEGA ZAKLADA NOVO IN STARO. VETERA ET NOVA.

Originalnost Jezusovih prilik je v tem, da so odprte
vsem; neizobraženim in učenim, revnim in bogatim,
neizkušnim in izkušnim, mladim in starim. Človeka
nagovarjajo v njegovem najglobljem jedru, zato niso za-
prte, dogmatske, ozke, ideološko nasilne. So kot klic
fine tišine, vabilo, da vstopiš v svet bistvenega, za življe-
nje nujno potrebnega. Vabijo te, da v skrito svetišče svo-
jega življenja vstopiš potihem, s spoštovanjem, skoraj bi
rekel, s koraki goloba.

"Ste doumeli vse to?" vpraša Jezus svoje učence. Kakor
iz enega grla mu odgovorijo: "Smo." Ob tej soglasni pri-
trditvi pripovedni moči prilik o nebeškem kraljestvu Jesu-
su pride na misel podoba o hišnem gospodarju, ki prinaša
iz svojega zaklada novo in staro. Kaj pravzaprav ta podo-
ba lahko pomeni?

Prinašati iz svojega zaklada novo in staro?

V evangeljskem tekstu je govor o pismouku, ki je po-
stal učenec nebeškega kraljestva, torej tisti, ki zna pri-
sluhni odprtemu sporočilu Jezusovih prilik. Pismouk je
bil šolan človek. Danes bi rekli: učenjak, raziskovalec,
teolog, znanstvenik. Na podlagi Postave je proučeval živ-
ljenje, različne zakone in zapovedi, ki so bili zapisani v
knjigi življenja. Kot vemo, so prav pismouki in farizeji,
takratna inteligenca - verska in civilna oblast -, metali
Jezusu polena pod noge. V imenu Postave, častitljive
Mojsesove zakonodaje, so Jezusu očitali, da ne spoštuje
predpisanih verskih in socialnih norm. Ozdravlja v sobo-
to, ko je dan počitka, zato krši normo. Druži se z grešniki
in cestinarji, česar pobožen Jud ni smel početi. Na tr-
gih in cestah govori z ženskami, kar je za judovskega
učitelja nedopustno. Posebej rad je v družbi bolnikov, kar
za pobožnega in pravičnega Juda sploh ni navada.

Jezus pohvali pismouka, ki je postal učenec nebeškega
kraljestva, kar pomeni, da odprto razmišlja in zna globo-
ko čustvovati; kot preprosti in nešolani ljudje zna neo-
bremenjeno prisluhniti govorniku prilik in se zna iz njih
kaj važnega naučiti. To pravzaprav pomeni prinašati iz
svojega zaklada novo in staro.

Vse, kar smo se v življenju naučili, tako v šoli, na
univerzi, na tečajih itd. kot tudi na odprtih križiščih
našega življenja, to je, preko naših številnih izkušenj,
zaklad. Vsa naša preteklost je deponirana v tem zakla-
du in predstavlja to, kar Jezus imenuje "staro". Še več,
staro v tem zakladu so tudi družina, narodna in verska
izročila, ki nam pomagajo uravnavati življenje in ga pri-
lagajati pričakovanju drugih. To "staro" pa ne more za-
megliti energij novega, ki so prav tako skrite v zakla-
du našega življenja. Preseči samega sebe, svoje lastne iz-
kušnje in naloženo znanje je to, kar Jezus imenuje "novo".
Prav te skrite energije novega, energije odprtosti, nam
omogočajo, da sebe doživljamo kot bitja prihodnosti,
novih možnosti, kot bitje v rasti. Kdor iz svojega živ-
ljenjskega programa črta to razsežnost samega sebe, se
je že zapisal preteklosti, začel je osebno stagnirati, za-
padel je duhovni sklerozi.

Vetera et nova! Staro in novo. V istem smislu bi lahko
razmišljali o Cerkvi kot skupnosti, o posameznih kr-
ščanskih skupnostih, o pretiranem dogmatizmu, ki je še
prisoten v nas vseh. Iti v šolo Jezusovih prilik je vedno
zelo koristno, saj nas odpirajo novim načinom raz-
mišljanja in čustvovanja. Same po sebi so izziv naši po-
manjkljivi ustvarjalnosti.

NAŠI NOVI DUHOVNIKI

LETOŠNJI SLOVENSKI NOVOMAŠNIKI

Letošnji slovenski novo-
mašniki so v glavnem že imeli
svoje nove maše, večinoma
v domačih župnijah, trije go-
riški slovenski novomašniki
pa bodo posvečeni, kot je bi-
lo že objavljeno, v soboto, 4.
septembra letos, v cerkvi na
Travniku v Gorici, naslednjega
dne pa bo njihova nova maša
v cerkvi Srca Jezusovega v is-
tem mestu.

Vseh slovenskih novoma-
šnikov je letos 29: šest v ljub-
ljanski nadškofiji, osem v ma-
riborski škofiji, dva v koprski
škofiji. Posamičnim redovom
pa pripadajo naslednji: en cis-
tercijan, trije salezijanci, en
franciškan, en lazariš, en ka-
pucin in en minorit. Vsi trije
goriški slovenski novomaš-
niki so vstopili v slovensko je-
zuitsko provinco, po dolgih
letih so novomašnika dobili
tudi porabski Slovenci na
Madžarskem (Ferenc Merkli),
prav tako je slovenskega rodu
novomašnik Drago Žumer za
beograjsko nadškofijo.

Povprečna starost letoš-
njih slovenskih novomašni-
kov je 29 let, najstarejši med
njimi bo jeseni dopolnil 50 let,
najmlajši pa ima 24 let. Kot je
znano, bodoči slovenski du-
hovniki v glavnem študirajo
na Teološki fakulteti v Ljublja-
ni, ki sedaj ponovno sodi v
okvir Univerze, mariborski
bogoslavci pa študirajo na od-

delku iste fakultete v Maribo-
ru. Več kot polovico slušate-
ljev na fakulteti sestavljajo
laiki, ki pa kot diplomirani te-
ologi oz. teologinje zaenkrat
težko dobijo službo v okviru
Cerkve, na župnijah ali v šo-
lah. Prihodnje leto bodo na
slovenskih osnovnih šolah
poskusno začeli s poučeva-
njem obveznega izbirnega
predmeta o verstvih, ki pa ne
bo, kot kaže, v pristojnosti Cer-
kve. Vodstvo Cerkve na Slo-
venskem se po zadnjih pred-
logih ogreva za to, da bi sta-
tus obveznega izbirnega pred-
meta dobil obstoječi in dobro
vpeljani verouk po župnijah,
ki naj bi bil tudi sofinanciran
s strani države, to pa bi ne na-
zadnje tudi omogočilo pri-
merno zaposlitev laičnih te-
ologov.

Če se še enkrat povrnemo
k slovenskim novomašnikom,
opazimo, da se je njihovo šte-
vilo v primerjavi s četr-
tletja nazaj zmanjšalo, a se je
v zadnjih letih ustavilo med
20-30, kar pa je verjetno še ve-
dno nad povprečjem v primer-
javi z nekaterimi drugimi, tudi
večjimi evropskimi narodi, ki
že občutijo hudo pomanjka-
nje duhovniških poklicev. Tu-
di na Slovenskem je opazen
padec števila škofijskih novo-
mašnikov, dokaj stabilni pa so
novi poklici med redovniki.

MV

NAVODILA IN NADŠKOFOVO SPOROČILO

DEŽELNO ROMANJE NA DUNAJ

Organizatorji deželnega
romanja na Dunaj od 11. do
13. septembra letos ob 300-
letnici smrti p. Marka iz Avia-
na sporočajo, da se zaintere-
sirani lahko vpišejo vse do
petka, 20. avgusta. Tako imajo
verniki več časa na razpolo-
go, da razmislijo in se odlo-
čijo za veliko medškofijsko
romanje, ki želi biti tudi pri-
prava vernikov naše dežele
na jubilejno sveto leto 2000.

Za urejeno pripravo in pri-
javo sporočajo pobudniki ro-
manja naslednje:

1. v škofijskih cerkvah lahko
vsakdo najde ilustrirano zlo-
ženko, na kateri bo našel po-
trebne informacije in motiva-
cije za romanje;
2. vpis je možen v vsaki žup-
niji. Slovenski verniki, za ka-
tere bo poskrbela dekanija
Štandrež, se lahko prijavijo na
upravi Novega glasa (0481-
533177);
3. odhod: v soboto, 11. sep-
tembra, ob 6. uri iz Ogleja (iz-
pred bazilike za dekanije O-
glej, Červinjan, Visco), Gori-
ce (pri kapucinih za dekanijo
Gorica in Štandrež), Gradišča
ob Soči (pri stolnici za deka-
nijo Gradišče in Krmin), Tržiča
(sv. Ambrož, za dekanije Tr-
žič, Ronke in Devin);
4. referent za goriško nad-
škofijo je g. Maurizio Qualiz-
za, župnik v Gradišču;
5. v tržaški škofiji naj se ver-

Stolnica sv. Štefana na Dunaju

niki obrnejo na škofijski urad
za romanje, ul. Cavana 15,
tel. št. 040 3185475, fax 040
302336.

V pripravi na romanje je
apostolski administrator za
goriško nadškofijo in predse-
dnik medškofijskega Odbora
za veliki jubilej v Furlaniji-Ju-
lijski krajini msgr. Anton Vital
Bommarco naslovil na verni-
ke posebno pismo, ki ga tu
objavljamo v prevodu.

Duhovnike in laike nadško-
fije želim opozoriti na romanje
na Dunaj od 11. do 13. sep-
tembra, ki se ga bo udeležilo
občestvo Cerkva iz dežele po
navodilih Odbora za veliki ju-
bilej dežele F-Jk. Vavstrijski pre-
stolnici se bomo našli vsi ško-
fije dežele in verniki iz Pordeno-
na, Vidma, Trsta in tudi iz ško-
fij Vittorio Veneto, Belluno-Fel-
tre, Chioggia in Bocen-Briksen.
Ko se spominjam, da je l. 1912
kar petsto goriških romarjev
obiskalo grob p. Marka iz Avia-
na na Dunaju, spodbujam žup-
nike in odgovorne v cerkvenih
in verskih skupnostih v nad-
škofiji, naj razširijo na vernike
moje vabilo, ki je objavljeno
tudi na zloženki s programom
romanja. V treh dneh bo vsak-
do našel primeren čas za for-
mativen, pa tudi bolj prost
obisk velemešta.

Spodbudo, da bi skupaj
stopili na pot, daje, kot vemo,
častitljivi služabnik p. Marko,
ki je poletel pred tristo leti (13.
avgusta 1699) izdihnil na Du-
naju; obžalovala ga je cela Ev-
ropa, potem ko ji je pomagal
zopet vzpostaviti mir med na-
rodi in spravo med kristjani.

Na Dunaj bomo šli tudi za-
to, da bi se srečali z ljudstvom,
ki prijateljuje z Gorico, saj je
ta bila cela stoletja ozemlje
habsburškega cesarstva. Sli
bomo v Evropo, ki jo želimo
končno videti v miru, po sto-
letju vojn, ki se je žalostno
končalo s tragičnim sporom
najprej v Bosni, sedaj na Ko-
sovu. Sli bomo molit za enot-
nost med narodi, ki se mora
uresničevati vedno bolj tudi tu,
na posoškem ozemlju, kjer se
srečujejo trije glavni jezikovni
svetovi celine. Sli bomo v ime-
nu Ogleja, Cerkve z evropskim
poslanstvom, ki je bila duhov-
na mati tudi dunajske Cerkve.

KODRETI / OB 55-LETNICI UMORA ŠTIRIH ČLANOV DRUŽINE BRECELJ

PREKVASIMO ZLOČIN Z ODPUŠČANJEM

V nedeljo, 18. julija, se je v
gozdu pri Kodreth (Zgornja
Branica) na Vipavskem zbra-
lo preko 200 ljudi pri spomin-
ski slovesnosti ob 55. oblet-
nici mučeniške smrti štirih
članov družine Brecej. Pri so-
maševanju je sodelovalo de-
set duhovnikov, spregovoril
je g. Ivan Albrecht, župnik v Aj-
dovščini. Pel je mešani zbor
iz Ajdovščine pod vodstvom
Martine Batič. Objavljamo
govor g. Albrehta.

Zbrali smo se na kraju, kjer
so bili pred 55 leti umorjeni
štirje nedolžni ljudje. Zbrali
smo se, da bi na kraju trpljenja
in umora skupaj z Jezusom
ponavzočevali kalvarijsko da-
ritev. Kjer se je zgodil zločin, se
bo dvigala k Nebeškemu O-
četu Kristusova pravna dari-
tev. Na oltarju bo Kristusovo
telo, ki je bilo krivično umor-

jeno in strto na Kalvariji. Iz te
strahotne krivice, iz tega zlo-
čina, ki je bil storjen nad bo-
žjim Sinom, sta prišla božji bla-
goslov in božje odrešenje na
vse človeštvo. To je božja lo-
gica, to je božji čudež. Iz smrti
se po božji milosti lahko rodi
nova življenje. Iz zločina lahko
začne izvirati nov studenec mi-
losti in blagoslova.

In zato smo tukaj po 55 le-
tih zbrani okrog Kristusa, da bi
vedno znova smrt spremljali v
življenje in umor spremljali v
vir milosti in duhovne rodovit-
nosti. Tega vam ne govorim iz
knjig, ampak iz čisto osebnih
izkušenj, morda celo osnovne
izkušnje svojega življenja. Tudi
meni so po koncu vojne ubili
očeta v Teharjah. V mesecu ju-
niju, ko sem bil rojen, je bil
moj oče umorjen. To dejstvo
je zaznamovalo vse moje živ-

ljenje, zlasti pa moje otroštvo
in mladost. Kadarkoli sem v
svojem življenju pogledal na-
zaj na prehojeno pot, sem ve-
dno znova odkrival božje
spremstvo, božji blagoslov in
celo očitne božje posege v
moje življenje. In vedno sem
odkrival izvir božjega blagoslo-
va v očetovi smrti in v dejstvu,
da je moji mami uspelo ta zlo-
čin nad očetom prekvasiti z
odpuščanjem, z molitvijo in s
stalnim spominom pri sveti
maši. Vsak večer sva z mamo
molila in vsak večer sva bila z
molitvijo duhovno povezana
z očetom. Isto se je dogajalo
pri sveti maši. Iz družinske kal-
varije se je rojevalo z božjo po-
močjo novo življenje in nova
duhovna rodovitnost.

Želel bi, da bi danes tudi to
sv. mašo doživljali kot novo
možnost, da prekvasimo stra-
hotne dogodke izpred pol sto-
letja s Kristusovim odrešenjem
in njegovo ljubeznijo. Gleda-
no s človeškimi očmi, je bil u-
mor štirih nedolžnih ljudi pred
55 leti zločin in tragedija. Gle-
dano z očmi Nebeškega Oče-
ta, pa je bila to le ena od šte-
tuh Kalvarij, od katerih tudi se-
dajni čas tečejo studenci no-
vih milosti in novih moči za ve-
ro, upanje in ljubezen.

Pšenično zrnje je bilo zmle-
to v mlinih sovraštva, revoluc-
cije, odpora do Boga. Mi pa
lahko z božjo pomočjo iz te
moke naredimo hostijo, božji
očeta v Teharjah. V mesecu ju-
niju, ko sem bil rojen, je bil
moj oče umorjen. To dejstvo
je zaznamovalo vse moje živ-

POGOVOR / P. FRANČEK BERTOLINI

PRED VELIKIM KORAKOM

DANIJEL DEVETAK

Kako se pripravljajš na posvečenje?

Priprava na duhovniško posvečenje v ožjem pomenu besede se je začela po prvem letu študija teologije. Septembra 1997 sem se udeležil t.i. meseca Arrupe, intenzivne priprave na duhovništvo, s posebnim programom, ki pogloblja vprašanje jezuitske duhovniške identitete. Jaz sem opravil ta mesec v Nemčiji skupaj s sedmimi jezuiti iz različnih evropskih držav. Poglobili smo se v zgodovino svoje poklicnosti in gledali, na katere težave smo nleteli na tej poti. Prebrali smo cerkvene dokumente in sklenili mesec z duhovnimi vajami. Leto kasneje so se začeli konkretni pogovori. P. provincial, Mirko Pelicon, David Bresciani in jaz smo se srečali in se začeli meniti o tem, kdaj, kje in kako naj bi potekala posvečenje in nova maša. Nato smo se pogovorili s starši in potem z goriškimi duhovniki in prijatelji, o katerih vemo, da nas bodo z veseljem podprli. Težko je bilo vse uskladiti, kajti živimo daleč drug od drugega. Ljudje se z lepimi spodbudami obračajo enkrat na enega, drugi na drugega in sami včasih nismo vedeli, kako se bo vse skupaj izteklo.

Zadnji pomemben korak je bilo diakonsko posvečenje v Frankfurtu marca letos. Posvetil nas je mainski pomožni škof Franciskus Eisenbach. Poleg mene sta bila posvečena še Hideki Nakamura iz Japonske in Thierry Dobbelsstein iz Belgije. Diakonsko posvečenje doživljam kot korak, ki me na poseben način postavlja pod božjo avtoriteto. Še bolj se zavedam, da to, kar delam, ne delam samo v svojem imenu, ampak tudi v božjem. Kot diakon se na poseben način čutim poklicanega, da v sebi vzgojim službeno držo in da se vadim, kako je treba paziti na najbolj potrebne v skupnosti. V tem smislu se mi zdi, da je diakonsko posvečenje izredno pomemben korak v pripravi na duhovništvo, saj bom tudi kot duhovnik še vedno ostal diakon.

Na kaj je v tem času usmerjena tvoja pozornost?

V tem času se skušam na poseben način zavedati, da me je Bog poklical, da mu sledim na poti uboštva, čistosti in pokorščine kot diakon in duhovnik v Družbi Jezusovi. Zame je pomembno imeti stalno pred očmi dejstvo, da je Bog edini vir življenja. Le v njem lahko doživljam resničen mir, veselje in dobroto. On je trden temelj moje usode, polnost rešenja, modrosti in spoznanja. On me rešuje smrti, osvobaja strahov in mi pomaga prenašati nadloge. Njemu želim slediti na poti evangelijskih svetov. Uboštvo, čistost in pokorščino doživljam kot alternativno odgovorom, ki jih ob vprašanju smrti, trpljenja in strahu nudi svet. Pred stra-

Diakon Franček Bertolini, po rodu Goričan, bo skupno z drugima dvema Goričanoma posvečen v duhovnika v vrstah Družbe Jezusove 4. septembra v cerkvi sv. Ignacija v Gorici. Živahen, vedno pozoren do potrebnih, odprtega značaja in vedrega duha se z iskreno gorečnostjo pripravlja na veliki dan.

hom se človek lahko brani tako, da se zavaruje z bogastvom. Kdor veliko ima, se mu ni treba bati, kaj bo jutri jedel, kaj bo oblekel, kje bo spal. Bogastvo zavaruje pred mnogimi strahovi. A kdo zavaruje bogastvo? Zato je pot uboštva razlog, da se še bolj oklepam Jezusa in da zaupam samo vanj. Pred trpljenjem se človek lahko brani tako, da svoje čute zaposli in omami. Ko človeka boli roka, lahko bolečino navidezno zmanjša, tako da si ugrizne jezik. Pomembno je usmeriti čut nekam drugam. To velja tako za telesno kot za duhovno trpljenje. In današnji svet pozna ogromno načinov "zaposlitve" našega telesa in duše. Pot čistosti je zame pot sprejemanja trpljenja in prenašanje le-tega skupaj z Jezusom. Pred smrtjo se pa človek skuša braniti tako, da ustvari sisteme, v katerih življenje dobi svoj smisel. Zame je pot pokorščine pot zaupanja v božjo previdnost, zaupanja, da ima vsaka ura mojega življenja, tudi najbolj neuspešna, svoj smisel, ker me je Bog poklical na to pot.

Labko opišeš dosedanje prebojeno pot v vrstah Družbe Jezusove?

Leta 1990 sem stopil v noviciat v Maribor. Noviciat je čas uvajanja v molitev, v način življenja v Družbi Jezusovi in čas preverjanja poklicnosti. Po noviciatu sem študiral filozofijo na teološki fakulteti v Ljubljani. Leta 1994 sem začel t.i. magisterij. To je čas, v katerem se mlajši jezuiti preizkušamo v delu ob starejših jezuitih. Magisterij sem opravil v Glasgou na Škotskem, kjer sem dve leti poučeval vero-uk, italijanščino in plavanje v kolegiju Saint Aloysius. Sedaj končujem študij teologije v Frankfurtu na Majni v Nemčiji. Med študijem filozofije sem se večkrat spraševal, zakaj moram študirati tako posvetne stvari, ko sem se vendarle odločil za Jezusa. V po-

govoru s starejšimi sobraty mi je bilo kmalu jasno, da pot ljubezni ne vodi v zapiranje vase, marveč v odnos z bližnjim. Prek filozofije se človek nauči, kako različni ljudje razmišljajo in kako na različne načine skušajo odgovoriti na vprašanje smisla življenja. Če želim druge obdariti z odgovorom, ki je dal meni smisel življenja, potem moram razumeti vprašanja, ki si jih ljudje postavljajo, in se znati z njimi pogovoriti. Čeprav sem imel malo časa za sam študij filozofije, sem vesel dveh let na teološki fakulteti v Ljubljani. Zelo sem vesel tudi treh let študija teologije v Sankt Georgenu. Tu sem na poseben način doživel, kako je skoraj vsa teologija pogovor s filozofijo. Vprašanja so v glavnem ista, a odgovor prihaja iz Razodetja.

In dosedanje pastoralne izkušnje?

Od dosedanjih pastoralnih izkušenj me je prav gotovo najbolj zaznamovalo delo na šoli. Dve leti sem poučeval verouk škotsko mladino. To je bil zame prvi pravi redni stik z javnostjo. Kar nekaj časa sem uporabil, da sem se navadil brez prevelikega strahu govoriti pred razredom mladoletnikov. Precej dela sem imel z disciplino. Ker sem bil eden najmlajših profesorjev, sem takoj dobil stik z dijaki, in vendar ni bilo lahko ohraniti točne meje med domačnostjo v razredu in med razgrajanjem. Večkrat sem si mislil, da sem dobil pravo pokoro, saj sem sam kot mladoletnik večkrat onemogočal svojim profesorjem miren potek pouka. Vsekakor sem za to izkušnjo Bogu in Družbi Jezusovi zelo hvaležen.

Kaj ti pomeni pripadnost slovenski provinci DJ?

Ko se neznanemu jezuitu predstavim, ponavadi rečem, da sem Francesco Bertolini iz slovenske province Družbe Jezusove. Takoj me vpraša, kako to, da imam italijansko-

zveneče ime, a pripadam slovenski provinci. Odgovorim, da je mati Slovenka, oče Italijan in da prihajam iz malega mesta v Italiji ob meji s Slovenijo. Tam ima Družba Jezusova hišo, v kateri delujejo italijanski in slovenski jezuiti. Ker sem tam stopil v stik bolj s slovenskimi jezuiti in ker sem kmalu spoznal skoraj vso malo slovensko provinco, je bilo zame samoumevno, da sem stopil v noviciat v Mariboru. Prepričan sem, da sem v noviciatu dobil zelo dobre osnove za svoje duhovno življenje in da bom ohranil svoj poklic, če bom le ostal zvest smernicam, ki sem jih tam dobil. Veseli me domačnost med nami, slovenskimi jezuiti, in to, da smo mlada provinca. Žal mi je le, da ni več skupinskega dela in enotnosti.

Kaj ti pomeni t.i. razlikovanje duhov?

Razlikovanje duhov razumem kot pomoč pri iskanju in izpolnjevanju božje volje. Verjamem, da nam Bog govori ne le po božji besedi, temveč tudi po osebah, dogodkih, mislih in čustvih, ki se porajajo v našem srcu. Razlikovanje duhov je bilo zame najprej pomembno, ko sem se odločal za življenjsko pot. Po duhovnih vajah drugega tedna pred zadnjim letnikom Liceja sem se začasno odločil za Družbo Jezusovo. Vzel sem si leto časa, da sem opazoval, kako ta odločitev odmeva v meni, če mi prinaša mir in veselje in če me ta mir in veselje usmerja ta k Bogu in odprtosti do bližnjega ali pa če mi odločitev prinaša strahove in nemir, in še, če so ti strahovi in nemir utemeljeni ali so tam samo zato, da me na tej poti ovirajo. Sedaj mi razlikovanje duhov pomaga tudi pri oblikovanju mojega življenja, pri vzpostavitvi prioritete v mojem poslanstvu. V času študija se mi je pogosto dogajalo, da sem se počutil utesnjenega. Večkrat sem se ob velikih problemih sveta spraševal, kako moram tu v miru študirati in "zapravljati" toliko časa, ko pa je na svetu toliko ljudi, potrebnih pomoči. V molitvi sem se vračal k izviru svoje poklicnosti. Izvir moje poklicnosti so med drugim tudi dokumenti Družbe Jezusove, kajti vanjo sem bil poklican, da v njej in skupaj z njo izpolnim njeno in svoje poslanstvo. V dopolnilnih normah h konstitucijam sem našel odločitev, ki spodbuja jezuite k intelektualni odličnosti, zato da bi potem lahko čimbolj učinkovito delali za božje kraljestvo na zemlji.

V času, ki je pred mano, si predstavljam, da mi bo razlikovanje duhov pomagalo predvsem pri vzpostavitvi pravega ravnesja med molitvijo, življenjem v skupnosti, apostolatom in nadaljnjim izobraževanjem. Neredko se namreč godi, da človek v apostolski zagnanosti pozabi nase in na svoje potrebe. Upam, da se bom mogel tega braniti, ker mislim, da nima smisla, da skušam ljudem prinašati veselo novico, če sam v sebi ne doživljam miru, veselja in dobrote.

SVETNIK TEDNA

24. JULIJ

SILVESTER ČUK

KRIŠTOF, MUČENEC

Na Slovenskem imamo nešteto cerkva, župnijskih in podružničnih, ki imajo na daleč vidni zunanji steni sliko svetega Krištofa. Današnji godovnik je bil namreč velik priprošnjik zoper naglo smrt. V vernem človeku se je utrdilo zaupanje, da je zadosti, če navsezgodaj jutraj pogledaš svetnikovo podobo, pa tisti dan ne umreš nagle smrti. Zato so naročali tako velike slike na cerkvah, da so ga lahko videli tako rekoč iz vsake hiše in kar skozi okno!

Svetega Krištofa časti Cerkev kot mučenca. Njegovo ime Hristoforos v našem jeziku pomeni Kristonossec. Oseba današnjega svetnika, ki ji vemo samo ime, in njegova mučeniška smrt (verjetno okoli leta 250 v času cesarja Decija) sta zgodovinski. Že zgodaj so ga začeli častiti tako na Vzhodu kot na Zahodu. Ko se je njegovo češčenje v dobi prvih epidemij kuge v 13. stoletju silno razraslo, je ob tem skromnem zgodovinskem jedru nastalo veliko legendarnih okraskov.

Po teh virih naj bi bil Krištof doma iz kanaanske dežele, iz severnega predela Palestine. Starši so bili pogani in tak je bil tudi sin, ki mu legende dajejo ime Reprob, po naše Zavrnjenec. Po telesu je bil velikan in v svojem ponosu je sklenil, da bo služil samo najvišjemu gospodu. Zmenil se je z mogočnim kraljem in bil pri njem v službi dotlej, ko je videl, da se kralj boji hudiča. Pustil je kralja in šel služiti hudiču. Nekoč sta Krištof in hudič šla skozi gozd ter prišla do križa.

Hudič se je začel tresti od strahu in velikan je spoznal, da je Križani močnejši kot hudič, zato je sklenil, da mu bo služil z vsem srcem. Dal se je krstiti in pri krstu je dobil ime Krištof.

V dvajsetem stoletju pa je nastala legenda, da se je Krištof po naročilu pobožnega puščavnika nastanil ob deroči reki in čez njo na splavu prevažal in na ramah prenašal potnike. Nekoč ga je klicalo neko dete, naj ga prenese. Velikan ga je vzel na rame, a dete je postajalo vedno težje. Kot da bi nosil ves svet! "Še več kot ves svet nosiš, Krištof," se je oglasilo dete. "Nosiš tistega, ki je ustvaril nebo in zemljo. Jaz sem Jezus Kristus. Zasadi svojo palico v zemljo in ozelenela bo. Po tem boš spoznal, da si res nosil mene." Povod za to legendo je njegovo ime Krištof-Kristonossec. To legendo prikazujejo svetnikove upodobitve. Legenda je dala tudi pobudo, da so si sv. Krištofa izbrali za svojega zavetnika čolnarji in splavarji, nosači in vozniki pa tudi romarji in drugi popotniki. V novejšem času je postal zavetnik avtomobilistov in v marsikaterem avtomobilu najdemo pritrjeno plaketo z njegovo podobo.

Na Krištofovo nedeljo, tisto, ki je najbližja godu sv. Krištofa, je pri nas od leta 1987 darovanje za vozila, namenjeno misijonarjem. Pobudo za to je dala organizacija MIVA, akcija pa poteka pri nas pod geslom Za vsak srečno prevožen kilometer en stotin.

Ime Krištof je pri nas kot krstno ali osebno ime zelo redko.

Ob današnjem datumu vidimo na koledarju tudi ime Kristina. Mišljena je sv. Kristina, mučenka iz Bolsene severno od Rima, ki je dala življenje za Kristusa med preganjanjem pod cesarjem Dioklecijanom leta 304. Poročila pripovedujejo, da so jo strahotno mučili in upodabljajo jo z mučilnim orodjem: z nožem, s kleščami, s strelskim lokom, z mlinskim kamnom, s puščicami, s kačami, ki jih drži v rokah ali se ovijajo okrog nje, pa tudi z ladjo, s katere so jo vrgli v morje. Kot svojo zavetnico jo časte lokostrelci, mlinarji in pomorščaki. Ime Kristina spada med zelo pogosta ženska imena na Slovenskem. Skrajšana oblika tega imena je Krista.

5

ČETRTEK
22. JULIJA
1999

"je, kar je"

MESTO LJUBEZNI?

Eno izmed najdražjih mest na svetu je prav gotovo San Francisco. Znano je po Alcatrazu, po mostu Golden Gate in po vzpetinicah oz. strmih ulicah. Pa še mnogo drugih značilnosti in posebnosti ima, tako da se lahko pohvali s privlačnostjo. Vse te znamenitosti in prijetno podnebje prispevajo k temu, da so cene nepremičnin tam med najvišjimi v Združenih državah. In to velja za vsako nepremičnino; vsaka ugodnost ali naravna lepota zviša ceno: pogled na morje, tišina, objem narave, prijetno ozračje, vonj okrasnega drevja in kdo ve še kaj. Kaj pa ljubezen? Ali lahko ljubezen oz. pomanjkanje sovraštva dvigne ceno nepremičnin? Težko je odgovoriti, toda čez kako leto bo morda izvedeli za prve rezultate.

Mestece Santa Cruz v Kaliforniji, 96 kilometrov južno od San Franciscosa, se pripravlja na svojevrstne spremembe. Skupina ljudi zbira podpise, da bi za marec leta 2000 razpisali referendum, na katerem bi se prebivalci odločali, če se mesto Santa Cruz lahko označi kot "sovrštva prosto področje". Tako kot imamo v Italiji denuklearizirane občine, tako si prebivalci Santa Cruz želijo imeti mesto brez sovraštva. David Minton Silva, tiskovni predstavnik gibanja, pravi, da je sovraštvo isto kot smeti. "Naše mesto je krasen kraj, ko pridete vanj. Sovraštvo pa pustite za seboj, izven mestnih meja in preprosto uživajte!" Dejstvo je, da ima mesto še težave z nestrpnostjo in rasnimi spori. Kampanja za osvoboditev mesta od sovraštva ima kot namen tudi to, da bi se mesto rešilo teh starih spon. Prav gotovo pa gre tudi za rahlo marketinško potezo. Če jim bo uspelo, se bodo morali od marca leta 2000 odločiti samo še za kakšen reklamni slogan za "sovrštva prosto cono". Da bi to dosegli, morajo zbrati 3.780 podpisov, kar pa najbrž ne bo preveč težko v sončnem kalifornijskem mestu s 55.000 prebivalci, ki so tja prišli živeti predvsem v iskanju krasnega podnebja, ne preveč zahtevne miselnosti in turističnega tipa zabave. Kalifornija je v rockovskih mitih postala kraj ljubezni in svobode in poskus, da bi tudi uradno določili "sovrštva prosto cono", je popolnoma v skladu s to staro podobo.

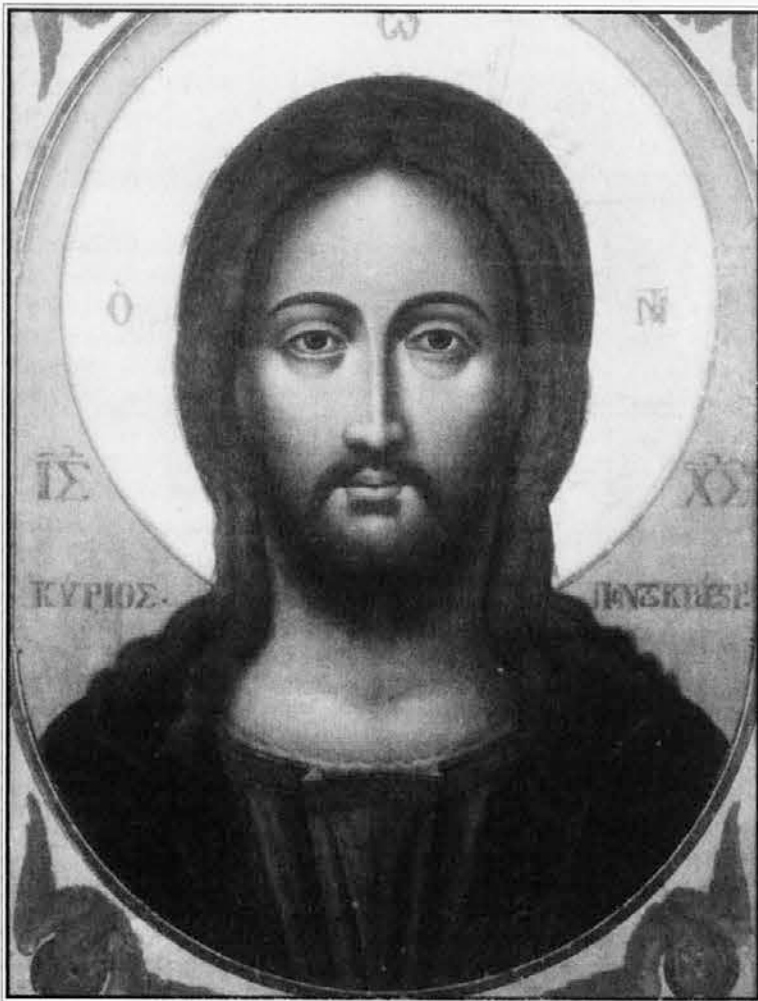
Nič se še ne ve, kako bodo kaznovali "onesnaževalce" tega mesta ljubezni, tiste, ki bodo vanj hoteli vnašati sovraštvo. Najbrž se z novim imenom ne bo spremenilo prav nič. Tisti bedaki, ki jim je sovraštvo drugi poklic, bodo še naprej sovražili in kalili podobo mesta. Sam bi se pa skorajda strinjal, da bi morali sovražno nastrojene sosede prisilno izseliti v kako drugo mesto, ki naj bi se imenovalo "mesto brez ljubezni", pa naj se tam med seboj sovražijo in si nagajajo. Očitno bi se v takem okolju bolje počutili in živeli. Končno bi se ti ljudje vsaj rešili družbe tistih zoprnih, vedno nasmejanih, veselih, ljubeznivih in dobrohotnih ljudi, ki stalno mislijo le pozitivno.

Ostaja še eno vprašanje. Bodo prebivalci mesta Santa Cruz uspeli tako zvišati cene nepremičnin? Odgovor je: ne vem. Sumim pa, da ja. Seveda pod pogojem, da zares ustvarijo "cono brez sovraštva". Nič ni namreč bolj dragocnega od dobrega soseda in obratno: ni hujšega zla od vruga za mejaka. Preden moder človek kupi hišo, se vedno najprej pozanima za sosede; kakšni so, kdo so, kakšne navade imajo... In če so sosede nemogoči, izgubi hišo na vrednosti, ceno nepremičnine drastično pade. Če pa hočemo imeti dobre sosede, moramo najprej biti sami dobri sosede in se torej rešiti sovraštva. Tako pravijo prebivalci mesta Santa Cruz.

PETER SZABO

BOGAT DUHOVNI SVET

IVAN ŽERJAL

V ponedeljek, 26. julija, bodo v prostorih bivših konjušnic miramarskega gradu ob prisotnosti italijanskega ministrskega predsednika Massima D'Alema uradno odprli veliko razstavo z naslovom *Kristjani z Vzhoda*, ki bo na ogled do 7. januarja 2000. Poleg te razstave se bodo zvrstile še številne druge manjše, a pomembne kulturne manifestacije, ki bodo osvetlile zgodovino, vlogo in pomen izročila vzhodnih kristjanov.

Najpomembnejša pa je seveda velika razstava z naslovom *Kristjani z Vzhoda* in podnaslovom *Duhovnost, umetnost in oblast v postbizantinski Evropi*. Razstavo, ki nosi poseben vatikanski pečat, saj bo prva razstava v jubilejnem svetem letu 2000, prireja tržaška občinska uprava oz. njeno odborništvo za kulturo in deželni urad za spomeniško varstvo Furlanije-Juljske krajine pod pokroviteljstvom italijanske vlade in predse-

dnika italijanske republike ter ob podpori vrste pomembnih sponzorjev. Na njej bo na ogled okoli 240 umetnin iz Srbije, Bolgarije, Grčije, Gruzije, Romunije, Italije in Vatikana, razstavljene pa bodo tudi umetnine, ki jih hranita tržaška srbska in grška skupnost. Gre za izjemen kulturni dogodek, ki želi med drugim izveneti kot primerna oddolžitev srbsko in grško-pravoslavni skupnosti (ki tudi aktivno sodelujeta pri oblikovanju razstave in drugih pobud) v Trstu za njun doprinos k vsestranskemu razvoju tržaškega mesta. Ta pobuda pa bo tudi prvi konkretni znak volje po miru. Tako je bilo rečeno tudi na predstavitvi razstave in drugih sorodnih pobud, ki je bila v četrtek, 15. julija, na tržaškem županstvu. Ravno večkulturni in večnarodni Trst, so rekli, je namreč lahko model sožitja za balkansko področje.

Veliko razstavo v miramarskih konjušnicah je znanstveno uredila in oblikovala ekipa, ki jo je vodil kurator prof. Grigore Arbore Popescu, ki že več let sodeluje pri teh pobudah. Po njegovih besedah predstavlja razstava zgodovino in kulturo vzhodnoevropskih pravoslavni narodov skozi prikaz umetniških izdelkov velike vrednosti in pomena. Zaradi vojne, ki je do nedavnega divjala na Balkanu, so se prireditelji morali veliko potruditi, da so eksponati (mnogi izmed njih so prvič romali iz svojih držav v tujino) lahko dospeli v Trst, saj jih v državah, kjer jih hranijo, imajo za umetnine, ki se lahko primerjajo z deli zahodnoevropskih genijev, kot sta bila npr. Michelangelo in Raffaello.

Velika razstava v miramarskih konjušnicah pa ne bo edina kulturna manifestacija. Gre namreč za celoten niz prireditev, ki bodo potekale več mesecev. Tako bo poleg velike razstave na ogled še vrsta drugih razstav: v palači Costanzi ter v srbsko-pravosla-

vni cerkvi sv. Spiridiona in grško-pravoslavni cerkvi sv. Nikolaja bo na ogled razstava o pravoslavni, točneje o Srbih in Grkih, v Trstu; v razstavnih dvorani v ul. Teatro Romano bodo na ogled knjige iz zapuščine Dionysiosa Thierianosa, uglednega predstavnika grške skupnosti v Trstu iz prejšnjega stoletja; v poštne muzeju na trgu Vittorio Veneto bo na ogled razstava ikon in podob sv. Nikolaja iz Barija; vedno tam bo na ogled tudi razstava o vzhodnih cerkvah; v palači Costanzi pa bo na ogled tudi razstava o flišu. Poleg tega bodo na ogled tudi znamenite stavbe srbske in grške skupnosti (začenši s cerkvama). Ljubitelji filmske umetnosti bodo imeli na voljo niz filmov o znamenitem grofu Drakuli, romunskem plemiču iz 15. stol., o katerem je v stoletjih nastala vrsta legend v zvezi z njegovim domnevnim vampirstvom (kar je osrečilo filmske producente v prejšnjih desetletjih). Za ljubitelje glasbe pa so prireditelji poskrbeli za serijo koncertov, na katerih bodo prišle do izraza različne glasbene zvrsti iz jugovzhodne Evrope: tako bo nastopila skupina No smoking, ki jo vodi sloviti režiser Emir Kusturica, nato skupina Esme Redjepove, več grških glasbenih in baletnih skupin in zborov, nazadnje pa še srbski kantavtor Goran Bregović, ki bo nastopal v dvorani Tripčevih od 8. do 17. oktobra.

Napoveduje se torej izredno bogato kulturno tržaško poletje, ki se bo nadaljevalo tudi v jesenskih in zimskih mesecih in ki je odraz želje snovalcev in prirediteljev razstav, kot je letošnja o kristjanih z Vzhoda (v prejšnjih letih so bile na ogled razstave o Eblu, Keltih, beneških umetninah, ki jih hranijo na Češkem, in o židovski kulturi), da Trst pridobi sloves umetniškega mesta, pa tudi, da postane "vrata na Vzhod". Vsekakor so se prireditelji (tu izstopata zlasti tržaški podžupan in odbornik za kulturo Roberto Damiani ter ravnatelj deželne urada za spomeniško varstvo Franco Bocchieri) lotili že prihodnje velike razstave, ki bo predvidoma poleti leta 2000. Zagotavljajo, da bo tudi v tem primeru "bomba".

KEJ JE NOUGA NA TEN PLACI?

ČUDNA BRATOVŠČINA...

Jakec: Ben, ma kej jemasta skupnega Menia in Spadaro, tu mi povej? Kej ni eden od Nacionalnega zavezništva, jen ta drugi od Levih demokratov?

Mihec: Seveda! Samo da zdej, dragi muj, so perjatli, zatu ke gre za odščipent kej slovenski manjšini v Italiji, sej znaš, da v ten so vsi enaki. Tudi Stelio prave, da Slovincem ni za det prov neč, ker je zaščito zahtevala Titova Jugoslavija, ki je kriva, da so mogli esuli prit u Trst.

Jakec: Ti ma kej pej prave Miloš? Mihec: Prave, da je tu, kar bo pršlo ven, ta boljša možna rešitev, jen da Slovinci muremo bet veseli, da nam bo levičarska vlada dala zaščitni zakon, tudi če bomo Slovinci lahko samo v Repne al pej na Vrhi jen tudi, če bo bet Slovenec težko ži v Sessljani, kaj šele v Trsti. Miloš je uni dan ves segret pravu, da muore bet vsem povsem jasno, da je zaščitni zakon dala D'Alemove vlada, jen noben drugi.

Jakec: Ben, ma ne zastopen, čaš reč, da prave, da ni važno, kašen bo zaščitni zakon, kaj bo prneso dobre ga manjšini in kako si bomo sez-

njen lahko pomagali, ma da je važno, da nam ga je dala levičarska vlada.

Mihec: Ja, točno taku je, dragi muj. Vse je ena politična računica. Budin si misle: volilci murejo vedet, da smo mi LD dali zaščitni zakon

in iz hvaležnosti nas bojo volili in taku bom pršu u Rim, lepu u parlament. Tu ga briga. Misle dogoročno, ku je prov!

Jakec: Ah, sej ne bo neč. Po Radio Trst sen slušu Spetiča, ki je pravu, da, če zakon ne bo v kratkem odobren, je nevarno, da bo propadu, ker da se bliža vladna kriza jen da je možno, da bo vlada setembra pala.

Mihec: Spetič bo ja vedu, da kdaj bo u službi, sej je na en način v vladi al pej vsaj v vladnem uradi, ten pri uni Katji, sej veš, kako je... za ljubbi kruhek...

Jakec: Ne, ne! Glej, ki Spetič je idealist. Uen dela za pomagati našin ledjen, našin delavcen jen proletarcen, ki so izpostavljani najhujšemu raznarodovalnemu pritisku pod kapitalističnimi taljanskimi gospodarji, ki jih izkoriščajo in jeh čejo asimilirat, da ne bo več jezikovnih razlik na ten konci taljanske države.

Mihec: Čaki, se mi zdi, da malo mešaš pojme. Govoriš ued kapitalistov al ued fratelance, ki se ji zdaj prave multikulturalnost, interkulturalnost jen kej še ven kej, samo asimilacija ne.

Jakec: Ti, še dobro, da imamo Slovensko skupnost.

Mihec: Orpo, ma ki je? Kaj dela? Jest samo čakam, kdaj bojo organizirali eno manifestacijo za pravičen zaščitni zakon.

Jakec: Jest bi jo nrdu na placi v Mavhnen. Zato ki je treba nekej dat na simboliku, sej smo ten zaorali prvo in globoko brazdo. Jen za govornika be povabu..., be povabu..., ne vem... moren pomislet, sej teh fantov ne poznan. Se jeh ne vide nikir! Ma na vsak način, manifestacija nej bo v Mavhnen!

Mihec: Ja, taku da če bo šlo slabo, se lahko zmeren zgovorijo, da so naredili še eno komediju in da je tu en podaljšek festivala amaterskih gledališč.

Jakec: Ti, ma ne bet taku pesimist, kej. Zanesi se na Taljane. Trko bojo mešali, da ne bo neč in da bo zakon propau. Če pej be slučajno šou skuze, bo taku zaneč, da se bojo naši le-di zaveli, kaku so jeh farbali in boju reagirali, kar bo edino dobro.

Mihec: Ma mouči, mouči. "Se bojo zaveli, kaku se jeh farbali...", vsaj kdu jeh farba, da be znali. Pej, pestmo politiku jen bežno kej spet, ži ke se ži dolgo ne vidmo.

Jakec: Ja, ma samo eno kamilcu.

Mihec: Čo, ma si prou slab. Pej, pej, bomo ži u ošteriji vidli, kaj boš pil.

ZBORNIK PRI NOVI REVII

RAZSTAVA: DIOECESIS JUSTINOPOLITANA

LUCIJAN BRATUŠ RAZSTAVLJA V MAKEDONIJI

SPROŠČENA SLOVENIJA?

GOTSKO SNOVANJE NA KOPRSKEM

V ZAČETKU JE BILA BESEDA

SAŠA QUINZI

KLARA KRAPEŽ

Kolega in prijatelj Jurij Paljk se je moral zares namučiti, da je lahko ustregel moji prošnji, naj prinese v uredništvo zbornik z naslovom *Sproščena Slovenija*, ki ga je izdala Nova revija. Kot mi je pripovedoval, je po zborniku zamenjal spraševal po vseh knjigarnah v Novi Gorici, Trstu in Gorici ter tudi v Ljubljani, a ga je končno našel v ajdovski knjigarni, kjer ga kot domačina iz bližnjih Velikih Zabelj dobro poznajo. Iz vsega tega izhaja, da je imela pobuda vsekakor dober tržni uspeh, tako da so zbornik ponatisnili, če se ne motim, kar dvakrat.

Glavni urednik Niko Grafenauer v predstavitvi zbornika med drugim piše: "Konec julija 1998 se je začela uresničevati 200. številka Nove revije, ki naj bi izšla decembra istega leta in v kateri naj bi širši krog intelektualcev kritično spregovoril o današnji družbeni, politični in kulturni situaciji ter o tistih duhovnih sestavinah, ki jo - gledano iz današnjega trenutka - določajo devet let po plebiscitu in osem let po ustanovitvi slovenske države. Uredniki in sodelavci Nove revije France Bučar, Peter Jambrek, Dean Komel, Jože Pučnik in Rudi Šeligo so vsak s svojim besedilom pripravili tematska izhodišča, ki predstavljajo konceptualen okvir te izdaje. Razposlana so bila vsem potencialnim sodelavcem." "Teksti so razporejeni" - nadaljuje Grafenauer - "v tri tematske sklope". Prvi ima naslov *Res publica* in obravnava pojme, kot so strankarska demokracija, država in njen tranzicijski status, sodstvo, Cerkev in njen položaj v današnji slovenski družbi. Drugi del ima naslov *Stanje duha in kultura*, tretji pa *Slovenska identiteta, Evropa in globalizacija*. V prvem sklopu pišejo Peter Jambrek, Jože Pučnik, Viktor Blažič, Anton Stres, Frane Adam, Dean Steinbuch in Rudi Šeligo. V drugem sklopu najdemo prispevke Nika Grafenauerja, Draga Jančarja, Igorja Senčarja, Draga Bajta, Jaroslava Skrušnja ter Braneta Senegačnika. O slovenski identiteti, Evropi in globalizaciji pa pišejo France Bučar, Andrej Bajuk, Jože Snoj, Dimitrij Rupel, Boris A. Novak, Dean Komel in Ivan Urbančič. Zbornik zaključuje poglavje z naslovom *Obračun za prihodnost*, čemur sledi še *Dodatek*, ki zajema štiri pomembne dokumente oz. listine, ki so jih podpisali številni in ugledni slovenski intelektualci.

Niko Grafenauer v uvodni besedi pravi, "da se avtorji v svojih prispevkih ne zadovoljujejo z zajedljivim označevanjem obstoječega depresivnega in nezadovoljivega stanja stvari, temveč skušajo nakazati tudi zamisli, ki ne izvirajo iz vzvišene kritike vsega obstoječega, pač pa hočejo postreči tudi z nekaterimi opcijami, ki jim je mogoče priznati, da skušajo premakniti stvari k tisti zgodovinski artikulaciji, ki je bistvenega pomena ne le za državo, ampak tudi za obstanek slovenstva kot nacionalnega občestva v obzorju evropskih integracij in globalizacije".

Zbornik predstavlja težavno in zahtevno branje tudi za človeka, ki so mu po izobrazbi in znanju obravnavane zadeve domače. Kot ljudje, ki živimo izven matične domovine in se moramo kot manjšina tako rekoč vsak dan bojevati za svoj narodni obstanek, za ohranitev lastne identitete in za zvestobo lastnim koreninam, moramo priznati, da zbornik utegne vplivati depimirajoče. Če si izposodimo primerjavo iz filmskega sveta, bi lahko rekli, da je zbornik *Sproščena Slovenija* primeren le za "odrasle".

DRAGO LEGIŠA

Ob prazniku mestnega zaščitnika sv. Nazarija so v prostorih Pokrajinskega muzeja in Pretorske palače v Kopru odprli razstavo *Dioecesis Justinopolitana. Spomeniki gotške umetnosti na območju koprške škofije*, ki podaja izčrpen pregled umetnostnega snovanja na tem območju v obdobju srednjega veka. Ob prej omenjenem muzeju sta med organizatorji še koprška škofija in Medobčinski zavod za spomeniško varstvo iz Pirana.

Razstava zaobjema pet sklopov - kiparstvo, zlatarstvo in keramiko, iluminirane rokopise, stensko in tabelno slikarstvo ter arhitekturo - s približno osemdesetimi eksponati, med katerimi so vštete kopije ali fotografije tistih del, ki jih ni bilo mogoče razstaviti. Med kiparskimi deli velja zabeležiti tri križane (še romanskega iz cerkve sv. Baša v Kopru in gotška iz piranske krstilnice in koprške stolnice), *Sočutno* iz koprške stolnice in pa *Marijo na prestolu* in *Justicijo*, ki segata že v renesanso. Med lokalnimi deli naj omenimo odlitek *kustodije*, na katerem se je v glagolici podpisal Benko iz Sočerge. Koper sploh velja za mesto z zelo bogato plastiko na odprtem, saj si lahko številne kipe in reliefe ogledamo med obiskom starega mestnega jedra, med katerimi ne gre prezreti *Sarkofaga sv. Nazarija* iz sredine 14. stoletja, hranjenega v stolnici. Bogastvo koprške škofije v preteklih stoletjih zgovorno prikazujejo dragoceni zlatarski izdelki (*kelih* in *monštranca* iz 15. stoletja, tako kot *prstan* škofa Valaressa) in pa iluminirani rokopisi, med katerimi je zanimiv antifonarij, ki ga je okoli leta 1425 napisal Nazarij iz Kopra, slikarski okras pa sta prispevala v beneški pozni gotiki izučena slikarja. Slikarstvo zastopajo tako tabelne slike beneških mojstrov kot kopije (hrastovelski *Mrtvaški ples*, 1490) in fotografije fresk v originalni velikosti predstavljenim novoodkritim *Pantokratorjem* (ok. 1320) iz nekdanje krstilnice; - mimogrede naj opozorimo, da je nad vhodom najstarejša ohranjena kiparska upodobitev beneškega leva "in moleca" iz leta 1317 -, ki je slogovno ujet

med bizantinsko tradicijo in giottovski novostmi. Naj tu omenimo še, da je v tržaški cerkvi Santa Maria Maggiore hranjena slika Lorenza Venezianca *Ponižne Madone*, ki je bila do druge svetovne vojne v Kopru.

Razstava o arhitekturi s fotografijami in tlorisi je postavljena v prenovljeni Pretorski palači, ki z novo podobo plemeniti osrednji koprski trg - *Platea communis* -, katerega omejujejo še izredno lahkotna in v osnovi gotška *Loža*, gotsko-renesana fasada stolnice z masivnim zvonikom ter *Foresteria*.

Kdor se bo med počitnicami odpravil v Istro, bo imel na poti razlog več, da si vzame pol dneva za ogled Kopra in razstave, ki bo odprta do 10. oktobra (od ponedeljka do petka od 9. do 13. in od 18. do 20. ure; v soboto od 9. do 13. ure; vstopnina: odrasli 300, dijaki, študenti in upokojeanci 200, skupine 100 tolarjev). Ob koncu pa moramo žal dodati, da razstava trenutno ne spremlja katalog. Ta je že napisan in preveden v italijanščino, ni pa bilo dovolj denarja oz. sponzorjev za objavo teksta, ki bo zaradi nesporne strokovnosti avtorjev postal referenčna točka ne samo za tistega, ki se bo v bodoče ukvarjal s tem področjem, temveč tudi za vsakogar, ki si bo ogledal originale v mestu ali na podeželju.

Vipavski umetnik Lucijan Bratuš, ki je tudi docent za tipografijo na ljubljanski akademiji za likovno umetnost, se je Goricanom v lanskem letu že predstavil s svojimi likovnimi deli. V tem času pa je postavil nekaj svojih stvaritev na ogled tudi makedonski publiki. Razstava z naslovom *V začetku je bila Beseda* je bila sicer odprta že konec junija, ob praznovanju dneva slovenske državnosti, zato jo je v galeriji Kulturno-informativnega centra v Skopju otvorila slovenska ambasadorica v Makedoniji Jožica Puhar. Kot je povedal sam umetnik, so v priložnostnem programu sodelovali še pevski zbor France Prešeren iz Skopja pod vodstvom dirigenta Tomislava Šaropova in flautist Nikola Atanasov. O razstavljenih delih, katerih skupna tema je kaligrafija (Lucijan Bratuš jo poučuje na akademiji) je spregovoril prof. likovne fakultete v Skopju Simon Šarmov. Zbralo se je veliko obiskovalcev, med njimi Slovenci, ki živijo v Skopju, nekdanji ljubljanski študentje, člani društva za makedonsko-slovensko prijateljstvo in tamkajšnji umetniki ter likovni poznavalci.

Umetnik Lucijan Bratuš, akademski slikar in grafik, se že dolga leta ukvarja s slikarstvom, grafiko, kaligrafijo, tipografijo in grafičnim oblikovanjem. Kot je v besedilu za spremni katalog ob razstavi napisal Gorazd Kocijančič, je izbor skopske razstave posvečen predvsem besedi oziroma pisavi, ki predstavlja člen verige skrivnostnih upredmetenih človeškega duha in je porojena iz napetosti med nujo simbola in svobodnostjo simboliziranja, med nepredvidljivim videnjem kaligrafske ustvarjalnosti in neizprosno izročila.

Kaligrafski ciklus Lucijana Bratuša *V začetku je bila Beseda* je z variacijami središčne novozavezne povedi prav nekakšna kaligrafska meditacija o resnici bivanja besede v njeni likovni podobi.

"Kaligrafsko oblikovanje, igra s premenami, prelivanji in prehajanji

raznih oblik in razlik latinskega in cirilskega črkopisa zapisu besede odvzame njegovo samorazumljivost. Likovna igra z rokopisom nas nepojmovno vodi do skrivnosti Besede. »Pisarjeva« izkušnja lepote zapisane besede in ustvarjalna igra z njo vodi do vprašanja o začetku, počelu, ki je lahko le Logos, ki ute-

meljuje besedo in njeno mnogotero lepoto.

Kaligrafija, ustvarjanje in razkrievanje lepote pisave se ni po naključju najbolj razvila in dosegla svojega merodajnega izraza v skriptorijih samostanov krščanskega Vzhoda in Zahoda, na teh privilegiranih mestih motrenja smiselnosti sveta, njegove utemeljenosti v absolutnem Smislu.

Lucijana Bratuša od sveta meniškega lepote ločijo "stoletja", ne (le) v časovnem, ampak v umetniškem smislu; samorazumljivost predmoderne ustvarjalnosti je pri njem očitno posredovana z radikalno izkušnjo modernega slikarstva. In vendar s pričujočim ciklusom umetnik prepričljivo dokazuje, da se kot kaligraf ustvarjalno navezuje na izročilo skriptorijev - ne le na njegove forme, temveč na skrivnost njegove najgloblje vsebinske utemeljitve."

PODLISTEK

SKOZI VIŠOKE TURE DO TRSTA (2)

FRAN ŠUKLJE

V Badgasteinu pa nismo bili nič kaj zadovoljni! Kar nas je bilo gostov, bi morali vsi obedovati skupno s cesarjem na dvornem obedu, kamor smo bili tudi povabljeni, ali pri starorenomiranem "Straubingerju" niso imeli dovolj velike dvorane. Zaradi tega je v starem hotelu s cesarjem mogel kositi le razmeroma manjši del povabljenec: ministri, solnograjski nadškof, ki je bil blagoslovil otvorilni vlak in progo, potem še nekaj najvišjih državnih funkcionarjev in od državnih poslancev le zastopniki solnograjske vojvodine. Za vse druge pa je bilo kosilo pripravljeno v novozgrajeni dependenci Straubingerjevega hotela. S to razdelitvijo bi bili sicer lahko zelo zadovoljni, ker naravnost povedano, smo se pri nas bolj neženirano zabavali, kakor bi se v priči cesarja - toda kosilo! Tu se je pokazal vodja železniškega ministrstva, sekcijski načelnik Wrba, pač skraj-

nega umazanja! Pri železnici, katere zgradba je stala toliko milijonov, pač ni prišlo v poštev, če bi dala država še nekaj stotakov več za primeren obed. Tako pa čisto navadna krčemska kuhinja: na mizi samo avstrijsko vino - "Vöslauer" in "Gumpoldskircher", nič šampanja in, kar sem posebno pogrešal, nobenih cesarskih smotk! Glasno smo zabavljali in srčno smo se smejali dovtipu, ki ga je napravil Šusteršič, češ: "Meine Herren, das heutige Mittagessen ist eine direkte Verbalinjurie!" Bliskoma se je Šusteršičev "calembourg" razširil po vsej družbi in zvedeli so o njem tudi gospodje, ki so bili s cesarjem kosili, če se prav ne motim, tudi ministrski vodja Ludovik Wrba sam.

Tisti dan sem videl, kako dober in zabaven družabnik more biti dr. Ivan Šusteršič. Pregovoril me je, naj prenočim v Solnogradu ter naj si sa-

mo "špogava" otvoritveni banket, kakor se spodobi. "Zakaj pa ne?" sem odgovoril. In tako se peljeva od solnograjske glavne postaje v bližnji hotel "Evropa", kjer je Šusteršič zares naročil kosilo, kakor se spodobi. Po peti uri se usedeva v veliki dvorani k mizici, ki je bila že primereno pogrnjena. Kakor se spodobi pri takih prilikah: plzensko pivo, kozarec sherryja, potem Bordeaux, rensko vino, šampanjec. Oba sva še bila v slavnostni obleki, v fraku itd. Dvorana je bila dokaj napolnjena, ker se je že začela tujska sezija. In prelepo mesto solnograjskih nadškofov ima posebno privlačno silo za bogate inozemce. Kmalu so začeli pri sosednih mizah pozorni postajati na naju, ker sva brez posebnega dogovora midva vpriporila vse bistvene točke železniških banketov. Prvi govor sem imel jaz ter sem v vznesenih besedah, seveda le napol glasno, napil Njegovemu Veličanstvu, čigar velikodušna inicijativa je omogočila zgradbo te proge, ki jo danes otvarjamo. Diskretno potrkava s kozarci, sedaj prime za besedo dr. Šusteršič. On napije cesarski vladni, jaz nato avstrijskemu parlamentu, potem se dr. Šusteršič spomni šeste svetovne sile, časnikarstva, ter dvigne kozarec na zdravje žurnali-

stom, ki z gosjimi ali jeklenimi peresi dandanes bijejo svoje borbe za napredek človečanstva! In sedaj se spomnim jaz v polnodonečih besedah še onih skromnih tihih junakov, kateri so z delom svojih rok omogočili izvršitev tega velikega kulturnega dela, posebno pa še proslavljam tiste junake delavce, ki so med gradnjo našli smrt pri izvrševanju prevzetih dolžnosti! Čeprav sva govorila polglasno, so naju vendar pri sosednih mizah mogli slišati, seveda slovenskega jezika niso razumeli. Menda so precej mislili, da se je nama pri otvoritveni slavnosti pamet zmešala!

Obed je bil pri kraju, šla sva v svoji sobi, odložila slavnostno obleko, se umila in nadela popotno obleko. Najini sobi sta bili vstric zvezani s stranskimi durmi, tako da sva imela notranjo zvezo. Pri sobah je bil majhen balkon, tako da sva se lahko tudi usedla ven ter uživala zrak poletne noči. Prvič sva se bila našla, govorila sva o politiki do ranega jutra; da je bil razgovor lažji, sva na-ročila še nekaj butelj in pri tej priliki sva se pobratila. Oba sva sklenila pobratimstvo, sodil bi čisto ne-hlinjeno in iskreno. Še danes pravim: škoda, da nisva vztrajala v tem razpoloženju!

DALJE

O USODI GORSKIH SKUPNOSTI

NEZADOVOLJSTVO Z UKREPOM DEŽELE

Odločitev deželne uprave Furlanije-Juljske krajine, da s 1. januarjem leta 2000 odredi komisarsko upravo v gorskih skupnostih s ciljem, da le-te ukine, je tudi na Tržaškem povzročila splošno nezadovoljstvo, kar smo imeli priložnost videti tudi na protestni manifestaciji, ki je bila v torek, 20. julija, na glavnem trgu v Repnu. Manifestacija, ki je izvenela kot poziv deželnim upraviteljem, da spoznajo pomen krajevnih uprav za upravljanje teritorija, so priredili župani občin, ki spadajo v okvir Kraške

gorske skupnosti. Iz posegov predsednika KGS in doberdobskega župana dr. Maria Lavrenčiča ter drugih predstavnikov političnih sil in organizacij civilne družbe, kmetovalcev in jusarjev, je bilo mogoče razbrati nasprotovanje ukrepu deželne uprave, ki ni usmerjen samo v ukinjanje krajevnih samouprav, ampak je tudi uperjen proti slovenski narodnosti skupnosti v Italiji. K temu perečemu vprašanju se bomo vsekakor še vrnili v prihodnjih številkih.

V OKVIRU NAŠE ORGANIZIRANE ZASTOPANOSTI

POSVET O ZAŠČITNEM ZAKONU

FOTO KROMA

Marsikdaj je ocena nekega stanja odvisna od tega, kako človek gleda v svet, optimistično ali pa pesimistično. Mi bi prav radi gledali na stanje našega zaščitnega zakona z optimizmom, če bi mu s tem pomagali do pričakovane cilja, toda potrebna je predvsem treznost, da ne bomo razočarani, predvsem pa, da ne bi zamudili kake priložnosti in morebitne akcije, s katero bi lahko zakonu pomagali na težki poti. In pot je vsekakor težka, če verjamemo obširnemu poročilu v tisku in na radiu in udeležencem informativnega sestanka v okviru naše organizirane zastopnosti, na katerega naš

list ni bil vabljen, tako da so naši bralci prikrajšani za neposredno poročanje. Optimizem ni obvezen.

Vsekakor je vsem jasno, da naš zakon nima prav veliko časa na voljo, da uspešno konča svoj postopek v poslanski zbornici. Vse je odvisno od zapletov v rimskem parlamentu, kjer se bo v petek, 23. julija, začela v poslanski zbornici splošna razprava: če bo šlo vse po sreči, bo zakon odobren še pred počitnicami, v nasprotnem primeru naj bi se to zgodilo sredi septembra. Zelo nerodno pa bi bilo, če bi se to zavleklo do 1. oktobra, ko bo zbornica začela obravnavati finančni za-

kon. Usoda našega zakona torej še ni jasna. Predstavniki večinske koalicije so na informativnem sestanku zavrnili očitke, da so bili pripravljeni na kompromise, da bi le preprečili obstrukcijo skrajne desnice, čeprav se hočejo ogniti kontrapoziciji z njo, kar v bistvu pomeni, da bi bili pripravljeni tudi kaj žrtvovati. Kljub temu pa - kot je kritično opozoril tajnik Slovenske skupnosti Berdon - prihaja v komisiji do sprememb besedila osnutka, kar zmanjšuje raven predvidene zaščite. Berdon je bil tudi kritičen do 4. člena, ki določa, da paritetičen odbor upošteva mnenje ene tretjine občinski svetovalec, ki bi za-

htevali izvajanje zakona v njihovi občini. To že danes ni povsod mogoče, v prihodnosti pa bo še težje. To pomeni, da bo uresničevanje zakona odvisno od občin, čemur smo se hoteli izogniti. Če hoče država ščititi manjšine, naj to stori zavestno in dosledno.

Poudarilo se je, da si večinska koalicija prizadeva speljati zakon do odobritve, drugi pa, da nič ne naredijo in samo čakajo, da bi lahko kritizirali. Slovenska skupnost je to odločno zavrnila in podčrta, da pri delu komisije ni sodelovala in ji prav tako ni dana možnost, da bi sodelovala na posvetih vladne koalicije. Spet je bila izrečena ugotovitev, da zakon ne more biti popoln in da ga bo mogoče izboljšati. Tako zaupanje je po svoje vendarle vsaj dvorezno in nevarno, če je res, da je to zadnja priložnost, da dobimo zaščitni zakon, na katerega toliko časa čakamo. Zakon naj bi vendarle omogočil študijski in narodni knjižnici, da dobi prostore v Narodnem domu, uredil pa bo tudi nekatere probleme na šolskem področju, zaradi česar je bilo potrebno nekoliko prilagoditi besedilo osnutka.

Na srečanju je bila poudarjena potreba po boljši informiranosti o delu in prizadevanjih za odobritev zaščite, omenjena pa je bila tudi možnost, da bi predstavniki manjšine od bližje spremljali postopek za njeno uzakonitev.

8

O DVOJEZIČNIH VOLILNIH POTRDLIH

SSK PISALA BELLILLOVI

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti v Trstu je - kot piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli - prejšnji teden odposlalo ministrici za dežele Katii Bellillo, ki je hkrati zadolžena tudi za manjšinsko problematiko, dopis v zvezi z negativnim odgovorom notranjega ministrstva na nedavno zahtevo stranke in tudi dolinske občine po dvojezičnih volilnih potrdilih. V njem je uvodoma opisan potek dogajanja okrog zahteve po tiskanju dvojezičnih volilnih potrdil za občine z zgodovinsko in stvarno prisotnostjo državljanov slovenske narodnosti v naši deželi. Nato sledi navajanje pozitivnih pravnih norm, ki utemeljujejo pravi-

co pripadnikov slovenske manjšine v Italiji do uporabe materinega jezika v odnosih z oblastmi, na podlagi katerih je omenjeno ravnanje tržaške prefekture in notranjega ministrstva v nasprotju z italijanskim javnim redom, katerega del so ustava, posebni statut, znane ustavne razsodbe in končno sama Okvirna konvencija Sveta Evrope o zaščiti narodnih manjšin, ki jo je Italija ratificirala z zakonom št. 302 z dne 3. novembra 1997.

V pričakovanju odgovora ministrice Bellillo si Slovenska skupnost pridržuje možnost, da o zadevi obvesti Generalno tajništvo Sveta Evrope.

OCENA DRUŠTVA LJUDSKA POBUDA

PROTI OSNUTKU STATUTA TRŽAŠKE POKRAJINE

Glavni odbor Društva Ljudska pobuda (DLP), organizacije, ki deluje v slovenski Istri, je odbor društva obravnaval vprašanja slovenske manjšine v Italiji oziroma v tržaški pokrajini in v celoti podprl njena prizadevanja proti zmanjševanju pravic, ki jih predlaga osnutek novega statuta tržaške pokrajine. Kot piše v izjavi za javnost, ki smo jo prejeli, želi omenjeni osnutek namreč ukiniti še tisto malo pravic, ki jih slovenska manjšina v tej pokrajini že ima. Ob tem pa ne gre prezreti tudi dejstva, da ta osnutek, razen redkih izjem, bolj ali manj odkrito podpirajo skoraj vse politične sile v tržaški pokrajini in celo stranke, ki na volitvah redno dobivajo glasove državljanov slovenskega rodu.

DLP nadalje ocenjuje, da je predlog novega statuta popolnoma nesprejemljiv tudi zaradi dejstva, ker je v nasprotju z vsemi obstoječimi občinskimi statuti v tržaški pokrajini kot tudi z vsemi evropskimi dokumenti o manjšinah in drugimi mednarod-

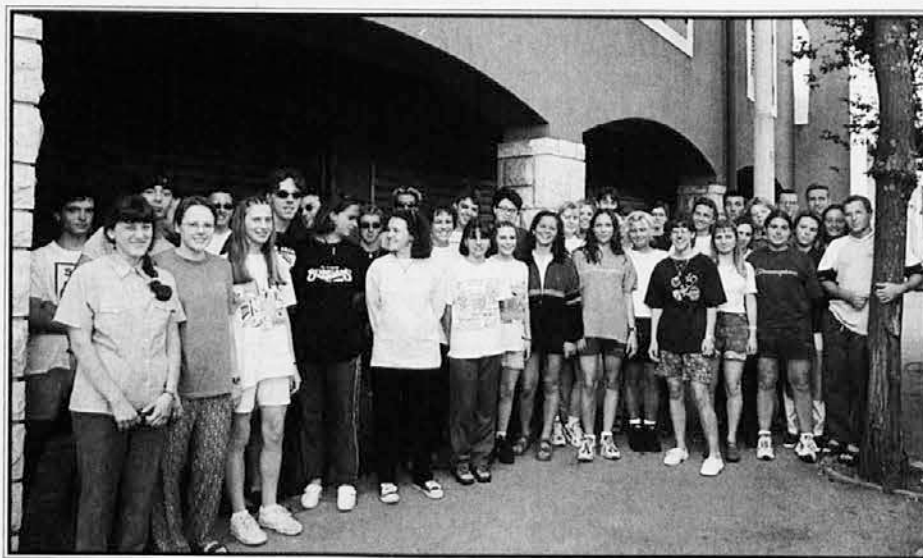
nimi sporazumi. Nevarnost tega predloga pa se kaže tudi v tem, da ga želijo njegovi pobudniki uveljaviti še pred sprejetjem globalnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino ter tako še dodatno vplivati na njegovo dokončno vsebino ob dejstvu, da je ta že sedaj vse preveč nejasna in nedorečena. V omenjenem zakonu ali osnutku tega namreč primanjkuje zavezujočih določil oziroma rešitev, ki bi izključevale vsakršno samovoljo lokalnih oblasti.

Ob vsem povedanem pa DLP zaskrbljuje tudi odnos Slovenije do rojakov po svetu, še zlasti v zamejstvu, saj se s problematiko le-teh ukvarja vse preveč zadržano oziroma le ob redkih priložnostih. DLP vztraja na stališču, da bi morala slovenska oblast zavzeti odločnejšo in samozavestnejšo držo pri uveljavljanju pravic Slovencev v zamejstvu oziroma zahtevati zanje večje ali enake pravice, kot jih imajo avtohtone manjšine v Sloveniji.

TUDI NA NAŠIH ŠOLAH SO SE KONČALI DRŽAVNI IZPITI

NA ZNANSTVENEM LICEJU SO VSI MATURANTI IZDELALI, PADLO PA JE KAR PET STOTIC

Prvi državni izpit - kot se po novem imenuje matura -, ki je potekal po novih predpisih, je za nami. V četrtek, 15. julija, so objavili še zadnje izide na znanstvenem liceju France Prešeren (predsednica komisije je bila prof. Majda Sfiligoj Corsi). Tu so vsi kandidati izdelali, kar pet dijakov pa je prejelo najvišjo možno oceno - sto točk. Sicer pa se te dni skupina maturantov slovenskih višjih srednjih šol mudi na tradicionalnem maturantskem izletu po Sloveniji.

Skupina maturantov pred odhodom na maturantski izlet (Foto Kroma)

Vseh maturantov na "realni" - kot pravimo znanstvenemu liceju - je bilo 38. Izdelali so prav vsi, pet pa jih je prejelo stotico. To so Mitja Stefancic iz 5.A razreda ter Mitja Giacconi, Karin Mezgec, Goran Obad in Marco Serio

iz 5.B razreda. Odličnjaki so daleč za seboj pustili ostale kandidate. Druga najvišja ocena na letošnjem državnem izpitu je bila 90/100 točk, ki so jo prejeli Igor Zobin (5.A), Sabina Caris, Valentina Ciacchi in Erika Hrovatin (5.C).

Z odličnjaki znanstvenega liceja se je število stotic, ki so jih prejeli kandidati na letošnjem državnem izpitu na naših šolah, povišalo na devet. Kot znano, so na ostalih šolah padle štiri stotice (po ena za vsako šolo): na poklicnem za-

vodu Jožef Stefan je 100/100 točk prejela Breda Businelli, na trgovskem zavodu Žiga Zois Igor Rebula, na klasičnem liceju France Prešeren Lara Komar, na pedagoškem liceju Anton Martin Slomšek pa Jasna Tuta.

Letošnji državni izpit je, kot že rečeno, potekal po novih predpisih: med drugim so bile na sporedu tri pisne naloge, kandidati pa so se morali pripraviti iz vseh predmetov. Poleg tega so bile komisije številčnejše, polovico komisarjev pa so sestavljali notranji člani. Zaradi vseh teh novosti je bilo razumljivo, da so bili maturanti še posebej živčni. Živčnost je sicer spremljala dijake na vseh maturah, letos pa je bila verjetno večja, saj je bil letošnji izpit podoben "skoku v neznano", še posebej, če pomislimo, da so se na šolah morali privajati novim normam kar sredi šolskega leta. Vsekakor se je za večino kandidatov preizkušnja končala pozitivno. Od 114 dijakov, ki so bili pripuščeni k državnemu izpitu, jih je izdelalo 107, medtem ko jih bo sedem moralo odsedeti v šolskih klopih še eno leto.

Skupina maturantov pa je v ponedeljek, 19. julija, krenila na tradicionalni maturantski izlet po Sloveniji, ki bo trajal teden dni.

Vsekakor pa vsem maturantom, še posebej pa odličnjakom, ki so bili deležni prvih stotic na reformirani maturi, čestita tudi naš časopis.

Z JAVNEGA SREČANJA SSK V ŠEMPOLAJU

VELIKI DVOMI PRIPADNIKOV SSK IN MNOGIH OBČANOV O REGULACIJSKEM NAČRTU

IVAN ŽERJAL

Te dni bi morala pristojna komisija devinsko-nabrežinske občine razpravljati o popravkih k regulacijskemu načrtu, ki bi ga morali odobriti prihodnji teden.

Morda se večletna zgodba z regulacijskim načrtom, ki ga je sedanja Voccijska občinska uprava podedovala od prejšnje, Depangherjeve, bliža koncu, morda pa tudi ne. V tem trenutku še ne vemo, kako se bo izrekla komisija, ki mora obravnavati preko tristo popravkov (na začetku jih je bilo preko petsto), do katerih je prišlo, potem ko je postalo jasno, da je regulacijski načrt, tako kot je bil izdelan, povsem neprimeren.

Resnici na ljubo je še marsikdo nezadovoljen tudi potem, ko so bili izdelani kasnejši popravki. Vsaj tak je bil vtis na javnem srečanju, ki ga je Slovenska skupnost priredila v petek, 16. t.m., v nekdanji osnovni šoli v Šempolaju. Sekcijski tajnik Edvin Forčič, občinski svetovalec Viktor Tance in odbornik za kmetijstvo Nevo Radovič so orisali načrt in popravke ter dosedanje delo z regulacijskim načrtom ter prikazali sončne in senčne strani.

Za Radoviča je osnovna filozofija načrta ta, da zmanjša število gradenj. Izrazil je zmerni optimizem (kot je sam rekel, vidi kozarec na polovico polnega, medtem ko ga Tance, ki je bolj pesimist, vidi napol praznega). Po njegovih besedah popravki bis-

tveno spreminjajo prvotni načrt, ki je, kar se tiče kmetijskih področij, kolikor toliko sprejemljiv. Na teh področjih naj bi npr. odslej lahko gradili le poklicni kmetovalci, iz prejšnjega normativa je odpadla cela vrsta vinkulacij, ni več dopustno parkiranje prikolice, ograjevanje zemljišč, ki niso vezana na obdelovanje zemlje, dovoljeno je postavljanje večjih profesionalnih rastlinjakov itd. Med odprtimi vprašanji pa je treba omeniti odvažanje rodovitne zemlje iz dolin, kjer se stvari bistveno niso spremenile. Po Radovičevem mnenju so sprejeti popravki dobra osnova za regulacijski načrt.

Tance pa je bil v svojem posegu veliko manj optimist. Po njegovih besedah so se ponovile stare napake, normativ je tak, da ga občinska uprava lahko interpretira, kot hoče, načrtovalci pa niso dobro razumeli filozofije življenja ljudi v teh krajih. S tem načrtom so nezadovoljni pred vsem polkmetje, profesionalci in lastniki gradbenih področij. Vsekakor pa, vsaj do sedaj, nima v rokah še popolne dokumentacije, zlasti podrobne kartografije ne, ravno letja pa je odločilnega pomena. Zato bi bilo najbolje, če bi sprejetje načrta in popravkov odložili in zadevo ponovno podrobno analizirali. Načrt in

popravki so pri številnem občinstvu naleteli na zelo negativen odziv. Kritike so prišle s strani predstavnikov kmetovalcev (za Kmečko zvezo sta spregovorila tajnik Edi Bukavec in Walter Stanissa), ki so tudi trdili, da je dokumentacija pomanjkljiva in da načrt ne zagotavlja razvoja tradicionalnih dejavnosti. Mnogi drugi razpravljali so se pritožili, da se kot občani ob takem načrtu počutijo kot tlačani, vsekakor zelo omejevanji v svojih dejavnostih. Probleme, kot so npr. otežen odkop zemlje iz dolin, prepoved dostopa na zemljišča v določenih mesecih, rušenje hiš in določanje celo notranje ureditve bivalnih poslopij ter druge zadeve, ljudje namreč zelo občutijo. Čeprav popravki, o katerih je bil govor na šempoljskem srečanju, marsikaj spreminjajo in izboljšujejo, pa pomisleki obstajajo, skupaj z njimi pa občutek, da gre vse skupaj zopet za neko premišljeno politično potezo. Takih pa je bilo, zlasti v devinsko-nabrežinski občini, v preteklosti še preveč.

Od precej razgibanega šempoljskega večera je treba omeniti še vsaj dve stvari: eno predstavlja ugotovitev svetovalca Tanceta, da je sodelovanje domačih občinskih svetovalcev bistvenega pomena, da se kaj doseže (te besede je podkrepila tudi na srečanju prisotna podžupanja Mariza Škerk Kosmina, ki je poudarila težnjo domačih svetovalcev, da se pride naproti potrebam ljudi in da se reši vsaj gornji del občine). Drugo ugotovitev pa je izrekel Aleš Breclj, ko je podčrtal, da je Slovenska skupnost bila edina stranka, ki je priredila javno srečanje o regulacijskem načrtu in si tako upala dregniti v to "sršenje gnezdo", kot ga je imenoval Breclj.

OBVESTILA

PD KOLONKOVEC prireja proslavo ob 20-letnici ustanovitve, ki bo v nedeljo, 25. julija, ob 18. uri na vrtu slovenske osnovne šole Marica Gregorič-Stepančič v ul. Fianona 1 pri Sv. Ani. Nastopila bosta domači pevski zbor in instrumentalna skupina Nomos. Slavnostni govornik bo Dušan Jakomin. Vabljeni!

MOSPOBEŠČA, da so na razpolago informacije o poletnem tednu za mlade Izola '99 (organizira ZKS). Od 25. julija do 1. avgusta v Izoli. Program: športni del (plavanje, športne igre, plesne vaje), družabni del (plesni večeri, družabni večeri, izlet), izobraževalni del (predavanja in pogovori v skupinah o odnosih med fanti in dekleti in o človekovih pravicah, ustvarjalna delavnica) in duhovni del (aktivno krščansko življenje). Cena vključuje polni penzion, nočitve (skupna ležišča), enodnevni izlet, plesne vaje, material za ustvarjalno delavnico. Informacije in prijave: MOSP, Ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040 370846, od pon. do pet. od 9. do 17. ure.

MOSPOBEŠČA, da so na razpolago informacije o potovanju Španija '99 - Od Katalonije do Galicije (organizira ZKS). Od 30. 7. do 10. 8. Končni cilj potovanja: Santiago de Compostela in udeležba na mednarodnem srečanju mladit, ki bo potekalo v duhu svetovnega dneva mladit. Na poti: ogled Barcelone, Madrida in Lurda. Cena vključuje prevoz z avtobusom in štiri

polpenzione. Informacije in prijave: MOSP, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040 370846, od pon. do pet. od 9. do 17. ure.

DUHOVNEVAJE za žene in dekleta bodo tudi letos, kot že vrsto let, v Domu blagrov. Začele se bodo v torek, 17. avgusta, ob 9. uri, končale pa v četrtek, 19. avgusta, ob 18. uri. Vodil jih bo jezuitski pater Franc Cerar. Prijavite se lahko na tel. št. 040 299409 in 040 220332.

DUHOVNEVAJE za duhovnike bodo kot vsako leto v Domu blagrov (Le Beatitudini) pri Trstu, in sicer od nedelje, 22. avgusta zvečer, do srede, 25. avgusta popoldne. Vodil jih bo jezuit p. Tomaž Podobnik. Prijave sprejema g. Franc Voncina, tel./fax 040 415851, mobilni 0347-2414254, e-mail voncina@iol.it.

SREČANJE ZAMEJSKIH duhovnikov bo prav tako v Domu blagrov (Le Beatitudini) pri Trstu teden pozneje po duhovnih vajah, in sicer od nedelje, 29. avgusta zvečer, do torka, 31. avgusta opoldne. Prijave sprejema g. Franc Voncina, tel. in fax 040 415851, mobilni 0347 2414254, e-mail voncina@iol.it.

PRODAJAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi, plahito iz volne merinos in štiri blazine. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040 830440.

ČESTITKE

Ob 75-letnici rojstva iskreno čestita pisatelju profesorju ALOJZU REBULI uredništvo našega lista.

PROSLAVA BO V OSNOVNI ŠOLI PRI SV. ANI

DVAJSET LET DRUŠTVA KOLONKOVEC

V nedeljo, 25. julija, bo na vrtu slovenske osnovne šole Marica Gregorič-Stepančič pri Sv. Ani z začetkom ob 18. uri proslava ob 20-letnici ustanovitve Prosvetnega društva Kolonkovec.

Društvo, ki je bilo ustanovljeno 30. aprila 1979, predstavlja enega izmed stebrov slovenstva (na tistem področju deluje tudi SKD Rovte-Kolonkovec) v narodnostno karseda načrtom in ogroženem predelu tržaškega predmestja, ki je bil zlasti v zadnjih desetletjih žrtev številnih razlašanj in priseljevanja neslovenskega prebivalstva.

Na Kolonkovcu je že v prejšnjem stoletju delovalo društvo Slava, po prihodu Italije v naše kraje in zlasti po nastopu fašizma se je tudi tu, kot sicer drugod na Primorskem, slovensko kulturno delovanje prenehalo. Obnovljeno je bilo po osvoboditvi leta 1945, a je kmalu zamrlo zaradi političnih razprtij (zlasti po resoluciji informbiroja leta 1948). Kolonkovčani - vsaj tisti katoliško usmerjeni - so se začeli bolj organizirati od leta 1977, ko je tja prišel kaplan Dušan Jakomin, naprej, leta 1979 pa so ustanovili društvo. Med večjimi pobudami PD Kolonkovec moramo o-

meniti vsekakor proslavo Dneva slovenske kulture, ki jo društvo prireja skupaj z Domom Jakoba Ukmarja in društvom Ivan Grbec iz Škedenja, tradicionalni vsakoletni Praznik solate, razstavo vin, čaj slovenščine za otroke italijanske narodnosti in miklavževanje. Eden odločilnih dejavnikov za delovanje društva je prav gotovo pevski zbor, ki se je razvil iz domačega cerkvenega zbora. Zbor, ki ga vodi Dalka Šturman, spremlja s svojim petjem vsako nedeljo maši na Kolonkovcu in pri Sv. Ani.

Proslava 20-letnice ustanovitve PD Kolonkovec bo, kot že rečeno, v nedeljo, 25. julija, ob 18. uri na vrtu osnovne šole Marica Gregorič-Stepančič pri Sv. Ani (ul. Fianona 1), kjer ima društvo danes tudi svoj sedež. Proslavo bosta oblikovala domači pevski zbor in instrumentalna skupina Nomos, slavnostni govornik pa bo Dušan Jakomin.

O FINANCAH ZA KMETIJSTVO

GABROVEC SE JE SREČAL S CODARINOM

Prejšnji teden, v sredo, 14. julija, se je tržaški pokrajinski svetovalec Levih demokratov Igor Gabrovec sestal s predsednikom Sklada za Trst Renzom Codarinom. Kot piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, je bila na dnevnem redu pogovora vest, da je italijansko finančno ministrstvo na osnovi zakonov o vladnem proračunu odvzelo celotni dve milijardi lir, ki sta bili v sklopu budgeta Sklada za Trst namenjeni investicijam v kmetijskem sektorju za leto 1998.

Gabrovec je Codarinu izrazil zaskrbljenost kmetijskih podjetnikov, ki so se kar naenkrat znašli brez v bistvu že obljubljenih prispevkov. Računajoč na prispevke, so namreč kmetijski podjetniki v nekaterih primerih že startali s predvidenimi načrti. V svo-

jem izvajanju je Gabrovec označil kot nesprejemljivo dejstvo, da je bilo kmetijsko gospodarstvo v bistvu opeharjeno zaradi prepočasnosti in malomarnosti birokratskih struktur, ki sprejemajo in pregledujejo prošnje in načrte kmetovalcev. Slednjih je bilo namreč v minulem letu za skupnih skoraj trinajst milijard lir, kar priča o izrednem razvojnem elanu tega pomembnega sektorja. Iz tega sledi, da je že triletno zaostajanje prispevkov iz Sklada toliko bolj neopravičljivo.

Predsednik Sklada za Trst Renzo Codarin je Gabrovcu zagotovil svoj poseg tako pri tržaškem prefektu kot tudi pri italijanski vladi, zato da se s prihodnjimi finančnimi dotacijami skuša nadoknaditi tudi lanska izguba. Obenem je Gabrovec pozval Codarina,

naj kot predsednik tržaške pokrajine doseže od politično istobarne deželne vlade vsaj začetno financiranje Pokrajinskega načrta za kmetijstvo, ki je že sam zase vreden približno petinštirideset milijard lir. V tem smislu je Codarin zagotovil, da se bo v najkrajšem času sestal tudi s Kmečko zvezo in Zvezo neposrednih obdelovalcev Coldiretti.

V zaključku sestanka je Gabrovec seznanil predsednika tržaške pokrajine tudi s splošnim stanjem in finančnimi težavami Glasbene matice in Slovenskega stalnega gledališča. Predvsem za vprašanje Kulturnega doma v Trstu je Codarin zagotovil svoje neposredno zanimanje, zato da bi bilo gledališču priznana izredno ugodno nizko obrestno posojilo Športnega kredita. Vprašanje Glasbene matice pa naj bi se - po Codarinovem mnenju - začelo reševati po sprejetju zaščitnega zakona za slovensko manjšino.

OBISK IZ ZDOMSTVA

MATURANTJE IZ ARGENTINE NA TRŽAŠKEM

V nedeljo in ponedeljek so se na Tržaškem mudili slovenski maturantje iz Argentine. Šlo je za vsakoletno potovanje v Slovenijo in v zamejstvo, ki ga prireja društvo Slovenijapo svetu, izlet po naših krajih pa je priredil Svet slovenskih organizacij.

Argentinski gostje so prišli na Tržaško v nedeljo, 18. julija popoldne. Ogledali so si Rilkejevo pešpot med Devonom in Sesljanom, v večernih urah pa so se sprostili na prazniku FC Primorje na Proseku. Po prenočitvi v openskem Marjanišču so si v ponedeljek, 19. julija dopoldne, ogledali tržaško mesto, zlasti grič svetega Justa, v popoldanjskih urah pa so se sprostili na kopanju, nato pa odpotovali v Slovenijo.

PRIHAJAM Z ODPRTIM SRCEM

Tudi sam sem spoznal stvarnost evropskega Vzhoda; seveda govorim o osebnih srečanjih, o majhnih, a pomembnih stvareh. In zato sem danes prepričan v nekaj: ali bo Evropa dihala z obema deloma svojih pljuč, z Vzhodom in Zahodom, ali pa sploh ne bo dihala več, saj je v nevarnosti, da bo doživljala napetosti tudi na verskem področju. Zelo moramo biti pozorni na ti dve lastnosti iste evropske duše. Mislim, da bi lahko bila Gorica po svoje mesto, kjer bi se lahko poskušala najti neka nova pot za prihodnost. Gotovo je Gorica najbližja vzhodnemu svetu in vsemu tistemu, o čemer sta govorila sveta Ciril in Metod.

Da bi pa že sedaj govoril o tem, kako bi se to dalo izvesti, menim, da je preuranjeno z moje strani. Prvič sem prišel v goriško nadškofijo leta 1952, ko sem imel šestnajst let, sedaj prihajam šele drugič. Bil sem sicer še enkrat na ozemlju goriške nadškofije, ko sem obiskal nekega sobrata, a v samo Gorico takrat nisem šel. Tako res lahko rečem, da za sedaj spoznavam Gorico le po pripovedovanju, s fotografijami, knjigami, dokumenti. Goriško stvarnost seveda spoznavam tudi preko vašega tednika Novi glas, ker se zares trudim, da bi se naučil slovenski jezik. Rad bi razumel vsaj nekaj besed...; prebral sem svoje pismo, ki ste ga prevedli v slovenščino in ga objavili v vašem časopisu, in ga seveda razumel, a to zato, ker sem ga bil sam napisal (se pristočno nasmeje). Razumeli ste, da gre zato, da bi bili zares pozorni na danost, ki jo ima Gorica s tem, da je na meji med latinskim in slovanskim svetom. Pri tem seveda ne smemo pozabiti na slavno preteklost oglejskega patriarhata, ki je veliko dal Evropi, in na oglejskega duha, ki ga odlikuje prav enotnost v različnosti.

Na Goriškem smo z velikim veseljem sprejeli novico, da se želite naučiti slovenskega jezika in prav v ponedeljek (19. t.m., op. ured.) odbijate v Ljubljano, da bi spoznali osnove slovenskega jezika...

Mislim, da sem zaradi svojega značaja in tudi zaradi osebnih izkušenj bil in sem še vedno zelo pozoren do vsakega posameznika. Ni mi vseč in niti prirojeno mi ni govoriti na splošno, raje se pogovarjam s sogovornikom, s posameznikom. Zato se mi je zdelo izredno pomembno, da se naučim vsaj osnov slovenskega jezika, pa čeprav zagotovo vem, da se slovenščine nikdar dobro ne bom naučil. Rad pa bi vsaj

toliko spoznal slovenski jezik, da bi razumel svojega sogovornika, da bi mu prišel do srca, da bi ga bolje spoznal. Poglejte, v Chioggii imamo narečje, v katerem obstaja beseda "madresia", beseda, ki se ne da prevesti v italijanski jezik. Narečje v Chioggii je samo majhno narečje, pa vendar! Besedo "madresia" razume samo prebivalec Chioggie in pomeni imeti prav materinsko navezanost na nekoga, pomeni: po materinsko biti prav fizično navezan na nekoga. Mama te ima rada z besedo "madresia". In če že tukaj vidimo, kako globok pomen ima samo ena beseda, je torej nujno, da sem sam takoj rekel, da hočem spoznati slovenski jezik. Če poznaš jezik nekega naroda, poznaš njegove misli, poznaš njegovo bistvo, ga poznaš! Morda bom sam znal govoriti samo jezik srca, a vsaj rekel bom lahko, da sem se vsaj poskušal naučiti slovenščine.

Trčili ste ob problem komunikacije, ki je ena glavnih značilnosti sedanje globalizacije, kateri smo priča. Je v tem procesu, ki ruši meje in odpravlja razlike, še smiselno, da slovenska narodna manjšina v Italiji še obranja svoj jezik, svojo identiteto?

Brez vsakega dvoma! Sam sem prepričan, da nekomu vzameš zgodovino in spomin, če mu odvzameš lastno identiteto! To pomeni, da ga postaviš na raven vegetacije! Sam rad pravim tole: Gorje, če ne bi imeli spomina! Včasih to rad poenostavim in pravim sogovornikom, naj si predstavljajo, kaj bi bili, če bi v trenutku izgubili spomin. V trenutku nisi nič. Če neki narod izgubi zgodovinski spomin, ni več narod! Izjemno pomembno je, da se spoštujeta zgodovinski spomin nekega naroda in njegova identiteta! Brez omenjenih stvari neki narod sploh ne more obstajati. To je tako, kot če greš v hišo, v kateri prebivajo starejši, osamljeni ljudje. V teh domovih za ostarele vidiš tudi ljudi, ki so izgubili svoj spomin in samo še vegetirajo. Če je spomin še kako važen za vsakega posameznika, je toliko pomembnejši za vsak narod!

Spoštovani msgr. De'Antoni, iz srca se Vam zabvaljamo za prijeten in izčrpen pogovor in Vam seveda voščimo tudi lepo potovanje v Slovenijo, prijetno bivanje tam ter veliko uspeha pri učenju slovenskega jezika!

POGOVOR / IRENA BEDNARICH IN SANDRA LOMBARDI

ODLIČNO OPRAVLJEN DRŽAVNI IZPIT

DANIJELO DEVETAK

Dve ambiciozni in zreli dekleti, z jasnimi cilji in granitno voljo. To sta Irena Bednarich in Sandra Lombardi, odličnjakinji, ki sta s stotico kronali svojo višješolsko izkušnjo na klasičnem liceju Primož Trubar v Gorici.

Kako ocenjujeta novi državni izpit, ki sta ga odlično opravili?

Sandra: Po mojem mnenju je letošnji izpit boljši od prejšnjega, ker prisili dijake k večjemu in bolj splošnemu znanju. Izpit sam po sebi traja več časa tudi zaradi t.i. tretje naloge. Mislim, da je tudi pravičnejši, saj lahko ve dijak že pred ustnim delom izpita, koliko točk si je nabral s kreditom in pisnimi nalogami. V določeni meri vpliva tudi njegov uspeh v šolskem letu.

Irena: Težko ga primerjam s starim maturitetnim izpitom, saj le-tega nisem preizkusila. Lahko pa rečem, da je bil letošnji verjetno malo bolj naporen, saj zahteva vsaj zadostna priprava na vseh področjih gotovo nekaj več truda. Sicer je res, da ta priprava ne more biti tako specifična, kot bi bila, ko bi šlo samo za dva predmeta; je pa tudi res, da je treba biti po novem razgledani malo na vseh področjih, tudi glede predmetov, ki verjetno ne ležijo prav vsem. Reforma se mi vsekakor zdi pametna, saj so takole dijaki nekako prisiljeni se v zadnjem letu potruditi v študiju vseh predmetov. Za novost smo vedeli že na začetku leta. Marsikaj pa je bilo nejasno, zlasti glede tretje pisne naloge in preverjanja italijanskega jezika. Sicer smo naredili med letom tudi nekaj poskusnih simulacij za to nalogo, da bi bili bolj pripravljeni.

Kaj misliš, da ti bo ostalo za življenje po petih letih klasičnega liceja?

Irena: Na intelektualnem področju mislim, da mi bo ostala gotovo neka forma mentis, ki sem si jo pridobila skozi vsa študijska leta in se je bom verjetno še bolje zavedala čez nekaj let. Sicer daje klasični licej po mojem dobro pripravo, v kolikor uči aktualizirati probleme iz preteklih dob in jih primerjati s sedanjimi, da bi le-te lahko bolje razumeli. Dober je pogled na zgodovinsko dogajanje, s posebnim ozirom na politiko, tako da lahko ima dijak po opravljenem liceju vsaj nekaj sredstev v rokah za razumevanje sveta okrog sebe. Glede medčloveških odnosov pa mi bodo ostale gotovo v spominu vse tiste ure, ko se profesorji niso bali dati kaj osebnega v podajanju snovi; spu-

stili so se v debate z nami dijaki, tako omogočili pogovor in pokazali spoštovanje različnih mnenj.

Sandra: Mislim, da mi bo sta ostala splošna kultura in vse to, kar sem se v petih letih naučila. Tega mi nihče ne bo mogel odvzeti. Če se bom odločila za nadaljevanje študija na znanstvenem področju, se z literaturo verjetno ne bom več veliko ukvarjala. Zato sem zadovoljna, da imam nekaj takega znanja, ki bi mi ga druga šola gotovo ne bila dala. To me bogati. S sabo bom nesla bogastvo in zanimanje za literaturo in branje. Če zna licej še danes navdušiti mlade za to, je to že lepa stvar. Sicer mislim, da uči licej poleg vsega tega tudi razmišljati samostojno, uči biti odločni, znati izbirati in ocenjevati.

Kaj pa menita o šolskih reformah, krčenju naših šol in t.i. racionalizaciji?

Sandra: To je problem, ki ne zadeva samo naše zamejske šole, ampak celoten italijanski šolski sistem. Licej se bo nekako spojil s pedagoškim licejem. Mislim, da združevanje različnih šol ni najboljša rešitev, saj nekako omejuje šole, njihovo samostojnost in kakovost dela. Vsako ravnateljstvo ve, kaj je dobro za njegove dijake. Gre pa dejansko za težko rešljiv problem. V primeru združevanja so pomembni vsaj složnost in sodelovanje profesorjev ter zasledovanje istih ciljev. Tudi starši in dijaki sami so lahko pomembni dejavniki v napredovanju šole v takem smislu. Tudi če bo potem ravnateljstvo eno samo za več šol, bo lahko vsaka ohranila svojo istovetnost.

Irena: O teh problemih nekaj vem, ker sem bila letos član zavodnega sveta na liceju in smo o tem tudi razpravljali. Moja edina bojazen je ta, da bo postal licej le ena smer večje šolske enote; prej ali slej se bodo ravnateljstva združila in upam samo to, da bo naša šola ohranila določeno samostojnost in identiteto. Menim namreč, da je licej kot šola dragocena, saj dobro izo-

blikuje posameznike. Manjšina je "poseben pojav" in zato zahteva njeno šolstvo večjo in drugačno pozornost.

V vašem razredu je bilo na deset dijakov kar šest Slovencev z one strani meje. Ste se vi prek njih kaj približali matični domovini ali so se oni približali svetu zamejstva?

Irena: V prvih dveh letih je bil razred - žalostno povedati! - nekako razdeljen na dva tabora. Razlog za to lahko iščemo po mojem v dejstvu, da doživljajo mladi puberteto tostran in onstran meje na zelo drugačen način. Zato se na začetku nikakor nismo mogli srečati. V zadnjih treh letih smo se začeli lepo sporazumevati in spoznavati. Živimo sicer blizu, in vendar pripadamo dvema svetovoma, ki imata različne značilnosti. To smo primerjali in se o tem veliko razgovarjali. Približali smo se eni drugimi. Oni so začeli celo govoriti po zamejsko.

Sandra: V našem razredu se je občutila neka razlika med nami zlasti v prvih letih. Med nami je bila velika razli-

ka. Mi smo bili navajeni na določen način dela in na okolje, ki sta bila zelo različna od njihovega. Mi smo bili na začetku še malo otročji, oni pa bolj zreli. Po nekaj letih so se oni malo zaustavili, mi smo se spremenili in začeli smo se sporazumevati. V zadnjih letih, ko smo spoznali nove ljudi in okolja, je bilo prav lepo. Oni sedaj radi in pogosteje zahajajo tostran meje, prijateljsko se srečujemo in pogovarjamo. Pa tudi mi večkrat obiskujemo Novo Gorico. Verjetno bomo z nadaljevanjem študija težko ohranili stike. Zaenkrat pa so tile še živi.

Kaj pa za naprej?

Sandra: Odločila sem se za študij medicine. Mislim, da me je licej vsaj v določeni meri podkopal tudi za znanstvene predmete, kot so fizika, biologija, kemija idr. Licej nudi neko splošno pripravo in odpira vrata v vse univerzitetne smeri. Mislim, da je to tudi eden njegovih glavnih ciljev, zaradi katerega ostaja aktualen tudi danes.

Tvoje ambicije po študiju?

Sandra: Rada bi postala zobozdravnik, kar pa verjetno ne bo lahko. Če mi ne bo uspelo, bi se rada usmerila v pediatrijo ali kirurgijo. Za izbiro pa imam še čas. Če mi ne bo uspelo v Italiji, pa bom poskusila tudi v tujini.

Irena: Želim si nadaljevati študij na tržaški visoki šoli za prevajalce in tolmače; vstopni izpit bom naredila iz nemščine. Konec julija bom šla zato v München, kjer bom obiskovala tečaj na Goethe institutu. V preteklosti sem sicer že obiskovala neko nemško gimnazijo v Haidelbergu, nato jezikovni tečaj v Hamburgu.

Germanistika in prevajalstvo kot odskočna deska za...?

Irena: Zdaj šele upam, da mi bo uspelo se vpisati na fakulteto, ker je selekcija huda. Jasno, imam svoje cilje, a želim hkrati ostati odprta in pripravljena na različne možnosti, ki se bodo sproti ponudile.

ROKI ZA VPISE NA VIDEMSKO UNIVERZO V LETU 1999/2000

Videmska univerza sporoča, da so v teku vpisi v akademsko leto 1999/2000 na vseh fakultetah. Ustanova ima deset fakultet: medicino, agronomijo, ekonomijo, formativne vede, pravo, inženirstvo, leposlovne vede in filozofijo, jezike in tujo literaturo, matematiko in fiziko ter naravoslovne vede in veterinarstvo. Na teh fakultetah lahko maturantje izberejo 19 različnih smeri, med katerimi je vpis za nekatere smeri številčno omejen; 27. avgusta zapade rok za vpis na diplomski študij za inženirja okolja, ki ima 30 razpoložljivih mest, za inženirja elektronike bo lahko študiralo 60 ljudi, na strojni fakulteti 70. Dne 31. avgusta

bo zapadel rok za vpis za fizioterapijo in za bolničarje v Vidmu, Pordenonu in Mestrah, takrat zapade rok za vpis za porodničarje in medicinske tehnike iz nevrofiziopatologije kot tudi za prevajalce. Do 1.9. se lahko dijaki vpišejo na študij vinarstva in enologije, medtem ko zapade 3.9. rok za vpis na ekonomijo v Pordenonu in 7.9. za 65 študentov informatike, 8.9. za diplomsko za tehnika multimedialnih ved. Dne 12. oktobra zapade rok za vpis na fakulteto za kulturne delavce iz informatike, muzikologije ter arheologije. Za te univerzitetne študijske smeri je v Gorici na univerzi po 25 mest.

OBISKOVALCI TEČAJA SLOVENSKEGA JEZIKA

ARGENTINSKI MATURANTJE NA OBISKU V GORICI

Znamenje zvestobe matični domovini in sploh slovenskim koreninam tudi mladih rodov slovenske emigracije v Argentino je že tradicionalen obisk tamkajšnjih maturantov na slovenskih tleh. Tako je tudi letos skupina triinšestdeset šestnajst in sedemnajstletnikov iz Mendoze in Buenos Airesa poletela prek oceana in se tako udeležila letovanja po Sloveniji, ki ga prireja društvo *Slovenija v svetu*. Mlade so spremljali predsednik omenjenega društva Boštjan Kocmur, inž. Vombregar in Angelca Šmon Bajda. V načrtu so imeli tudi obisk Koroške in zamejstva; prejšnjo vročo poletno nedeljo, 18. t.m., so kot gostje Sveta slovenskih organizacij obiskali tudi Gorico in njeno okolico.

Gre za mlade, ki so obiskovali triletni sobotni tečaj slovenščine in drugih dejavnosti v argentinskem pestrem društvenem življenju. Znanje jezika in poznanje zlasti mladinskih liturgičnih slovenskih pesmi so dokazali pri nedeljski maši v cerkvi sv. Ivana, kjer so ob spremljavi dveh kitar

pristrčno oblikovali evharistično daritev. Nato so v značilnih argentinskih nošah predstavili prisotnim krajši kulturni spored z glasbo in plesom kar na ploščadi pred cerkvijo (na sliki). Prisotni so bili tudi nekateri Goričani, ki so tako ali drugače vezani na argentinsko zemljo in so se tudi zato radi pogovorili z mladimi gosti. Maturantje so nadaljevali svojo pot do Števerjana, kjer so pokosili, nato so si ogledali prostore Kulturnega centra Lojze Bratuž. Delova-

nje in projekte tega kulturnega hrama ter društev in organizacij, ki delujejo v okviru njega, sta jim predstavila Damjan Paulin kot predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete in Franka Žgavec kot predsednik KC Bratuž. Gostje so z mladima spremljevalcema Dimitrijem Brajnikom in Federico Bello obiskali še goriški grad, nakar so krenili proti Devinu, kjer so si ogledali zaliv z Rilkejeve steze, in končno še proti Trstu.

OB TEČAJU SOLOPETJA

Po uspelem tečaju skupinske instrumentalne igre se je v Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel v Gorici začela delavnica za solopetce. Iz rodne Argentine je po šestih mesecih od svojega zadnjega obiska Gorice spet prišel v naše mesto priznani glasbeni pedagog in mojster petja Victor Srugo, ki je poznan tudi na Slovenskem, saj je vzgojil vrsto odličnih in tudi svetovno priznanih pevcev, zlasti slovitih argentinskih rojakov. Tečaj solopetja, ki ga tokrat obiskuje devet pevcev, se bo končal v torek, 27. julija, z večernim koncertom ob 21. uri v prostorih glasbene šole. Še prej pa se bodo pevci predstavili krminkemu občinstvu, in sicer v nedeljo, 25. t.m., ob 21. uri na trgu pred občinsko palačo.

Naj ob tem zabeležimo še eno pobudo, pri kateri je prisotna naša glasbena ustanova. V okviru pobude *Squarci d'estate (Refrigerio in musica)*, ki poteka v muzejskih prostorih goriškega gradu pod pokroviteljstvom goriške pokrajine, bodo nastopili v četrtek, 29. julija, tudi klavirski trio Glasbenega ateljeja Emil Komel in pevca Jerica Rudolf in Martin Srebrnič. Vabljeni!

OBVESTILA

SEDEŽ SSO v Gorici bo v juliju in avgustu deloval po poletnem urniku, in sicer od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure. Od 16. do 21. avgusta bo zaprt zaradi dopusta.

OD OGLEDJA do Dunaja. Ob medškofijskem romanju na Dunaj od 11. do 13. septembra pripravlja tudi dekanija Štandrež avtobus slovenskih romarjev. Božjepotno potovanje je izraz češčenja p. Marka iz Aviana, ki je l. 1683 z molitvijo spodbujal Dunajčane, da so ustavili turško vojsko. Njegovi posmrtni ostanki počivajo v Kapucinski cerkvi na Dunaju, kjer je tudi kriptas posmrtnimi ostanki članov avstrijske cesarske hiše. Cena romanja je 440.000 lir. Informacije in vpisovanje na upravi Novega glasa najkasneje do 20. avgusta 1999. Slovenske romarje bosta vodila turistični vodiči in slovenski duhovnik.

APOSTOLSTVO SV. Cirila in Metoda-Gorica ter župnije Zgonik, Mavhinje in Nabrežina prirejajo romanje v Maribor ob beatifikaciji A.M. Slomška 18. in 19. septembra 1999 z udeležbo pri beatifikaciji, ki jo bo vodil papež. Vse, ki se želijo udeležiti tega srečanja, prosimo, naj pohitijo z vpisom, ker je potrebno potrditi rezervacijo hotela. Prijave sprejemata uprava Novega glasa (tel. 0481 533177 ali 040 365473) in župnija Zgonik (tel. 040 229166).

ČESTITKE

Svojemu dragemu župniku msgr. CVETKU ŽBOGARJU ob visokem imenovanju iskreno čestitajo vsi njegovi hvaležni verniki, še posebno strežniki in člani župnijskega sveta.

DAROVİ

ZA KULTURNI center L. Bratuž: ob 20. obletnici smrti mame Angele Kacin roj. Tušar - Marija, Janez in Metka 150.000 lir.

ZA SLOV. misijonarje: v spomin na babico Angelo Vetrih in dedka Stanka Leban darujeta vnuka Boris in Igor Vetrih 100.000 lir.

ZA DRUŠTVO krvodajalcev iz Sovodenj: v spomin na dragega Davorina daruje Cvetka Hmeljak 100.000 lir.

ZA CERKEV v Sovodnjah: namesto cvetja v spomin Karmele Petejan sestrična Devetak 100.000, družina Pelicon 50.000, N.N. 50.000, Ivanka Zavadlav 50.000, Emilija in Giorgio 50.000; v spomin na Davorina Pelicona teta Marija Batistič 100.000, Angel in Nerina 200.000, N.N. 100.000, N.N. 200.000, Cvetka Hmeljak 100.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: starši ob krstu male Evelyn.

ZA CERKEV v Rupi: NN 20.000.

ZA CERKEV na Peči: starši, stari starši in bote ob krstu malega Giorgiata-Jureta 100.000 lir.

MSGR. FRANC MOČNIK SE ZAHVALJUJE

Msgr. dr. Franc Močnik se pristrčno zahvaljuje nadškofu A.V. Bommarcu za obisk pred romanjem v Lurd. Nadškof se mu je ob tej priložnosti zahvalil za 65 let služenja v duhovništvu v goriški nadškofiji in zaželel vse dobro njemu in tudi šolskim sestram v Zavodu sv. Družine. Dr. Močnik se lepo zahvaljuje Svetogorski Materi Božji in dobrim ljudem, da so mu omogočili 19. julija romanje na Sv. goro in sodelovanje v zahvalo pred milostno podobo Matere Božje.

RAZSTAVA NA GORIŠKEM GRADU

GOYA ALI O VOJNI BEDI

Do 26. septembra bo v dvorani Deželnih stanov goriškega gradu na ogled razstava Goye (1746-1828) ciklusa *Strahote vojne* (1814-15), ki obsega osemdeset grafičnih listov. Pobuda sama sodi med tiste turistične razstave, ki se v poletni sezoni vrstijo tako na gradu kot tudi v drugih ustanovah in muzejih, saj so bile razstavljene grafike nastajene l. 1923.

"Navdih" ali, bolje rečeno, prizori, ki jih je Goya beležil, segajo v obdobje, ko so Napoleonove čete zasedle iberski polotok in so pod okriljem gesla francoske revolucije *Liberté, égalité, fraternité* izvajale vsakovrstno nasilje nad prebivalstvom. Sam cikel lahko razdelimo v tri sklope, ki še danes členijo vsak vojaški spopad: vojna, posledice in mir. Prvih sedemdeset grafikov je posvečenih vojni kro-

niki s shriljivimi prizori pobejev, nasilja, posilstev in mučenj, kjer se preprosti predstavniki ljudstva frontalno spopadajo z anonimnimi, za/pod uniformo skritimi vojaki, simboli tiste živalskosti, ki tli v človeku. Vsak prizor spremlja sarkastičen naslov Goye, ki se dodatno zareže v zavest gledalca. Vojni sledi pripoved bede, revščine in lakote, v katerih niha človek med dostojanstvenostjo in še večjo moralno iztirjenostjo. In končno - od 65. do 80. lista - farsa, ki jo oblaščniki uprizorijo s svojo željo po normalizaciji oz. restavraciji predvojne situacije. V teh zadnjih listih, ki bi jih lahko naslovili *Strahote miru*, je Goya dal duška svoji fantastični domišljiji, ki se napaja pri ljudskem izročilu, a že nakazuje razvoj romantike in, v kali, ekspresionizma in nadrealizma.

QS

NAGRADA SERGIO AMIDEI

FESTIVAL SCENARISTOV

Čeprav so zaradi poletnega počitka izložbe mestnih kinodvoran slepe, čaka filmu predano občinstvo kar lepa preizkušnja. V avditoriju pod belim šotorom ob boku goriškega gradu bo tudi letos na gradni festival za najboljši evropski scenarij. V desetih dneh, med 22. in 31. julijem, se bo na tej, letos 18., prireditvi odvrtelo osemnajst filmov, od katerih jih nosi devet italijansko avtorstvo. Vodja žirije Age, starosta italijanske scenariistične kulture, usmerja tudi letos žirijo filmskih delavcev, ki podeljuje priznanja z mislijo na neorealistično tradicijo genialnih režiserjev in scenaristov. Festival, ki vsako leto nastaja iz vzpostavljanja in obnavljanja stikov s filmskimi delavci, bodo tudi letos obiskali bolj ali manj znani gostje, v prvi vrsti scenaristi, nato režiserji in igralci, kar je za prireditelje - združenje Sergio Amidei in goriško občino - še posebno zadoščenje.

Z namenom, da bi bila Gorica središče za poglobljanje scenariistične kulture, bodo letos na prireditvi predstavili delo francoskega scenarista Jeana-Claudea Carriera: Buñuelovo *Lepotico dneva* bodo prikazali med večernim sporedom 26. t.m., filme *Diskretni šarm buržuazije*, *Mlečno cesto* in *Dantona* pa od 27. in 29. t.m. (ob 17.30) pa v pokrajinskem muzeju sredi grajskega naselja. Večeri pod šotorom se bodo začeli ob 20.45.

Spored (ob navedbi avtorjev ne moremo mimo scenari-

stov): 22. julija *La cena* (rež.: E. Scola; scen.: E. Scola, F. Scarpelli, S. Scola, G. Scarpelli), *Train de vie* (rež. in scen.: R. Mihaileanu); 23. julija *Radio freccia* (rež.: L. Ligabue; scen.: L. Ligabue, A. Leotti); 24. julija *La leggenda del pianista sull'oceano* (rež. in scen.: G. Tornatore); 25. julija *Il corpo dell'anima* (preprov. mladini pod 18. letom; rež.: S. Piscicelli; scen.: C. Apuzzo, S. Piscicelli); *Festen* (rež.: T. Vinterberg; scen.: T. Vinterberg, M. Rukov); 26. julija *Shakespeare in love* (rež.: J. Madden; scen.: T. Stoppard, M. Norman); *Lepotica dneva* (rež.: L. Buñuel; scen.: L. Buñuel, J.-C. Carrière); 27. julija *Fuori dal mondo* (rež.: G. Piccioni; scen.: G. Piccioni, G. Rossella, L. Zei); *La fortuna di Cookie* (rež.: R. Altman; scen.: A. Rapp); 28. julija *Ormai è fatta* (rež.: E. Monteleone; scen.: E. Monteleone, A. Orlando); *My name is Joe* (rež.: K. Loach; scen.: P. Laverty); 29. julija *Harem suare* (rež.: F. Ozpetek; scen.: G. Romoli, F. Ozpetek); *Gatto nero gatto bianco* (rež.: E. Kusturica; scen.: E. Kusturica, G. Mihić); 30. julija *La figlia di un soldato non piange mai* (rež.: J. Ivory; scen.: J. Ivory, R. Praver, Ihabvala); *Baci e abbracci* (rež.: P. Virzi; scen.: F. Bruni, P. Virzi); 31. julija *Panni sporchi* (rež.: M. Monicelli; scen.: S. Cecchi d'Amico, M. d'Amico, M. Monicelli); *Così è la vita* (rež.: Aldo, Giovanni, Giacomo, Massimo Venier; scen.: Aldo, Giovanni, Giacomo, M. Venier, Gino & Michele).

IDE

PROSVETNO DRUŠTVO PODGORA

VEČER NA BRITOFU

NASTOJAJO:

- skupina **Beneške korenine** iz Beneške Slovenije pod vodstvom Davida Klodiča,
- **MePZ Podgora** z glasbeno predstavo *Lojtrca in kambrca*, glasba: dr. Mirko Špacapan, režija: Lidija Jarc.

Sobota, 31. julija 1999 ob 21. uri, na trgu Lojze Bratuž, pred župnijsko cerkvijo v Podgori. V primeru slabega vremena bo prireditev v župnijski dvorani v Podgori.

ODPRI... SI SVOJO HIŠO

KMEČKA BANKA: NOVE OBLIKE POSOJILA

Kmečka banka je spričo znižanja obrestnih mer na tržišču, ki je nedvomno botrovalo večjemu poprašanju po bančnih posojilih za nakup, gradnjo ali obnovo nepremičnin, vzpostavila nove oblike posojila, ki stopajo v korak z današnjimi razmerami. Denarni zavodi so se namreč hitro prilagodili zahtevam tržišča in so izoblikovali vse bolj inovativne oblike posojila z namenom, da bi zadoštili željam strank.

Nova posojila *Odpri... si svojo hišo*, ki jih Kmečka banka namenja svojim stran-

kam, so zelo obsežna ponudba, ki se razlikuje tako po vsebini posojil kot po roku trajanja le-teh, ki gredo od 10 do 15 let, v izrednih primerih pa se lahko ta doba še podaljša. Uporabnik lahko izbere med različnimi kombinacijami, ki mu dajejo možnost, da se po začetnem obdobju s fiksno obrestno mero med 4,25% - 4,50% odloči nadaljevati posojilo s fiksno ali spremenljivo obrestno mero, vezano na parametre tržišča. Seveda imajo stranke možnost se opredeliti tudi za bolj tradicionalno posojilo s spremenljivo obrestno mero za celotno obdobje. Ponudbo Kmečke banke označujejo tudi zelo nizki stroški za preučitev kredita, stranka pa ima možnost, da brezplačno izplača posojilo pred predvideno zapadlostjo. Podrobnejše informacije so na razpolago pri okencih banke v Gorici, Krmini in Trstu.

S SKUPNIMI MOČMI

Prejeli smo pismo zveste sotrudnice in sodelavke pri našem časopisu in pri Goriški Mohorjevi družbi. Z veseljem ga objavljamo zaradi dragega osebnega pričevanja in pa zato, ker nas velikodušno opozarja na prizadevanja zdravstvenih ustanov in posameznikov v zahtevnem, a uspešnem boju proti rakastim obolenjem. V pismu je tudi pomemben poziv k radodarnosti. Profesorici Nadi Pertot, ki nam je šestkrat izkazovala pozornost, izrekamo iskreno voščilo, da bi čim prej okrevala. (Ured.)

Spoštovani!

Rada bi opozorila naše bralce na dve ustanovi, s katerima sem se sama seznanila šele sedaj, ko ju potrebujem. Obe imata svoj sedež v Avianu. Mislim na CRO - Raziskovalni center za onkologijo, pravo raziskovalno kliniko, in na hospic Via di Natale, se pravi zavod za sprejemanje in oskrbo bolnikov ter njihovih sorodnikov, ki lahko z bolniki prebivajo. Po zaslugi dr. Mirana Škraba sem prišla sem in mi je posebno prijetno.

Bolnišnica in zavod se odlikujeta po izredni prijaznosti osebja, ki se trudi, da bi bilo bolnikom prijetno. Že zunanji videz je drugačen kot v drugih bolnišnicah. Ko človek vstopi v ta zdravstveni dom, opazi, da je vzdušje drugačno. Vse je svetlo, osebje do skrajnosti prijazno.

Pacienti so od vsepovsod. Prihajajo celo iz Južne Italije, iz Slovenije in Hrvaške. Zavedati se moramo pomena, da imamo tako zdravstveno ustanovo v naši bližini, saj je za nas center v Avianu relativno hitro dostopen. Mnogi se celo vozijo na preglede, tako da so lahko vedno pod kontrolo.

Uspeh boja proti rakastim obolenjem je odvisen tudi od sredstev, s katerimi raziskovalci razpolagajo. Zato se skupine prostovoljcev ukvarjajo z zbiranjem sredstev za obe ustanovi. V ta namen prirejajo tudi baklade. Pred nedavnim sta taki dve pobudi bili tudi v naših krajih, na Goriškem oz. v Posostojni, kar kaže na veliko občutljivost in pozornost ljudi, ki so jih priredili. Prav tako je baklada napovedana tudi za soboto, 7. avgusta; potekala bo ob morju od Selskega do Tržiča z manjšimi prireditvami ob začetku in koncu poti. Bodimo prisotni in radodarni!

Z zavedanjem tega, kar imamo, se ne bojmo bolezni s hudim imenom. Vse se da ozdraviti!

NADA PERTOT

SKRITE LEPOTE NADIŠKIH DOLIN

ERIKA JAZBAR

Nadiške doline postajajo čedalje bolj zanimive za številne turiste in obiskovalce, saj ob kulturnih objektih, številnih poletnih prireditvah in sugestivnih gorskih zaselkih skrivajo tudi marsikatero manj poznano naravno lepoto.

Za marsikoga predstavljajo idealno priložnost za krajši izlet, sprehod v naravo, kolesarstvo ipd. V ta namen so že dalj časa tamkajšnje krajevne ustanove čutile potrebo po podrobni karti, na kateri bi bile označene manj poznane in prehojene steze, poti in zaselki. Marsikateri obiskovalec se je že potopil čez omenjeno pomanjkljivost, za katero so končno poskrbeli.

V petkovih večernih urah so v špeterki občinski dvorani predstavili dolgo pričakovano topografsko karto Nadiških dolin. Karta krajevnih imen Nadiških dolin in okolice Čedad je nastala na pobudo domače Gorske skupnosti, občinskih uprav in nekaterih drugih ustanov, izšla pa je pri založniški hiši Tabacco iz Tavagnacca v merilu 1:25.000.

Karta zajema precej obsežno in turistično zanimivo območje, saj ob omenjenem

nam predstavlja še del Gornjega Posočja s Kobaridom in Krnom ter na zahodnem delu občino Tavorjano in dolino Idrijce (Iudrio). Sam podnaslov tako objema njen obseg: M. Matajur - M. Nero / Krn - Stol - M. Mia - M. Ioanaz - Colovrat - Castelmonate - Caporetto / Kobarid - Torreano - Valle dello Iudrio.

Karto so pripravljali dalj časa; odslej je napredaj v trafikah, to pomeni, da je dosegljiva vsakomur, odgovarja pa predvsem turističnim namenom. V krajšem tekstu nadlegendo nam odgovorni pri projektu vse to tudi lepo obrazložijo.

Omenjene smernice nam pomagajo bolje razumeti iz-

biro uporabljenega jezika oz. jezikov ter namembnost topografske karte. Avtorji namreč najprej predstavijo specifično Nadiških dolin, njihovo zanimivo lego in povezovalno vlogo med Čedadom in soško dolino, v desetih vrsticah so začrtali glavne zgodovinske etape, ki jih je doživela ta zemlja, tiste seveda, ki so pustile daljnosežne posledice za kulturno, jezikovno in civilizacijsko specifičnost teh krajev. Omenjena so tudi nekatera kulturna bogastva, ne gre pa seveda spregledati naravnega bogastva, jam, gozdnih stez, vode, planin ipd.

Topografska karta je torej nastala predvsem za turisti-

čne potrebe številnih obiskovalcev Nadiških dolin, ki že več let povprašujejo po taki karti, v ta namen so se odgovorni odločili tudi za domačo varianto imenovanja krajevnih imen, tistih, ki jih lahko slišimo iz ust samih domačinov. Na karti so namreč kraji dvojezično, v nekaterih primerih tudi trojezično popisani, in sicer v italijanskem, furlanskem in domačem beneškem jeziku. Izbira jezika je vezana na območja "jezikovnih vplivov", tako da so na vzhodnem delu omenjenega območja krajevna imena zabeležena v beneško-italijanski, na zahodnem pa furlansko-italijanski obliki. Na meji med obema se jezika prepletata, zato imamo trojezično obliko toponimov.

Edino pomanjkljivost predstavlja Čedad, za katerega zvezo le italijansko in furlansko obliko toponimov.

Omenjeno toponomastiko sta posredovala dva izvedenca, in sicer za slovenski oz. beneški del je poskrbel domači župnik in dolgoletni raziskovalec Božo Zuanella, za furlanski del pa nosi odgovornost Antonio Buiani.

Topografska karta Nadiških dolin je dragoceno in pomembno delo, ki bo zelo verjetno kmalu pošlo, saj sta bili pričakovane in povpraševanje veliki. Vsem tistim torej, ki bi radi spoznali skrita in manj skrita naravna bogastva teh krasnih krajev, jo toplo svetujemo.

ljajša življenje, a vseeno človek v današnjem udobju, kakršnega v vsej človeški zgodovini še nihče ni imel, ne najde smisla svojemu življenju.

Prav vsakemu poštenemu mislecju je kaj kmalu jasno, da je človek tako narejen, da se ne zadovolji samo s stvarnim svetom, tistim, ki je okrog njega, da je tako narejen, da nujno išče pot do sočloveka in je po svojem bistvu odprt v preseganje samega sebe; zaveda se, da je človek odprt za vse tisto, česar si sam ne more razložiti, a se mu po njem toži. To stanje in ta občutek je sveti oče Janez Pavel II. pred kratkim v eni svojih enciklik (Fides et ratio) lepo poimenoval z izrazom "nostalgija po lepem". Kristjani rečemo temu, da je človek narejen po Božji podobi in je odprt v večnost, v preseganje danega in obstoječega na tem svetu, odprt je v Boga, v Absolutno, ki ne pozna meja in niti ne nemira, nezadovoljstva in ne zemeljskega hlastanja po vsem in ničemer hkrati, ki tako označujejo našo zahodno družbo. Morda je prav naša družba lep primer, ki živo priča, kako Bog ni mrt, ampak je človek v njej tisti, ki ga skuša s svojim življenjem in delom ubiti, če smemo tu za trenutek pomisliti na norega Nietzschejevega človeka, ki je brezglavo tekal okrog in govoril, da je Bog mrtev, ker smo ga ljudje sami u-

"NO BORDERS MUSIC FESTIVAL"

NA TRBIŽU GLASBENI FESTIVAL

V ponedeljek, 26. julija, se bo z nastopom angleške skupine Incognito pričel trbiški del mednarodnega glasbenega festivala No borders music festival 1999, ki ga prireja Družba za turistično promocijo s Trbiža in tamkajšnji turistični konzorcij. Od 8. do 10. t.m. je potekal celovški del festivala, od 4. do 8. avgusta pa bo na sporedu tretji in zadnji del, ki bo potekal na Bledu. Namen prirediteljev je ovrednotenje glasbe kot oblike kulture in komunikacijskega sredstva za razumevanje ne glede na narodnostne, jezikovne, socialne in politične meje. V tem smislu so prikazane najrazličnejše glasbene zvrsti, izvajalci pa prihajajo iz različnih držav. Na Trbižu, kjer bodo vsi koncerti potekali na Trgu zedinjenja z začetkom ob 21. uri, bodo nastopili še kamerunski glasbenik Manu Dibango (29. julija), kvartet John Scofield - Joe Lovano - Dave Holland - Al Foster (30. julija), akustični trio Richarda Galliana (31. julija) in slovita južnoafriška pevka Miriam Makeba (1. avgusta). Za koncerta 26. julija in 1. avgusta bo treba odšteti 15.000 lir, 29., 30. in 31. julija pa 10.000 lir. Koncertni abonma stane 40.000 lir; predprodaja vstopnic je na voljo v vseh podružnicah banke CRUP v F-Jk.

IŽ

O BOGU

JURIJ PALJK

O tistem Bogu, ki da je v Zahodni Evropi umrl, kot je objavil v predzadnji številki na prvi strani sloviti tednik Newsweek, ki je na prvo stran tudi dal nagrobni spomenik Boga in vsa naslovna je bila temu primerno tudi odeta v črno.

V daljšem zapisu, ki smo ga prebrali v notranjosti, smo lahko ugotovili le to, da so pisarji - šlo je za skupinsko delo, kot je v navadi za ameriški žurnalizem, ko gre za tako imenovane zgodbe z naslovnice - cover story - ugotavljali tisto, česar se predvsem katoliška Cerkev že dolgo zaveda. Gre namreč za današnjo veliko sekularizacijo, kot se temu reče; enostavno pa bi temu lahko tudi rekli, da gre za razkristjanjanje Evrope, predvsem Zahodne Evrope. Pred tem pojavom seveda ni imun niti vzhodni del Evrope, ki je bil še do nedavnega v objemu real-socializma in bojevitega ateizma marksistične ideologije ter njenih izpeljank, a danes žal vzhodni del Evrope jemlje na Zahodu predvsem take vzorce življenja, ki slonijo na praznem hedonizmu in konsumizmu, miselno pa vse sloni na neki liberistični misli, ki ima svoj srž v življenju pogubnem relativizmu. Se pravi, da

je človeku vse ali skoraj vse dovoljeno, če le spoštuje neke norme in zakone, ki jih je uvedla laična država.

Bog naj bi bil torej mrtev in na njegovo mesto se sedaj postavljajo novi bogovi, ki jih poznamo že dolgo časa kot malike, saj jim je del človeštva od vedno zidal templje in jih po dolgem in počez tudi častil. Če je denar na eni strani že uveljavljen bog, je tudi kult telesa že dolgo poznan, le današnji šport mu je dal še tisto lastnost nekega poganskega obreda, ki ga daje športnemu dogodku navijanje za ene ali druge. Ko imamo na nogometnem stadionu navijače dveh ekip, lahko sami vidimo, da gre za neki zelo primitiven poganski obred čaščenja nekega kulta-športa, novega verstva, ki je sorodno klasičnim Cerkvam vsaj v tem, da ljudi združuje v pripadnosti nečemu in nekomu. Jasno pa je, da je že preprostu človeku takoj umljiva razlika med verskim obredom, pri katerem se časti Bog, ki naše življenje presegata in dopolnjuje, in seveda nekim športnim obredom, pri katerem se častijo telesne zmo-

gljivosti nekega posameznika ali kvečjemu manjše skupine tekačev za žogo ali pa tistih, ki vse življenje posvečajo temu, da bi ja sunili kroglo čim dlje.

Nobena skrivnost ni, da vse manj ljudi hodi k za kristjane obvezni nedeljski in praznični maši, kot tudi ni skrivnost, da vse manj ljudi dejansko živi po načelih evangelija, kar je še veliko slabše. Že res, da so postavke, zahteve evangelija in Jezusovih besed izjemno visoko postavljene, da se jim torej navaden človek, kar smo vsi mi, izjemno težko približa, kaj šele, da bi po njih tudi živel! Že res, da je težko izpolnjevati vsakdanje delo tako, da bi naš sosed ali sotrpin videl, kako nas pri delu vodi krščanska vera, a morda je vseeno še najbolj res, da smo danes kristjani v Zahodni Evropi izgubili predvsem občutek pripadnosti katoliški Cerkvi, nekemu Božjemu občestvu in posredno zato šepa tudi naša vera. Razlogov je veliko, med njimi gotovo tudi ta, da živimo v taki družbi, ki prisega predvsem na individualizem, na osebno izkušnjo, na osebno odnos in osebni uspeh, ki je merilo vsega ali skoraj vsega. Pa vendar se človek prav tu ujame v past, ki si jo je sam nastavljal, saj je večno nezadovoljen, ker se kaj kmalu sredi blagostanja zave, da mu materialne dobrine ne morejo vsega dati, da mu blagostanje sicer zares izredno o-

bili s svojim nenehnim zavzemanjem za nič. Obenem pa prav naša družba vsak dan znova izpričuje, kako potreben bi bil Bog za izgubljenega zahodnega človeka, ki je s tem, da je Boga zanikal, izgubil orientacijo v svetu in zato brezglavo išče odgovore na zadnja vprašanja tam, kjer jih ni mogoče najti. Trenuten užitek ti morda lahko da kratkotrajno zadovoljstvo, a odžeti te ne more. Lep primer za to je vseprisotna coca-cola, ki je že v zasnovi narejena tako, da vsebuje sladkor in še kaj in se o njej predvsem v vsiljivih in vseprisotnih reklamah govori, da človeka odžaja, a vsi vemo, da to ni res, ker človeka kar kliče k temu, da po prvem kozarcu spiše še drugega...

Če lahko dodamo k "izgubljeni pripadnosti" katoliški Cerkev še to, da smo kot člani manjšinskega naroda še toliko bolj na udaru, potem nam danes nihče ne more zavidati; razen seveda morda velikega avta ali zadnjega televizorja. Toda avto zastara, televizija se pokvari. Zato je potrebno načrtovati kupovanje novih... Žeja po odgovorih na zadnja vprašanja pa je še vedno tu kot tudi globoka notranja želja, da bi tudi danes še začutil neko živo pripadnost neki živi Cerkvi in živemu narodnemu telesu.

PARLAMENT ZASEDA TUDI V POČITNIŠKEM OBDOBJU

POSEBEN ZAKON ZA SKLADNEJŠI RAZVOJ DRŽAVE

MARJAN DROBEŽ

V slovenskem parlamentu sicer po že ustaljenih navadah potekajo ostre debate in polemike poslancev iz raznih strank, tako da se sprejem kakšnega zakona lahko zavleče. Za zakon o Zasavju, ki naj bi državo stal okoli 83 milijard tolarjev, si po mnenju predsednika SDS Janeza Janše prizadeva zlasti LDS, ki ima v Zasavju svojo volilno bazo. Več možnosti za hiter sprejem ima nov zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki bo na to področje prinesel veliko novosti. Zavarovanec bo imel pravico do polne pokojnine, ko bo (moški) dosegel starost 63 let in imel 40 let delovne dobe oz. (ženske) 61 let in 38 let delovne dobe. Pravico do starostne pokojnine z odbitki (0,3% mesečno) bo zavarovanec pridobil z izpolnitvijo 58. letom starosti, če je pri tem delal 40 oz. 38 let. Po predlogu novega zakona, ki naj bi pričel veljati 1. januarja leta 2000, naj bi pokojninsko osnovo obračunavali v katerih koli zaporednih najboljših ugodnih osemnajstih letih zavarovalne dobe, namesto sedanjih desetih letih.

V Sloveniji v prihodnje ne bo več predčasnega upokojevanja razen seveda v primerih, ki bodo posebej nasteti, odpravili pa bodo tudi privilegirane pokojnine. Gre za pomembna določila, saj je v Sloveniji zdaj okoli 475 tisoč upokojencev, pokojnine zanje pa pomenijo kar okoli 10,5% sredstev domačega bruto proizvoda. Vinko Gobec, predsednik Zveze društev upokojencev Slovenije, je v nekem intervjuju za osrednji časnik dejal, "da je bilo predčasno upokojevanje v Sloveniji prava katastrofa. Država je samo v letih 1990-92 upokojila približno 65 tisoč ljudi, od katerih jih 43 tisoč ni izpolnjevalo pogojev. Bili so primeri, da je država ljudi s seznama brezposelnih enostavno upokojila". O razlogih, zakaj Slovenija "drvi" v pokoj, pa Vinko Gobec meni naslednje: "Upravljalci države bi se morali vprašati, zakaj bi se mnogi delavci in uradniki tako zelo radi čimprej upokojili. Naš odgovor je, ne zaradi tega, ker je upokojencem tako lepo, kar bi se razumeli, temveč je pojav povezan z izjemno stresno situacijo zaposlenih. Zaposleni v Sloveniji nikoli niso bili tako slabo za-

ščiteni, brez pravic, kot so zdaj. Mnogo je primerov, da morajo mlajše ženske ob vstopu v delovno razmerje podpisati dokument, da v določenem obdobju ne bodo rojevale. Po našem mnenju je treba iskati odgovor v tem, da kapital prevladuje nad delom, skratka, razloge je treba iskati v odnosih med delodajalci in delojemalci."

MORDA ŠE LETOS ZDRUŽITEV SLS IN SKD

V torek, 13. julija, je bilo v Ljubljani prvo skupno srečanje članov izvršilnih odborov in poslanskih skupin obeh političnih strank. Podprli so združevanje SLS in SKD v novo politično stranko, kar naj bi se zgodilo še letos. Člani vodstev in drugi člani obeh strank se bodo skupaj udeležili obeležitve 130-letnice narodnega tabora v Vižmarjih pri Ljubljani, ki bo 12. septembra. O imenu nove politične stranke še niso dosegli sporazuma, toda večina se nagiba k temu, da bi nova združena stranka nosila ime Slovenska ljudska stranka. Sicer pa sta predsednika SLS in SKD Marjan Podobnik in Lojze Peterle v skupni izjavi glede političnega programa in teženj nove politične stranke zapi-

sala tudi naslednje: "Enotna stranka bo kot stranka desnega in sredinskega profila izhajala iz tistih kulturnocivilizacijskih vrednot, v katerih se prepozna večina Slovencev in so podlaga za krepitev slovenske narodne identitete kot tudi uveljavljanje slovenskih državnih in narodnih interesov v novih evropskih in svetovnih okvirih."

Kar zadeva kroniko političnega dogajanja, naj omenimo sporočilo parlamentarne preiskovalne komisije, ki se ukvarja z vpletenostjo nosilcev javnih funkcij v najdbo orožja na mariborskem letališču in v prodajo orožja iz vojaškega skladišča Ložnica pri Slovenski Bistrici, da bo poročilo o svojih ugotovitvah v oktobru poslala državnemu zboru. Še prej pa bo komisija zaslišala kot pričevalce nekatere osebnosti, ki morda poznajo podrobnosti o orožju na omenjenih lokacijah. Predsednik parlamentarne preiskovalne komisije Rudi Moge je dejal, "da je šlo za ogromne količine orožja in verjetno so se dogajale tudi nepravilnosti. Za mlado državo, kot je Slovenija, je pomembno, da ima te stvari razčiščene."

BRATJE KAPUCINI PROTI PODTIKANJEM

NAKNADNI REFERENDUM O PREIMENOVANJU NASELJA VIPAVSKI KRIŽ V SVETI KRIŽ

Občinski svet v Ajdovščini je v dne 16. julija sprejel odlok o razpisu t.i. naknadnega referenduma o potrditvi ali zavrnitvi prejšnjega odloka, ki so ga svetovalci bili sprejeli 4. marca in s katerim so naselje Vipavski Križ preimenovali v Sveti Križ. Spremembi imena se je uprl t.i. Inicijativni odbor za ohranitev imena Vipavski Križ, ki ga je s svojimi podpisi podprlo 1.347 volivcev iz občine Ajdovščina. Odbor je zato zahteval, da občinski svet v skladu z ustavo in določili zakona o lokalni samoupravi razpiše t.i. naknadni referendum, na katerem bi se volivci dokončno izrekli o imenu naselja. Na zasedanju občinskega sveta je o zadevi potekala burna in dolga razprava.

Referendum bo v nedeljo, 12. septembra, v vsej ajdovski občini. Glasovalno pravico bo imelo 13.595 volilnih upravičencev. Na glasovalnih lističih bo naslednje vprašanje: *Ali ste zato, da se potrdi Odlok občinskega sveta o preimenovanju naselja Vipavski Križ v Sveti Križ?*

Po sprejemu odloka o razpisu t.i. naknadnega referenduma je Štefan Kožuh v svojem imenu kot predstojnik in tudi v imenu svojih sobratov

kapucinov iz kapucinskega samostana poslal sredstvom javnega obveščanja posebno izjavo, ki jo povzemamo. V njej piše, "da bratje kapucini za svoje osnovno načelo življenja in delovanja sprejemajo geslo: *Mir in dobro*. Ko smo pred več kot letom in pol dali pobudo za preimenovanje Vipavskega Križa v Sveti Križ, smo hoteli dobronamerno spomniti na veličino kulturne dediščine našega kraja, ki ga je še posebej zaznamoval brat kapucin Janez Svetokriški (1647-1714), ki je prvi objavil v tisku pet zvezkov slovenskih pridig z naslovom *Sacrum promptuarium* (Sveti priročnik) in tako postal prvi slovenski pripovednik. Žal so to našo dobronamernost nekateri posamezniki vzeli za slabo in proti pobudi o preimenovanju kraja in proti nam bratom kapucinom sprožili pravo gonjo, ne da bi enkrat samkrat z nami sedli za mizo in se o tem pogovorili. Slutiti je, da za nasprotovanjem preimenovanja določenega kroga ljudi stoji širši slovenski medijski prostor. Inicijativni odbor za ohranitev imena Vipavski Križ si z zavajajočimi polresnicami in osebnimi pismenskimi diskreditacijami nekaterih svetokriških bratov kapucinov izpodkopava lastno legitimnost in tako postaja motno ogledalo demokratične civilne družbe za doseg občega dobrega.

Najdlje so se v medijih (*Mladina*, *Dnevnik*) spustili, ko so predstojniku samostana bratu Štefanu Kožuhu podtikali karizem, češ da naj bi mu bila za odlično opravljeno delo dodeljena nagrada - premetitev na višje delovno mesto. Gre za žaljivo poseganje v naše notranje družinsko življenje, ki grobo sprevrča naše osnovno načelo bratskih odnosov, to pa je služenje in ne oblastno vladanje. Brat Štefan ostaja v kriškem samostanu.

Še hujša žalitev pa je namenjena bratu Klemenu Verdevu, ki mu očitajo nagnjenost k pijančevanju, med katerim naj bi ljudem povedal tudi kakšno resnico, ki pa ni ravno pogodu njegovim stanovskim kolegom. Ta izjava je čista laž. Brat Klemen nima nikakršnih težav z alkoholom in je človek zaupanja. Avtor izjave je očitno hotel v javnost lansirati sum, da je v našem bratstvu razdor. S tem je hotel grobo očitati eno temeljnih vrednot našega življenja: medsebojno bratsko razumevanje. Sprva pisanju nekaterih množičnih občil o nas nismo hoteli dajati posebne pozornosti. Ko pa so izjave postale vedno bolj nesramne in osebno žaljive (tem so se pridružile tudi anonimke), nismo mogli drugače, kot da smo v njih prepoznali zlonamernost nekaterih, ki dogodek preimenovanja zlorabljajo v povsem druge namene."

S to knjigo, ki je opremljena z ilustracijami otrok s Šentiviške Gore, je Franc Kranjc, literarni samouk s Pečin, svoje kraje in ljudi povišal v še višjo stopnjo, v umetniški izraz, ki je domač in topel s svojo mislijo.

ADA KLUNKON

NARAŠČAJOČE ZANIMANJE ZA CIVILNO SLUŽENJE VOJAŠKE OBVEZNOSTI

MANJ NABORNIKOV ZA SLOVENSKO VOJSKO

Slovenska vlada je potrdila program razvoja in opremljanja slovenske vojske, ki daje temeljne usmeritve za njen organizacijski razvoj ter za oblikovanje njenih enot in zavodov do leta 2010. S tem programom se postavljajo temelji sodobne vojske, ki bo primerljiva s sodobnimi oboroženimi silami v evropskih državah, ter bo hkrati skladna z zahtevami in merili zveze Nato. Upošteva finančne možnosti države ocenjuje vlada, da bodo izdatki za obrambo Slovenije realno naraščali s sedanjih 1,55% bruto domačega proizvoda do 2,30% bruto domačega proizvoda v letu 2010.

Na tem mestu pa gre tudi poudariti, da zaradi zniževanja rodnosti se manjša število vojaških obveznikov in da so mnogi primeri ugovora vesti in zdravstvene nesposobnosti nabornikov. O tem navajamo nekaj podatkov oz. primerjav. V Sloveniji se je leta 1981 rodilo 15 tisoč dečkov, leta 1992 pa samo 10 tisoč. Hkrati z upadanjem števila nabornikov se število prošanj za t.i. civilno služenje vojske opazno strmo vzpenja. Leta 1991 je oddalo prošnjo zanj 240 fantov, lani pa že 1937. Bolj zapleten je primer zdravstveno nesposobnih vojaških obveznikov. Le-teh je

kar okoli 20% od vseh nabornikov. Po mnenju Tadeja Burgarja z ministrstva za obrambo je za sedanjo generacijo vojaških obveznikov značilen problem fizične kondicije, ki pa se kaže skozi ves šolski sistem in ni zadeva vojske, ampak države in družbe. Veliko število zdravstveno nesposobnih lahko pripisemo še poškodbam, zasvojenosti z mamili in še nekaterim drugim boleznim, npr. astmi. Ministrstvo za obrambo si sicer prizadeva, "da vsak nabornik uspešno konča usposabljanje, vendar ne za ceno poslabšanja zdravstvenega stanja..." Tadej Burgar je ob tem opozoril, da je služenje vojaškega roka v Sloveniji nekoliko bolj intenzivno, saj traja vojaška obveznost samo šest mesecev in je časovno med najkrajšimi v Evropi.

V Sloveniji se zaradi različnih vzrokov, med katerimi je tudi zniževanje števila nabornikov, v nekaterih političnih okoliščinah zavzemajo za vzpostavitev poklicne vojske. Najbrž k temu teži tudi načrt, da bi se število stalno zaposlenih v vojski od prihodnjega leta pa vse do leta 2010 postopno povečalo, tako da bi se t.i. stalna sestava slovenske vojske s sedanjih 4.200 povečala na 7.700 pripadnikov.

M.

NOVA GORICA / POZIV ŽUPANU

INVALIDOM OLAJŠATI DOSTOP V JAVNE URADE

Krajevna skupnost v Novi Gorici je župana Črtomira Špacapana ponovno opozorila, naj vsem občanom zagotovi enakopraven dostop v javne urade in ustanove, v katere prihajajo kot stranke. Župan naj zagotovitev takih pogojev zahteva od vseh pristojnih ustanov, služb in uradov.

V obrazložitvi pobude oz. zahteve je predsednik krajevnih skupnosti Oton Mozetič zapisal, "da v Novi Gorici obstaja nekaj starejših, sicer ugodnih poslopij, v katerih tudi v višjih nadstropjih delujejo razne ustanove in uradi. To so tudi občinska stavba, sodišče, poslopje političnih strank in sedež novogoriške enote Zavoda za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. V omenjene in druge urade prihajajo tudi ljudje s posebnimi potrebami, kot so bolniki in invalidi na vozičku. Le-ti se daj s težavo ali pa sploh ne morejo uresničevati svojih pravic iz raznih naslovov. Zaradi tega pričakujemo, da bo mogoče, ob zadovoljevanju najrazličnejših drugih potreb v Novi Gorici, tudi invalidom in drugim osebam s težavami, omogočiti lažji dostop v urade."

M.

PROTEST IN GROŽNJA ŽUPANOV Z GORIŠKEGA

Ministrstvo za promet in zveze je s posebno odredbo poskrbelo za nekatere spremembe v sistemu omrežnih skupin za telefonski promet. Tako bo odpravljena omrežna skupina 065, to je predklicna telefonska številka za območje Goriške. Vzrokov za ukrep ministrstvo ni pojasnilo. Na Goriškem ukrep povezujejo s politiko slabljenja vloge Nove Gorice. Menda je predvidena tudi ukinitve Območne enote družbe Telekom v Novi Gorici. Župani trinajstih občin z Goriškega so se s tem v zvezi poslali protestno pismo predsedniku vlade Drnovšku, ministru za promet in zveze Bergauerju in predstavniku družbe Telekom Tevžu. O zadevi pa so obvestili tudi poslance iz Primorske. V pismu župani sprašujejo o razlogih odprave omrežne skupine 065, nadalje zakaj o tem občine na prizadetem območju niso bile obveščene, in zahtevajo pojasnila o morebitni ukinitvi Območne enote družbe Telekom v Novi Gorici. Odgovor na svoja vprašanja pričakujejo do konca julija. Če pa teh ne bodo prejeli, ne bodo dali soglasja za posege v prostor, ki jih na področju PTT prometa izvaja družba Telekom na Goriškem.

M.

IZ DANES NEKOLIKO POZABLJENIH KRAJEV

KRATKE ZGODBE FRANCA KRANJCA

Založba Branko iz Nove Gorice in Založništvo Jutro iz Ljubljane sta pred kratkim izdala knjigo *Iz sence časa* pisca s Šentiviške Planote Franca Kranjca, ki je nedvomno s tem delom opazno prispeval k duhovni kulturi v naših krajih. Knjiga ni obsežna; vsebuje enajst kratkih zgodb, ki opisujejo življenje v teh danes žal preveč pozabljenih krajih, od koder so se ljudje odseljevali v dolino. Zgodbe so napisane v jasnem, preprostem jeziku s trpkim vsebino, pridana jim je žalostna nota. Kot vedno, današnji moderni svet ni prinesel vsega dobrega.

Jožica Štendler, ki je tudi avtorica spremne besede h knjigi, Kranjca imenuje kronista, ob tem pa poudarja, da so bili tudi Prežihovi in Kosmačevi junaki prav podobni, torej bili so realistično opisani in trmasti v svojem vztrajanju na zemlji.

S to knjigo, ki je opremljena z ilustracijami otrok s Šentiviške Gore, je Franc Kranjc, literarni samouk s Pečin, svoje kraje in ljudi povišal v še višjo stopnjo, v umetniški izraz, ki je domač in topel s svojo mislijo.

ADA KLUNKON

SLOVENIJA NA 33. MESTU PO KAKOVOSTI ŽIVLJENJA

V letošnjem poročilu Združenih narodov o človekovem razvoju je 174 držav z vsega sveta razvrščenih glede na to, kako ljudje živijo, upoštevaje zdravstveno oskrbo, življenjsko dobo, izobrazbo in dohodek. Kanada je že šesto leto zapored na prvem mestu. Bahami, Češka in Slovenija pa ženskam zagotavljajo boljše razmere, kot pa je to razvidno iz dohodka teh držav. "To jasno kaže, da je enakost mogoče doseči v zelo različnih kulturah", ugotavlja poročilo.

Po merilih, s katerimi ugotavljajo t.i. kakovost življenja, je Slovenija med 174 državami uvrščena na 33. mesto, Italija pa na devetnajsto. Za Slovenijo pa so se uvrstile nekatere pomembne države, tudi kandidatke za sprejem v EZ, tako Češka, Slovaška, Poljska, Madžarska, Estonija, Hrvaška, Litva, Bolgarija, Romunija, Rusija, Makedonija, Latvija, Turčija, Albanija itd.

V poročilu so objavljeni tudi novi indeksi človekovega razvoja, ki postajajo čedalje pomembnejši kazalec, saj prikazujejo razvitost držav v celoti in ne le njenih ekonomskih razsežnosti. Gre na primer tudi za kazalce zdravja, izobrazbe in gospodarske razvitosti.

M.

V SLOVENIJI EN OSEBNI AVTO NA 2,5 PREBIVALCA

V Sloveniji se je v preteklih osmih letih število registriranih motornih vozil povečalo za 26%. Najbolj je naraslo število osebnih vozil: stopnja motorizacije v državi dosega že en oseben avto na 2,5 prebivalca. Povečala se je posledično tudi obremenjenost avtocest: ta znaša povprečno 19.500 vozil dnevno. Na ljubljanski zahodni obvoznici med Kosezami in Brdom povprečni dnevni promet že presega 70 tisoč vozil. Iz analize o prometu na cestnem omrežju, ki so jo opravili v okviru ministrstva za promet in zveze, nadalje izhajajo, da na glavnih cestah v Sloveniji povprečno pelje 8.000 vozil na dan, na regionalnih cestah 2.000 vozil, na območju Ljubljane in Maribora pa so na nakaterih odsekih zmogljivosti cest presežene vse leto. V zadnjem času se je najbolj povečal promet v smerih Sentilj-Ljubljana, Ljubljana-Koper, Karavanke-Ljubljana in Razdrto-Vrtojba. Preobremenjenost cest je turistična sezona seveda še povečala, težave pa povzročajo tudi zapore na cestah zaradi popravil in obnovenih del.

M.

APROLACA IMA NOVO VODSTVO

Deželno združenje mlekarov in sirarskih proizvajalcev Arolaca je na nedavnem občnem zboru izvolilo novo vodstvo. Za predsednico je bila izvoljena 41-letna Pierina Alessio iz Mortegliana pri Vidmu, ki dobro pozna razmere v deželnem mlekarstvu. Svoj mandat je novo vodstvo začelo v zelo neugodnih razmerah, ko je ustanova Aima sporočila dokončne evropske globe za presežke v prireji mleka v letih 1995/96 in 1996/97. Rejci iz dežele F-Jk bodo morali za obdobje 1995/96 plačati samo 145 milijonov lir globe, ker je tedaj bilo mogoče presežke uravnovešati z deželnimi kompenzacijami. Za naslednje proizvodno leto pa

globe presejajo 4 milijarde lir, ker so kompenzacije urejale na vsedrjavni ravni. Podatek - tako trdi novo vodstvo združenja Arolaca - jasno kaže, kje je izvirni greh. Domači rejci plačujejo posledice slabe porazdelitve proizvodnih kvot za mleko in neurejenih seznamov v drugih italijanskih deželah. Arolaca upa, da bo Agenda 2000 omogočila večjo decentralizacijo in zato bolj racionalno in učinkovito nadzorstvo glede porazdelitve ali nakupa proizvodnih kvot in same kontrole količine prireje mleka ter možnosti notranjega kompenziranja med članstvom.

V TRSTU CENTER ZA POMOČ BALKANU

V mesecu septembru bodo v Trstu ustanovili nov urad za pomoč balkanskim deželam. Gre za *International financial board*, ki bo imel svoj sedež v prostorih ustanove Ince, se pravi Srednjeevropske pobude, ki povezuje šestnajst evropskih držav. To je sklep sestanka, ki je bil pred dnevi v Trstu in ki so se ga udeležili predstavniki ustanove Ince, nadalje Seci (*South europe cooperative initiative*) in še *Black Sea Economic* ter t.i. *Process Royamount*. Novo ustanovo, že imenovano *International financial board*, so 21. t.m. predstavili v Bruslju pristojnim evropskim nadzorim u-

stanovam in, če bo načrt odobren, bo na jesen steklo konkretno delo. Skupina izvedencev bo pripravila prednostne programe za usmerjanje finančne in drugačne pomoči balkanskim deželam, ki jih je vojna hudo izžemala. V prvi vrsti naj bi investicijska sredstva namenili izboljšanju prevoza in infrastrukturi ter kmetijstvu. Ustanova Ince je pristojna predvsem za vzdrževanje stikov z upravnimi in političnimi dejavniki, ostale sodelujoče ustanove pa so usmerjene v ustanavljanje združniških oblik vlaganja in pomoči zasebnikom.

KRATKE

AVSTRIJA ZA TESNEJŠE ZVEZE S TRSTOM

Prejšnji teden se je v Trstu mudil avstrijski zvezni minister za gospodarstvo Farnleitner in se srečal s predstavniki deželne vlade Furlanije-Juljske krajine. Pogovarjali so se o poglobitvi in razširitvi protokola o sodelovanju, ki je bil pred kratkim podpisan v Celovcu v potrditev povezovanja zaradi načrta o uresničitvi zimskih olimpijskih iger na tromeji leta 2006. Ta prvi poizkus sodelovanja odpira nove možnosti gospodarskih in prometnih zvez. Avstrija se zanima za uporabo tržaškega pristanišča. V kratkem pa bodo tudi vzpostavili dvakrat tedenske letalske zveze na progi Ronke-Salzburg. Pogovarjali pa so se tudi o tem, da bi vzpostavili redno letalsko zvezo z Dunajem. Farnleitner pa je zelo pozitivno ocenil tudi vse skupne pobude za turistično promocijo, ki potekajo pod geslom *Brez meja*.

ZAKON O VINSKIH CESTAH

Italijanska senatna zbornica je pred nekaj dnevi, sicer po štiriletni razpravi, dokončno odobrila zakonsko besedilo o vinskih cestah. Gre za zakon, ki bo v prihodnje določal in urejal ustanavljanje in upravljanje ter delovanje vinskih cest. Zakonsko besedilo ugotavlja, da so to poti, vzdolž katerih se popotnik srečuje z naravnimi, zgodovinskimi in kulturnimi zanimivostmi, ko lahko odkriva vinske kleti in gostinske obrate, ki ponujajo domača vina. Zakon o vinskih cestah skuša torej na globalen način obravnavati t.i. pojav "vinskega turizma", ki ga je treba vključiti v širši pojav odkrivanja bogate kulturne in naravne dediščine podeželja. Ob odobritvi so zakonu o vinskih cestah dodelili 9 milijard lir za prihodnje triletno.

KMETOVALCI PRI TRŽAŠKEM PREFEKTU

O PRISPEVKIH ZA KMETIJSTVO

Konec prejšnjega tedna je tržaški prefekt Michele De Feis sprejel delegacijo tržaških kmetovalcev, ki jo je vodil Giorgio Tombesi in v kateri sta bila tudi predsednik in tajnik Kmečke zveze Alojz Debelis in Edi Bukavec (na sliki). Tema razgovora je bil prispevek v višini dveh milijard lir za tržaško kmetijstvo, ki je bil predviden v sklopu bilance

Sklada za Trst za leto 1998, a ga je pred kratkim Sklad črtal, kar je povzročilo negativno reakcijo in zaskrbljenost med tržaškimi kmetovalci. Prefekt je predstavnikom kmetovalcev zagotovil, da bo naredil vse, da bo vlada obnovila finančni prispevek in da bodo upravitelji Sklada za Trst spreminili svoje stališče.

FOTO KROMA

NASVETI ZA GOJENJE LEPIH CVETOČIH GRMOV

RODODENDRON OBČUTLJIVA GRMOVNICA

Lepo je gledati čudovite, bogato cvetoče grme rododendrona, žalostno pa, ko je s to grmovnico kaj narobe, saj ji ni lahko pomagati. V prvi vrsti moramo vedeti, da rododendroni, podobno kot azaleje, potrebujejo kisla tla, kar je večkrat težko zagotoviti. Zlasti na apnenčastih ali dolomitskih tleh ni lahko zagotoviti rastlinam dovolj kisle prsti. Trajen uspeh bomo v tem primeru dosegli le, če bomo rododendrone posadili v posode ali na dvignjene grede. Prvi pogoj je torej, da si preskrbimo kislo prst. V semenarjih sicer dobimo že pripravljeno zemljo za rastline, ki ljubijo kislost, drugače pa si pomagamo s prstjo, ki nastane z razpadanjem drevesnih štorev ali pod iglavci. Še zlasti je primerna borova igličevka, saj je pH te prsti od 4,5 do 5,5, kar pomeni, da gre za precej kislo prst. Okrog grmičkov rododendrona bomo vsako leto raztrosili nekaj take kisle prsti. Ko zalivamo, pa pazimo, da uporabljamo deževnico.

Prvi znak, ki nas opozarja, da je z rododendronom nekaj narobe, je rumenenje listov. Vzrokov je lahko več. Najbolj verjetno je, da so tla premalo kisla ali premokra. Če je v zemlji preveč apna, je

onemogočen sprejem železa, tako da se takoj pojavi rumenenje. V tem primeru ohranijo zeleno barvo le listne žile. Najhitreje bomo tako prizadetemu rododendronu pomagali, če ga bomo poškropili z enim železovim gnojil. Običajno je treba to ponoviti vsaj enkrat v razdalji enega tedna do deset dni, dokler ne postanejo listi spet zeleni, če voda zastaja pa moramo nujno urediti drenažo, nato pa pognojiti rastlino s specifičnimi gnojili.

Tudi odpadanje popkov nas opozarja, da nekaj ni v redu z oskrbovanjem z vodo. Lahko rododendron zalivamo preveč ali premalo, morda tudi neredno. Zemlja okrog rododendrona se ne sme nikoli povsem posušiti, tudi pozimi ne. Pred zalivanjem preverimo, kako mokra je zemlja v globini, šele nato dodamo vodo. Tudi toplotni ali hladni šok so večkrat razlog, da popki odpadejo. Za sušenje popkov pa je kriva glivična bolezen. Zato ukrepamo s primernim škropilom.

V mesecih juliju in nato avgustu rododendrone lahko poskusimo razmnožiti s potaknjenci. Narežemo napol olesenele poganjke, ki naj bodo od 7 do 10 cm dolgi, in jih posadimo v pripravljeno prst.

Ob primernem zalivanju in oskrbovanju se bodo kmalu ukoreninili. Ko začnejo poganjati, jih presadimo v večjo posodo ali vazo, da se primerno razvijejo. Čez leto in dan, ko nas bodo pozdravljali bogato cvetoči grmički, bomo gotovo veseli, da smo si vzeli nekaj časa in si oskrbeli nove rastline.

PEČENJE NA ŽARU ZA VSE LETNE ČASE

GABRIJEL DEVETAK

Jedi na žaru so za mnoge zanimive v vseh letnih časih, a še posebno v poletnem obdobju, in pečenje na žaru je razmeroma preprosta metoda za pripravljanje hrane. Če pripravljamo in pečemo na žaru v naravnem okolju, lahko pri tem sodelujejo številni "kuharji", saj mamljive vonjave, ki se širijo od žara, razveseljujejo mlado in staro. Mnogokrat pa to zagotavlja, da bo poletno kosilo, malica ali večerja - združene z veselico ali družabnim srečanjem - gostom teknilo in ostalo v lepem spominu.

O pečenju na žaru je bilo veliko napisanega. Med avtorji pa se odlikuje Cara Hobday, ki je napisala knjigo o pečenju na žaru. Le-ta pa je pred kratkim izšla v zbirki *Zdravo, dobro in preprosto* pri založbi Mladinska knjiga v Ljubljani. V knjigi, ki ima 80 strani, bomo razmeroma hitro spoznali najosnovnejše vsebine in načine pečenja na žaru za perutnino, ribe in morske sadeže, svinjino in jagnjetino, govedino in zelenjavo. V zaključnem delu knjige pa imamo še nekaj uporabnih nasvetov za uspešno pečenje na žaru. Le-to nam lajša izbiro številnih vrst žarov. Spoznali bomo žare za enkratno uporabo,

japonske žare, gorilnike na oglje, kotlaste žare in druge sodobnejše metode in načine pečenja. V knjigi imamo tudi abecedno kazalo, s pomočjo katerega bomo z lahkoto poiskali tiste jedi ali pijače, ki bi jih želeli boljše spoznati.

V tridesetih receptih, ki jih ponuja priročnik Cara Hobday, so nazorno in ob ilustracijah prikazani posamični koraki priprave vsake jedi. Predstavljenih je tudi nekaj praktičnih zamisli za pripravo na poseben način okusnih jedi. Pečenje na žaru bo lahko tudi lepo razvedrilo za marsikaterega kulturnega delavca, podjetnika, managerja itd.

MED BRZICAMI ZELENOMODRE LEPOVICE SOČE

BOGATA ŠPORTNA IN TURISTIČNA PONUDBA V DOLINI TRENTA

Vročina noče in noče pustiti, od nikoder ni nobene sapice, lovimo sapo, le vlaga, ki tiči k tlom...

V toplem poletnem objemu si zaželimo čistega, svežega zraku v neokrnjeni naravi in osvežitve v kristalno čistih vodah. Vse to je mogoče doseči v naši neposredni bližini, točneje v dolini Trente (Bovec), kjer je športna-turistična ponudba res bogata,

saj zaobjema rafting, to je izlet z gumijastim čolnom po eni najlepših evropskih rek, hydrospeed oz. spust s plavalnim bobom, ki ga usmerjamo s plavutmi na nogah, kayaking, canyoning, ki predvideva tako hojo po hudourniških potokih, plavanje po tolmunih, premagovanje večjih in manjših slapov kot dričanje po naravnih toboganih, mountain bike - vodene kole-

sarske ture v dolino Trente ali krajše kolesarske ture ob Soči v okolici Bovca, outsider ali mini raft, to je spust po zahtevnejših delih reke v kanuju, ki je prirejen za dve-tri osebe. Opravljanje teh dejavnosti zahteva zaščitno neoprensko obleko in najem izkušenih vodnikov, ki spremljajo številne udeležence med spusti po zelenomodri lepotici in jim razkazujejo njeno neokrnjeno okolico. Eden zanesljivejših vodnikov pri podjetju Top extreme je tudi dvajsetletni Tomaž Munih (na sliki) iz Nove Gorice, ki je izbral to dejavnost tako iz ljubezni do narave kot iz veselja do vodnih športov. V kratkem pogovoru, ki smo ga imeli z njim, nam je Tomaž med drugim razkril to: "Bovec obiskujejo organizirani turisti, ki dobro poznajo vodne športe in prava obdobja za dobre spuste, ter prehodni turisti oz. študentje iz Avstrije, Madžarske, Češke, ki se med potjo na morje ustavijo v Bovcu in iz-

IGOR COTIČ

koristijo priložnost, da preživijo med vodnimi brzicami čimveč lepih trenutkov. V mesecu avgustu je zaznati močan priliv Italijanov. Najzanimivejše obdobje za soočenje s pravimi soškimi brzicami gre od aprila do maja ter od avgusta do septembra; takrat

namreč Soča naraste in z njo tudi užitek, ki ga doživiš med spustom. Bovec je očarljiv o-

tiček, kjer je narava popolnoma zaščitena. V kratkem bodo varnostniki nadzorovali kraje, kjer je kopanje dovoljeno, in s tem skušali omejiti število nezgod, do katerih prihaja v glavnem zaradi nepoznavanja kraja in neprimerne opreme. Če so ljubitelji vodnih brzic v spremstvu vodnikov in se držijo njihovih navodil, pa se jim ni treba bati. Poleg številnih športnih ponudb nudi Bovec v poletnem času celo vrsto turističnih dejavnosti: od plezališč do sprehajalnih poti, od celodnevni izletov za ogled zanimivosti kraja do poletov nad dolino Trente z letala, ki vzleti prav z bovškega športnega letališča."

KMEČKE IGRE NA BOVŠKEM

SPOZNAJMO SE POVSOD

MIRAN MIHELIČ

Predstavitev istovetnosti kmečkih opravil na Bovškem se je v folklorne in turistične namene uveljavila v Čezsoči. Verjetno, ker se je v tej vasi ohranilo največ domačij, kjer se ljudje ob borni redni zaposlitvi ukvarjajo še s kmetijstvom. Obenem je Čezsoča vas, ki se je v času odhajanja ljudi za delom v večja središča na Bovškem najmanj izpraznila morda prav zato, ker je ohranila značilnosti neke tradicionalne vaške skupnosti in smisel za dobro organiziranost mladih ljudi. Že ti vidijo v ohranjanju svojih korenin bistven element veselja do življenja, obstanka in napredka vasi. Nazadnje to pomeni tudi dodaten dohodek v turizmu. Ta postaja, ob drugih drobnih gospodarskih dejavnostih, resna gospodarska panoga v vasi.

14. KMEČKE IGRE

Prejšnji teden so "dole u Čzsooč" potekale 14. Kmečke igre, ki se jih je udeležilo šest ekip iz Livka, Kal Koritnice, Podkorena, Kranjske Gore, Čezsoče in Žage. Takšen je bil tudi vrstni red ocenjevanja njihovih spretnosti. Torej že drugi zapored zmaga ekipe Livka.

Te igre so iz leta v leto kvalitnejše tudi z vidika oživljanja in žive etnološke demonstracije. Obenem izvaljajo smeh in dobro voljo, ki dobro de prav vsem.

V prvem delu je bil prikaz identitete vasi, čarovnik je navduševal otroke, predstavi-

li so tradicionalna vaška orodja in unikatne naprave za kmečka dela itd. Že popoldne je bilo razpoloženje na višini, ko so si lahko ogledali uvod v igre in prikaz identitete vasi. Otroci so tekmovali v hoduljah...

Igre je v drugi polovici julija odprl bovški župan Siniša Germovšek. Svojim vaščanom se je toplo zahvalil, ker so se jih potrudili dvigniti na tako zavirljivo nivo, saj to ne uspe vsakomur kar tako. Ker so igre kot turistični dejavniki vse bolj pomembne za celo občino, jim bo ta odslej posvečala še posebno pozornost tudi s sredstvi, zlasti naslednje leto, ko bodo tu petnajste jubilejne igre. Kot zvesta gosta pa je župan povabil na tribuno še zakonca Konings iz Nizozemske, saj prihajata na počitnice v Čezsočo že jubilejno 35. leto. Pozornost so jima izkazali zaradi tega, ker turistično sezono vsujejo zlasti zvesti gostje. V spomin na ta jubilej jima je podelil diplomu, zastavo bovške občine, kot nagrado pa še velik sirc iz kozjega in ovčjega mleka. Zakonca Konings sta kot glavne tri vzroke svoje zaljubljenosti v ta kraj navedla prijaznost ljudi, Sočo in gore okoli nje.

HOJA S HODULJAMI

V predtekmovalni v hitri hoji s hoduljami so se pomerili "puobč" Čezsoče z na-ključno izbranimi "puobč" obiskovalcev. Močno so zmagali domači kratkohačniki in si priborili torto, vsi nastopajoči pa bombone.

KUHA "PLJENTE"

Prvo glavno tekmovalje med ekipami se je začelo s kuho "pljente". Svoje dni so kuhali na planinah pa tudi doma pretežno "pljento al pa čuompe".

METANJE POLIVINILASTEGA "BALONA"

Naslednja igra je bila v metanju polivinilastega balona, napolnjenega z vodo. Zadnji šop "s'na" je morala položiti v vrh "čeča" na ramenih fanta. Z oceno velikosti oblikovane lepote in čistoče okoli ustrgače je komisija prisodila tokrat prvo mesto Kal-Koritnici, drugo Livku in tretje Čezsoči.

MOLŽA KOZ

Naslednja igra je bila "muža" - molža koz. Gre za opravilo, ko odženejo drobnico na planino ali že dan prej. Treba je ugotoviti količino in kvaliteto mleka in sira na posamezno žival in tako tudi lastnika. Zato "vzamejo mero" s količino namolženega mleka. To je potem ključ delitve vrednosti sira. Tekmovanje je bilo v namolženem mleku. Zmagala je ekipa Podkorena pred Kal Koritnico in Kranjsko Goro.

Zmagovalec kmečkih iger v Čezsoči je bila ekipa Livka. Opolnoči so bile izžrebane še pravilne napovedi zmagovalca letošnjih iger. Videti je bilo, da so si tudi udeleženci sami največjo nagrado dobrega razpoloženja podarili sami z dobrim namenom. V prihodnje bi bilo lepo povabiti še kakšno ekipo iz Benečije, Goriške, Tržaške in Kanalske doline, če ne celo iz Koroške.

ODBOJKA

PETI TURNIR "24 UR" V NABREŽINI

Konec prejšnjega tedna je na odprtem igrišču ŠD Sokol v Nabrežini potekal že peti turnir 24 ur odbojke, ki ga je priredilo domače društvo.

Na letošnjem turnirju je nastopilo 12 mešanih ekip, ki so se oblikovale za to priložnost, s 103 igralci oz. igralkami. Tekme so trajale po 50 minut (vsaka ekipa jih je odigrala štiri). Prvo mesto je osvojila ekipa Gležnarjev, ki je v finalu premagala ekipo Spe-

cial drink z izidom 32:31. V malem finalu za tretje mesto pa je ekipa Jurgen premagala Coccognocco z izidom 35:31.

Omeniti je treba, da je izvedbo letošnjega turnirja omogočilo podjetje Cremcafé, ob njem pa še trgovine Autoshop, Himalaya, Papi sport in Tropical Snow ter lokali Marillion, Oxis, Bierstrasse 2, Boris Sport Club, On the Road in Cantonon.

NOGOMET

BRAZILCI ŠE VEDNO NAJBOLJŠI

3 proti 0 je rezultat, ki si ga je brazilska enajsterica priigrala proti Urugvaju v finalu ameriškega pokala, ki ga bolje poznamo kot Copa America. Dvakrat je zadel Rivaldo, enkrat Ronaldo, kateremu najbrž južnoameriška klima dobro dene, kajti v Italiji je zadnje čase bolj malo zadeval mrežo. Po tekmi je povedal, kako je vesel, ker ne čuti več bolečin, ko teče. Pri Interju si torej lahko upravičeno mane-ro roke, Ronaldo se je vrnil med strelce. Rivaldo pa je z dvema zadetkoma v finalu utišal brazilske navijače, ki so mu očitali, da igra dobro samo za Barcelono. V Asuncionu v Paragvaju so Brazilci spet dokazali, da so na južni celine še vedno najboljši, in to tudi s slabo igro, kakršno so prikazali v polfinalu. Strokovnjaki so mnenja, da je bila letošnja Copa America zelo povprečna predstava nogometa; zlobneži pa trdijo, da to govorijo v Evropi, kjer da ne znajo igrati tako privlačnega nogometa, kot ga igrajo v Južni Ameriki. To bo tudi držalo.

MOTOCIKLIZEM

VELIKA NAGRADA NEMČIJE

Marco Melandri na 125 ccm hondi, Valentino Rossi na 250 ccm aprilii ter ameriški dirkač Kenny Roberts v politrskem razredu so zmagovali, ci velike nagrade Nemčije. V nedeljo so v kraju Hohenstein-Ernstthal v Nemčiji premagali vse tekmece. Sedaj je jasno, da se tudi Roberts, sin slavnega ameriškega dirkača z enakim imenom, bori za os-

vojitev svetovnega prvenstva, pa čeprav za sedaj še vodi španski dirkač Criville, ki je bil v nedeljo drugi. Veliko prese- nečenje je pripravil Melandri, ki je letos dosegel svojo prvo zmago, medtem ko je razvpiti Valentino Rossi zares dokazal, da je vrhunski as v hitrostni vožnji. Tokrat Rossi ni po- čel prevelikih neumnosti, če seveda odmislimo to, da se je

po zmagi nekaj časa vozil samo na zadnjem kolesu in s tem ponovno spravil v delirij navdušene gledalce in v bes psihologe, ki globokomno trdijo, da je hitri Italijan slab zgled za mlade ljudi. Max Biaggi pa v najvišjem razredu doživlja dramo za dramo, saj je tudi v Nemčiji slikovito padel in tako ponovno ostal brez uvrstitve, kar matematično pomeni, da letos gotovo ne bo svetovni prvak.

ZBORNİK O VARSTVU MANJŠIN V REPUBLIKI SLOVENIJI

V četrtek, 15. t.m., so v prostorih zunanjega ministrstva v Ljubljani predstavili imenitno brošuro, ki nosi naslov *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji* in je delo dr. Mirana Komaca v sodelovanju z Jernejem Zupančičem in Petrom Winklerjem. Delo je izšlo pri Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani, inštitutu, ki slavi letos že petinsedemdeset let in je najstarejši tovrstni inštitut v Evropi, morda tudi na svetu.

Publikacija vsebuje vrsto podatkov o zaščiti in o narodnih manjšinah na območju Slovenije, in sicer o treh narodnih skupnostih: o Italijanih, Madžarih in seveda tudi Romih. V knjigi je navedena cela vrsta podatkov o življenju in delu ter tudi o pravicah omenjenih narodnih skupnosti.

"Mislim in upam, da ne bo zvenelo preveč cinično, a sam sem osebno mnenja, da Sloveniji ni potrebno v Bruselj po nasvete, kako naj se zaščiti narodne manjšine," je uvodoma dejal dr. Miran Komac in tako najlepše prikazal raven zakonsko urejene zaščite za manjšine v Sloveniji.

Sicer pa je na predstavitvi spregovoril tudi podsekretar v zunanjem ministrstvu in vodja oddelka za sosednje države Peter Toš, ki je pove-

dal, da je Slovenija dosegla visoko raven, kar se tiče zaščite narodnih manjšin na svojem območju. O knjižici *Varstvo narodnih skupnosti v Republiki Sloveniji*, ki je doslej izšla v slovenskem in italijanskem jeziku, a bo do jeseni izšla še v madžarskem in vsaj še v angleškem, pa je Toš dejal, da bo služila tudi slovenskim konzularnim predstavnikom v tujini; visoka zaščita narodnih skupnosti na slovenskem ozemlju pa je lahko tudi dobra osnova, na kateri se lahko gradijo zahteve do Italije in Avstrije po boljši zakonski zaščiti za slovensko manjšino, saj: "Slovenija zagotavlja najvišjo stopnjo pravic manjšinam in zato upravičeno pričakuje, da bodo isto počele sosednje države s slovensko manjšino."

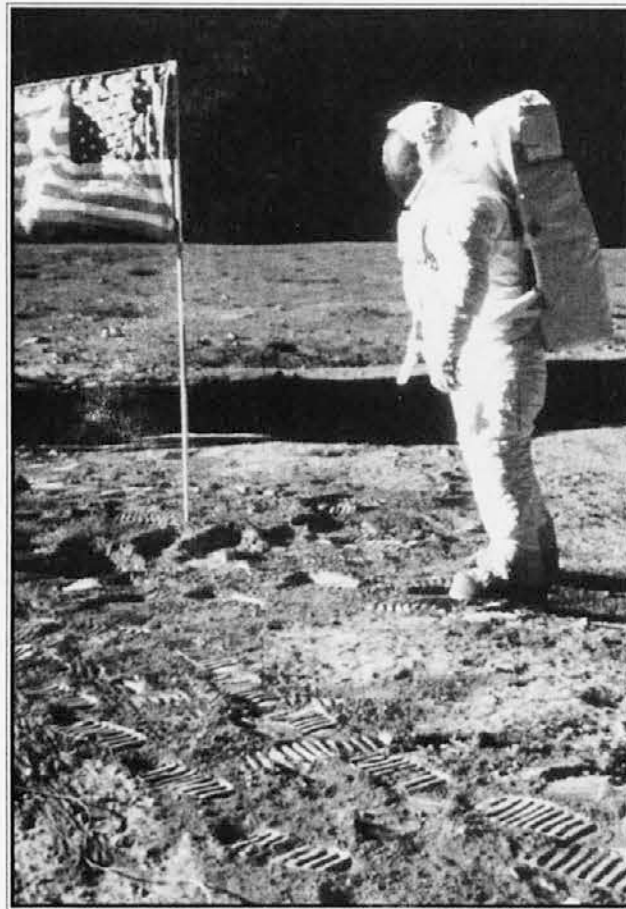
Dr. Miran Komac je o knjižici dejal, da nosi podnaslov

vademecum in je torej zares vodnik skozi slovensko pravosodno urejenost zaščite za narodne skupnosti Madžarov, Italijanov in Romov. Dr. Komac je tudi povedal, da Slovenija zagotovo presega mednarodne standarde zaščite narodnih manjšin, medtem ko je direktor Inštituta za narodna vprašanja Mitja Žagar spregovoril o delu inštituta in načrtih za prihodnost.

Po predstavitvi se je med prisotnimi na ljubljanski predstavitvi razvila kar živahna razprava, v kateri so izvedenci odgovarjali na vprašanja časnika. Tako smo tudi izvedeli, da v Sloveniji ni veliko nestrpnosti do pripadnikov narodnih manjšin, a žal tudi ne velikega poznavanja. Seveda tudi brez netolerance ne gre, a to v prostor, kjer živi narodna manjšina, prinašajo predvsem priseljenci. Tako so, recimo, tudi povedali, da so izvedli zanimivo raziskavo med slovenskim prebivalstvom o toleranci, ki je pokazala, da je stopnja tolerance na dostojni ravni; to so potrdila tudi tako imenovana kontrolna vprašanja.

JUP

LUNA SIJE...

Trideset let je od tega, ko je človeška noga prvič stopila na drugo nebesno telo. S tem se je uresničil sen davnin, ko je človek sanjal ob pogledu na zvezdno nebo (ki ga je že Kant občudoval) o zaen-

krat nemogočem. Pred kakimi sto leti je pisatelj Jules Verne, eden od očetov moderne znanstvene fantastike, v svojem romanu *Potovanje na Luno* opisal namišljeno potovanje na naš satelit in se vsebin-

sko zelo približal prvemu resničnemu potovanju rakete Apollo s tremi ameriški astronauti iz leta 1969. Še danes nekje slovesno zazvenijo besede, ki jih je izrekel astronaut Armstrong ob svojem prvem koraku na peščeni Luni: "Majhen korak za človeka, a velikanski skok za človeštvo."

Kako je prišlo do tega zgodovinskega dogodka? Kdo je omogočil ta gigantski korak v vesolje? Prav gotovo je tu predvsem razvoj človekovega duha in znanosti, nato pa seveda tehnologije. Kakšno veliko vlogo imajo pri vsem tem že veliki astronomi in znanstveniki preteklosti, kot so recimo Kopernik, Kepler, Galilei in Newton! In vsi ti še niso imeli na razpolago računalnikov in radioteleskopov, pa so vendar znali s prodornostjo duha (Kepler lepo omenja "oculus mentis", duhovno oko) priti do še danes veljavnih zakonov fizike in drugih ved.

Z začetnim verzom našega Poeta smo naslovili ta kratki zapis. Ob Luninem svitu so se navdihovali še mnogi veliki pesniki, zlasti italijanski Giacomo Leopardi. Danes pa naj nam ta misel na Luno in prvi človeški prihod nanjo predvsem vedno bolj odpirata pogled na Zemljo v duhu miru in sožitja med narodi. Tudi v tem pomenu namreč lahko postane osvajanje vesolja predvsem dejanje miru in bratstva med ljudmi.

AB

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

Otmar Črnilogar

STATI IN OBSTATI

Z ŽIČNICO DO SVETIH VIŠARIJ, KJER SE SREČUJEJO VERNIKI TREH NARODOV

KABINSKA ŽIČNICA v Ovčji vasi obratuje vsak dan od 19. junija do 5. septembra.

URNIK: delavniki 9.00 - 17.15; nedelje in prazniki 8.30 - 18.15.
Posebne ugodnosti za organizirane skupine (min. 25 oseb): povratna karta 14.000 lir.

Sv. maša: delavniki ob 12. uri; nedelje in prazniki ob 10., 11., 12. in 15. uri.

telecabina
MONTE
SANTO
DE
LUSSARI

INFORMACIJE TEL. 0428/2967 - 64982. FAX 0428/40455